

ПЛАСТУНИ У ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЯХ

**Дані зібрав 28-ий Курінь УПС-ок “Верховинки”
Нью Йорк - 2002**

Дорогі Подруги й Друзі!

Передаємо до Ваших рук брошуру під назвою “Пластуни у Визвольних Змаганнях”, яку видаємо в 90-ту річницю заснування Пласти. Підставою до цього видання ми взяли інформації з брошури “Пластовий Курінь Залізного Хреста - 1911-1956”, яку видала Головна Пластова Булава, а також Об’яву Головної Пластової Булави з 1 січня 1990 р. про Пластовий Курінь Залізного Хреста.

У своєму виданні ми зібрали інформації про членів Пласти, які загинули від руки ворога під час визвольних змагань, незалежно від того, чи вони служили в українському війську, чи набирали військового досвіду в чужому, сподіваючися в належний час використати цей досвід для України.

Згадуємо їх тих, які виховались у Пласті, брали участь у визвольних змаганнях, але не загинули на полі бою, чи в ув'язненні, а пізніше в різних інших обставинах; зокрема, тих, що виїхали в еміграцію, були активні в українському громадському житті і там померли. Всі вони доклали свої цеглини до відбудови української держави! Наприкінці брошури (ст. 47) ми зробили такі поділи - УСС і УГА, Карпатська Січ, УВО, ОУН та УПА, Дивізія “Галичина”, Померли в різних обставинах.

Збираючи інформації, ми використали такі джерела: статтю пл. сен. Петра Содоля, яка з'явилась у “Пластовій Іскрі”, “Народна Воля”, 23.VII.1987 і 20.VIII.1987, нові відомості з видання “УПА-Енциклопедичний Довідник”, автор пл. сен. Петро Содоль (підготовляється до друку), “Літопис УПА”, Торонто (видання ветеранів УПА), архів Загону “Червона Калина”, “Енциклопедія України” (University of Toronto Press), статті в різних часописах і журналах. Матеріали зібрали й опрацювала пл. сен. Оксана Кузишин. Мовне редактування основних матеріалів здійснила пл. сен. Надія Світлична.

Тут хочемо подякувати пл. сен. Орестові Гаврилюкові та пл. сен. Петрові Содолеві за їхні цінні поради та інформації. Також дякуємо куреням “Бурлаки”, “Хрестоносці” і “Лісові Чорти” за надіслані відомості про їхніх членів.

Курінь “Верховинки” вшанував пам'ять пластунів у визвольних змаганнях окремим вечором, який відбувся 1 березня 1991 в залі Пластового Дому в Нью Йорку.

Ми свідомі того, що напевно когось пропустили через брак інформації, тому в майбутньому будемо старатись доповнювати це видання новими матеріалами та фотографіями, а також відомостями про тих, які брали участь у визвольних змаганнях і ще є серед нас, щоб пам'ять про пластунів і пластунок, які боролись за волю України, залишилася на віки! Будемо вдячні кожному, хто поділиться з нами такими відомостями. Дуже просимо присилати їх на адресу: “Verchovynky”, O. Kuzyszyn, Plast, Inc., 144 Second Avenue, New York, N. Y. 10003.

Нью Йорк, 2002 р.

28-ий Курінь УПС “Верховинки”

Безсмертним

Український Пласт у свій 45-літній ювілей з пошаною згадує постаті, які зросли в його рядах і потім, у поодиноких хвилинах життя Нації і в великих добах зривів, віддали своє життя за Батьківщину.

Були між ними визначні пластові провідники, були й рядові члени пластової організації. Однак всі вони однаково вірно виконали свій обов'язок, як це велів їм Пластовий Закон.

Вони відійшли від нас. Відійшли, як борці за ідеалістичне світовідчuvання. Загинули геройською смертю чи то в рукопашному бою з ворогом, з гранатою в руках, чи то жорстоко закатовані у в'язницях, або з вироків ворожих судів, чи то врешті підступно доведені до психічного і фізичного розгрому їхнього життя. Одні з них полягли хороброю смертю воянів, як члени військових формacій, інші впали на стійці як вояки підземної армії, виконуючи не менш хоробру службу Україні.

В свій ювілейний рік пластова організація з невимовною пошаною хилить свої прапори перед представниками цих всіх генерацій. Всі вони, від першої пластової сотні Українських Січових Стрільців аж до командирів і рядовиків Української Повстанчої Армії, безграницю вірили, що їхня смерть не піде на марне, що вони вмірають за своїх рідних, за нас, за Україну. Найвимовніше висловив це пластун-юнаць, пишучи про смерть свого батька-пластуна, розстріляного більшовиками за те, що звільнiv арештованих студентів гуртожитку: “Він вмер, щоб другі могли жити...”

Вічно звучатиме про них геройська пісня, народжена з надрів української землі, проспівана легендами Українських Січових Стрільців, молитовно передана новішим утворам - для історичного продовження - пластовим Куреням Чорноморців, Червоної Калини, Лісових Чортів, Тих, що греблі рвуть, Закарпатців, Бурлак, Хрестоносців - та при ватрах всіх інших пластунів і пластунок, розкиданих по земній кулі.

До цього Пантеону славних додаватиме час все нові й нові імена, бо життя йде вперед, воно вимагає від нас завжди бути готовими скласти святу жертву, як дань від Українського Пласти в будову вільної Української Держави.

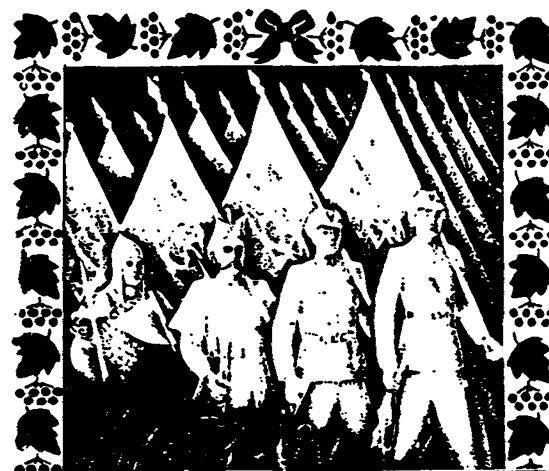
За геройство в активній боротьбі за Батьківщину Український Пласт призначив для своїх членів окреме відзначення у виді Пластового Залізного Хреста.

Деякі з поляглих пластунів були вже наділені цим високим відзначенням і вони творять зав'язок Ордену Пластового Залізного Хреста.

Зладження повного реєстру пластових втрат за 45 років в умовах нашої дійсності - важке. Багато відомостей вимагає перевірення, чимало даних потвердження й розшуків. Цілого ряду імен не можна в сучасну хвилину опублікувати з уваги на родичів і близьких, які залишилися в краю. Започаткована збірка матеріалів занесла в реєстр 101 імен із різних пластових формаций, з різних часів дії Українського Пласту із різних фронтів української визвольної боротьби. Це реєстр "Пластового Куреня Залізного Хреста".

Понижче декілька імен з поодиноких епох, імен, які можна сьогодні опублікувати. Реєстр буде надальше постійно і добайливо доповнюваний і в міру можливості публікований.

* * * *

Пластуни у Визвольних Змаганнях

Іван АНДРЕЙЧИК, пластун-розвідувач, член Пласту на Закарпатті з куреня при Учительській Семінарії. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990). ** і +++

Маркіян АНДРУХОВИЧ, член куреня “Чорноморці”. Купець. Загинув, розірваний більшовицькою бомбою як окружний комендант української міліції в Камінці Струмиловій у 1944 р.***

Ярослав АНДРУХОВИЧ, член куреня “Лісові Чорти” від 1948 р. Народився 8 квітня 1907 р. в Станиславові. Абсольвент учительської семінарії, член УВО-ОУН, громадський діяч, творець і виконавець у ділянці театрального мистецтва, пластовий провідник, спортивний організатор і суддя. Помер в Аделайді, Австралія, 1 лютого 1975 р.****

Микола АРСЕНИЧ (“Михайло”), пластовий курінь у Стрию. Народився 27 вересня 1910 р. в с. Нижній Березів на Івано-Франківщині, член УВО і Юнацтва ОУН від 1929 р. Навчався в Коломийській гімназії, продовжував у Стрийській, а потім у Львівській гімназіях, склав матуру в 1931 р., студент правничого факультету Львівського університету. Кількаразовий в'язень, провідник політичних в'язнів у польській тюрмі 1937-1938 рр. у Львові, член Проводу ОУН та головний керівник Служби Безпеки від 1941 р. Нагороджений УГВР Золотим Хрестом Заслуги в 1946 р. за організацію безпеки від ворожої агентури. Загинув геройською смертю разом з дружиною 23 січня 1947 р. у лісі біля с. Жукова Бережанського повіту, оточений більшовицькими військами МВД. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956). *, ****, *****

Олександер БАНДЕРА, пластун-розвідувач 2-го куреня УСП “Червона Калина”, до якого вступив у 1929 р. Народився 1911 р. в Угринові Старому. Доктор політичних наук, член ОУН. Загинув у 1942 р. в німецькому концентраційному таборі в Авшвіц від рук польських спів'язнів з помсти за боротьбу ОУН проти Польщі. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956 * , *****

Степан БАНДЕРА (“Баба”), юнаком належав до 5-го юнацького куреня ім. князя Ярослава Осмомисла, пізніше до 2-го куреня ст. пластунів ім. І. Богуна, який потім переіменовано на Загін “Червона Калина”. До “Червоні Калини” належав до кінця свого життя. Народився 1 січня 1909 р. в Угринові Старому Калуського повіту. Від 18-го року життя був членом УВО, а на 20-му році став членом ОУН. У 1932 р. зайняв посаду крайового коменданта УВО і ОУН, а в 1941 р. його обрали головою ОУН. В'язень польських тюрм та німецьких концентраційних таборів. Загинув 15 жовтня 1959 р. в Мюнхені від руки більшовицького агента Сташинського.**** і *****

Ольга БАСАРАБ, пластовий курінь у Львові. Народилася 24 липня 1899 р. в с. Підгороддя Рогатинського повіту. Сестра першого Начального Пластуна Северина Левицького. Належала до першого жіночого військового відділу УСС у Львові, займалася харитативною працею, яку визнав Міжнародний Червоний Хрест. 1923 р. стала членом Екзекутиви Львівського відділу Об'єднання Українських Жінок, зв'язкова в УВО, була арештована в 1924 р. польською поліцією і по трьох днях тортур загинула у Львівській тюрмі 13 лютого 1924 р. (Енциклопедія України, Том I, University of Toronto Press, 1984)

Осип БЕЗПАЛКО, член Пласти, член Юнацтва ОУН. Народився 1914 в с. Бенів Золочівського повіту. Закінчив гімназію в Золочеві, підпільно організував нові клітини ОУН на Золочівщині, часто бував арештований польською поліцією, а в 1934 р. запроторений до концтабору Береза Каргузька, пізніше засуджений на 5 років тюрми. Вийшовши з тюрми в 1937 р., продовжує діяльність в ОУН, а в 1943 р. організує перші відділи УПА на Уманщині та в Холодному яру. В 1946 р. одержує ступінь поручника УПА і перебирає обов'язки крайового провідника та командира ВОЗ "Лисоня". Загинув 3 серпня 1947 р. в с. Теляче Підгаєцького повіту у криївці після одногодинного бою зі спецгрупою НКВД, застрілившись із власного пістолета.*****

Кость-Арпад БЕРЕЗОВСЬКИЙ, був членом 51-го куреня ім. Святослава Хороброго та членом ОУН. Народився 16 лютого 1914 р. у Львові. Середню освіту здобув у школах Львова, далі навчався приватно. Іспит зрілості склав екстерном у 1934 р. в Академічній гімназії, після чого навчався на правничому факультеті Львівського університету. Найвидовідальнішою діяльнікою його підпільної роботи в ОУН була націоналістична пропаганда у студентському середовищі. В 1934 р. очолював редакцію часопису "Студентський шлях", одного з провідних органів української націоналістичної думки. Восени 1934 р. ввійшов до керівництва Українського студентського спортивного клубу (УССК), а також до редколегії газети "Готові", де відповідав за ідейне обличчя видання. На початку вересня 1935 р. польський уряд закрив редакцію. Усіх членів редакції було заарештовано й ув'язнено в концентраційному таборі Береза Каргузька. Згодом Березовського переведено до тюрми, а в 1937 р. засуджено на 8 років ув'язнення за керівні дії в мережі ОУН. У вересні 1939 р. йому вдалось вирватися на волю і вступити на історичний факультет Львівського університету. У квітні 1940 р. став референтом пропаганди Крайової Екзекутиви на ЗУЗ. У липні 1940 р. його арештували. Під час слідства він оголосив голодівку та зробив спробу перерізати жили на руці. Своєю поведінкою він морально підтримував інших в'язнів. Його засуджено до розстрілу, який більшовики виконали - точна дата смерті не відома. (ж. "Пластовий Вісник" - Україна).

Микола БІГУН, народився 13 січня 1901 р. в Струтині Нижнім Долинського повіту. Навчаючись у Стрийській гімназії, 1 листопада 1918 р. включається в Листопадовий Зрив у рядах Стрийської пластової сотні, а потім як вояк УГА, де його відзначено за швидкість орієнтації і витримку на стійці поза крайні можливості. 1920 р. потрапляє до польського полону, з якого йому вдається втекти. У 1921 р. співорганізує окружну команду УВО і стає її бойовим референтом, пізніше переходить кордон і включається до команди УВО в Празі. За свою підпільну діяльність відбув шість з половиною років у різних важких польських в'язницях. Вийшов на волю в 1931 р. і включився у вир національної роботи в

просвітянській та кооперативній ділянках. Знов арештований, він потрапляє до концентраційного табору Береза Картузька на півтора року, після звільнення та більшовицької окупації емігрує до Krakова, де допомагає українським утікачам рятуватися від голоду. В 1940 р., після розлому ОУН, полк. Мельник, на рекомендацію ПУН, призначає Миколу Бігуна Провідником ОУН Krakівського терену, пізніше він стає членом крайової екзекутиви ОУН, а згодом фінансовим референтом ПУН до 1944 р. Того року його було заарештовано і запроторено до концентраційних тaborів у Німеччині. Після звільнення з концтабору Бігун поїхав до Відня, а потім до Мюнхену, де був активний у мюнхенському суспільно-громадському центрі аж до свого виїзду за океан у 1950 р. В Америці був крайовим провідником ОУН, членом керівних органів ОДВУ та багатьох інших суспільно-громадських організацій. Помер 25 березня 1978 р. в Клівленді, США. (ж. "Квітучі Береги", ч. 18, 1978, ст. 42).

Василь БІЛАС, пластун-юнак, член підготовчого пластового куреня в м. Трускавець. Народився 17 вересня 1911 р. в м. Трускавець Дрогобицького повіту, член УВО й ОУН, брав участь в атентаті на Т. Головка в серпні 1931 р. та нападах на польські банки й пошти. За напад на пошту в Городку 30 листопада 1931 р. був засуджений до смертної кари і повішений, разом з Дмитром Данилишином 23 грудня 1932 р. у Львові. Вмер з окликом на устах: "Хай живе Україна!" Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * (Енциклопедія України, University of Toronto Press, 1984)

В. БІЛИНСЬКИЙ, пластовий курінь у Самборі. Десятник УСС, поліг за Україну 14 вересня 1915 р. під Семиківцями в Галичині в боях з російською царською армією. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Іван БІЛОВАР, старший пластун-розвідувач, член Пласти на Закарпатті при Хустській Гімназії. Родом з Копані, учитель. Загинув у с. Нягово, застрілений мадярами 16 березня 1939 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Володимир БІРЧАК, активний член Пласти в Ужгороді, член Крайової Пластової Старшини, а пізніше, член Крайової Управи Скавтів Підкарпатської Руси. Належав до редакційної колегії "Пластуна", був комендантром кількох тaborів, у 1934 р. - голова Крайової Пластової Старшини, написав книжечку "Наші пластові тaborи". Народився 12 березня 1881 р. в Галичині, студіював у Львові, а потім працював як професор української мови і літератури в гімназії в Ужгороді, автор багатьох шкільних підручників, повістей і статей. 1939 р., після окупації Карпатської України мадярами, виїхав до Чехії і там працював як педагог і письменник. Повернувся до Ужгорода в 1945 р., де за ним і слід пропав. Правдоподібно, загинув від тортур.+++

Олександер БЛІСТІВ ("Гайдамака"), пластун-розвідувач пластових частин у Хусті (гурток юнаків "Русі" в Карпатській Україні та Ржевницях, ЧСР, член Команди Союзу Українських Пластунів-Емігрантів в Празі (ЧСР). Народився 4 лютого 1918 р. в Хусті. Студент університету в Празі, член Головної Команди УПУКУ в Хусті. Поручник Карпатської Січі. Був арештований мадярами, ув'язнений у хустській в'язниці і

розстріяний у березні 1939 р. у зоні Карпатської України. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956 і 1990) *, ** і ***

Василь ВАЙДА, пластун-розвідувач, член Пласти на Закарпатті при Хустській Гімназії. Застрілений мадяром на вулиці Хусту 16 березня 1939 р., маючи всього 16 років. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і ***

Остап ВАХНЯНИН, заснував Пласт, а також хор і театральний гурток в Ужгородській гімназії. Народився 25 березня 1890 р. в Стрию в Галичині, був в УСС, у 1919 р. був членом Української Республіканської Капелі, з якою об'їхав усю Європу. Був актором і співаком Руського театру Т-ва Просвіта в Ужгороді і професором гімназій у Львові та Ужгороді. Редагував українську частину пластового журналу "Пластун-Юнак-Черкейс", підготував броштуру "Пласт - історія і пластове виховання" та підручник "Пластовим шляхом за красою життя". Помер 1 вересня 1924 р., похований на Кальварії в Ужгороді. 1925 р. його тіло перевезено на Личаківський цвинтар у Львові. ***

Володимир ВЕРБЕНЕЦЬ, начальний лікар Пласти. Помер, надаючи допомогу українським полоненим і колишнім членам Червоної Армії, які поверталися на Україну, докраю виснажені, заражені різними хворобами. (Український Пластовий Улад 1911-1945, Северин Левицький, Видавництво "Молоде Життя", Мюнхен 1967).

Володимир ВИННИЦЬКИЙ, вступив до 2-го куреня УСП "Червона Калина" в 1929 р. Перебував у тереновій надрайоновій сітці ОУН на Стрийщині. У червні 1945 р. перевів курс медсестер/санітарок для підпілля. Загинув наприкінці 1945 р. в підпіллі ОУН, виконуючи лікарські обов'язки. *****

Петро ВІРСТЮК, член куреня "Чота Крилатих" від 1947 р. в Німеччині. Народився 1921 р. в Україні. Висланий в Україну для контакту з УПА. Пропав там без вісти. (архів куреня "Чота Крилатих")

Дмитро ВІТОВСЬКИЙ, член Пласти. Народився 8 листопада 1887 р. в Медусі Станиславівського повіту. Студент, активіст Львівського університету, вояк Легіону Українських Січових Стрільців, де виконував спеціальні завдання на посаді коменданта сотні. Очолював Листопадовий Зрив у Львові, коротко був першим командиром Української Галицької Армії в ранзі полковника, а тоді Міністром Оборони Західної Української Народної Республіки до 13 лютого 1919 р. Був членом Української Національної Ради і брав участь у Мировій Конференції в Парижі як член української делегації. Вертаючись літаком, загинув у летунській катастрофі 8 липня 1919 р. коло Ратібора в Силезії, Німеччина. (Енциклопедія України, Том V, University of Toronto Press, 1993)

Ростислав ВОЛОШИН, член проводу місцевого Пласти. Член Юнацтва ОУН. Народився 3 листопада 1911 р. в с. Озеряни на Рівненщині. Закінчив гімназію в Рівному, студент Львівського Університету, факультету економіки і права. Політв'язень польських тюрем і двічі - концтабору Береза Каргузька, крайовий провідник ОУН на ПЗУЗ, політв'язень

більшовицької тюрми (1939-1941), політв'язень німецької тюрми (1941-1942), співорганізатор УПА та комендант запілля УПА на ПЗУЗ (псевда "Горбенко" й "Павленко"), 1943 р. обраний на третього члена Бюра проводу ОУН, пізніше, в 1944 р., обраний генеральним секретарем внутрішніх справ УГВР. Загинув 22 серпня 1944 р. в с. Гай Нижні на Дрогобиччині у бою з підрозділом ВВ НКВД під час переходу фронту.*****

Володимир ВРЕЦЬОНА, член куреня "Лісові Чорти" від 1928 р. до 1960 р. Курінний 1929-1930 рр., комендант першого водно-мандрівного таборту в 1930 р. Народився 11 червня 1907 р. у Винниках коло Львова. Лікар, член ОУН, комендант пластової округи Львів-місто 1928-1930 рр., очолював провід підпільного Пласту 1931-1932 рр., брав участь у творенні Тимчасового Правління Я. Стецька 1941 р., член-засновник Українського Лікарського Товариства в США та Українського Інституту Америки. Помер у Бей-Шор, Н.Й., США 4 вересня 1967 р. ****

Євген ВРЕЦЬОНА, активний член Пласту, УВО, ОУН, член пластового куреня "Лісові Чорти". Народився 1 жовтня 1905 р. в м. Винники коло Львова, від 1928 р. - інженер-хемік. Політв'язень польських тюрем, концентраційного табору Береза Каргузька. У 1938-39 рр. на Закарпатті - член Штабу Карпатської Січі, учасник бой з мадярами в березні 1939 р., потрапив у полон до мадярів, був катований. У 1943-44 рр. - член Референтури Зовнішніх Зв'язків (РЗЗ) ОУН, пізніше - член Генерального секретаріату закордонних справ УГВР. У липні 1944 р. заочно обраний членом УГВР. На еміграції працював як журналіст, постійно перебував у Швейцарії та вів активну діяльність як представник УГВР. У 1948-50 рр. виконував обов'язки голови ЗП УГВР. Помер 4 лютого 1975 р. в м. Базель, Швейцарія.*****

Ярослав ГАВРИЛЮК, пластун-розвідувач, член куреня "Чорноморці". Інженер водного будівництва. Загинув, замордований більшовиками, в 1941 р.***

Олександра ГАЙДУКЕВИЧ, член таємного Пласту в Перемишлі. Народилася 1923 р. в містечку Роботичі на Перемишині. Закінчила дівочий інститут, студентка фармації, від осені 1944 р. до весни 1945 р. працювала у фармацевтичному відділі УЧХ, в районі від 1945 р., в надрайоні УЧХ Перемишини, при потребі виконувала також обов'язки медсестри. Загинула в криївці з пораненими 11 квітня 1947 р. (Літопис УПА, том 23, ст. 298, Торонто 1992).

Іван ГАЛАС, старший пластун-скоб, член Пласту на Закарпатті, гурток "Самітний Рись". Загинув на Красному Полі 17 березня 1939 р. в обороні Хусту під час мадярського нападу. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Петро ГАЛІБЕЙ, співзасновник куреня "Чорноморці", член УВО, постійно брав жваву участь у житті куреня. Трагічно загинув у 1936 або 1937 р.***

Дам'ян ГАНДЗІЙ, член куреня "Чорноморці". У 1945 р. скоплений більшовиками у Відні і засланий до Сибіру. Дальша доля невідома.***

Гриць ГАСИН, 2-ий курінь УСП “Червона Калина”, до якого вступив 1929 р. Народився 1913 р. в Конюхові Стрийського повіту. Член ОУН, помер 1938 р. на кордоні новопроголошеної Карпатської України, йдучи на заклик боронити її від мадярів.*****

Олекса ГАСИН (Лицар), 2-ий курінь УСП “Червона Калина”. Народився 8 липня 1907 р. у с. Конюхів Стрийського повіту. Визначний учень, звільнений від матури, завзятий пластун, організатор і провідник 46-го куреня юнаків ім. Івана Чорноти у Конюхові, закінчив гімназію в 1928 р. Відбув однорічну службу в польському війську, де з відзначенням закінчив школу підхорунжих піхоти. Член УВО і ОУН. У 1929 р. арештований - ув’язнення відбув у стрийській тюрмі. Після звільнення займається культурно-освітньою роботою у Стрийщині та організацією структур ОУН. Від 1930 р. - студент Львівської політехніки, майже щоліта організовував та провадив вишкільні курси ОУН у Карпатах. Частий політв’язень польських тюрем (1933, 1937) та концтабору Береза Картузька (1934-35). Організаційний, пізніше військовий референт КЕ ЗУЗ (1935-36). Вийшов за кордон, де успішно відбув німецький офіцерський вишкіл, здобувши рангу сотника, член Військової референтури ПУН, співавтор військового підручника, член проводу ОУН від лютого 1940 р., інструктор на військових вишколах ОУН у 1940-41 рр. Наприкінці червня 1941 р. повертається до Львова, де стає заступником міністра оборони УДП у Львові, а потім командиром старшинської школи у Великих Мостах. 1942 р. арештований Гестапом та ув’язнений у німецькій тюрмі в Дрогобичі, визволений заходами СБ. Наприкінці 1943 р. повертається до підпільної праці, організує військовий штаб, який згодом перетворився на ГВШ УПА. Діє як заступник Шефа Головного Військового Штабу УПА, 1944 р. перебирає керівництво сіткою та відділами УПА по німецькій стороні фронту, а від 1946 р. стає шефом ГВШ УПА. В 1948 р. підвищений УГВР до полковника, уживає псевдо “Лицар”. Загинув смертю героя 31 січня 1949 р. недалеко будинку Головної пошти у Львові, відстрілюючися від емгебістів, які були в погоні за ним. Провід Пласти в 1951 р. іменував його посмертно Гетьманським пластуном Скобом. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, ***, ****, *****

Богдан ГВОЗДЕЦЬКИЙ (“Топір”, “Кора”), 10-ий курінь УСП “Чорноморці”. Народився 3 січня 1911 р. у Львові, професійний дипломат, член УСК “Черник”, прихильник “Вогнів”. У 1929 р. закінчив гімназію у Львові, згодом студії права у Львівському університеті, знавець чужих мов. Був на дипломатичній службі Польщі, в 1939-40 рр. служив у Чужинецькому легіоні Франції, учасник боїв проти Третього Райху, в’язень німецьких концентраційних таборів в окупованій Франції. Від 1943 р. - старшина української дивізії “Галичина”, а після бою під Бродами в 1944 р. перейшов до УПА, де здобув рангу поручника, початково редактував радіовісті при Головному Військовому Штабі. Весною 1945 р. був призначений до місії на переговори з Польською Армією Крайовою на Закерзонні. Загинув 16 травня 1945 р. в бою з більшовиками, охороняючи поранену зв’язкову в с. Суха Воля на Любачівщині.**** і *****

Никифор ГІРНЯК, пластун-сенйор керівництва, наділений золотою відзнакою “Вічного Вогню”, Отаман УСС, видатний педагог і виховник української молоді. Помер 4 березня 1962 р. (ж. “Сенйорська Ватра”, ч.3/24, 1962)

Роман ГОЛОД, член куреня “Лісові Чорти” від 1947 р. Народився 17 серпня 1905 р. в с. Дмитровичі поблизу Львова. Інженер-агроном, член ОУН, в’язень німецького концентраційного табору коло Києва, громадський і пластовий діяч, станичний в Едмонтоні, Канада, кошовий і станичний у Торонто, співтворець “Лісової Школи”, голова КПР Канади, член ГПБ і ГПР, співласник забезнеченої агенції в Торонто. Помер у Торонто 26 грудня 1966 р.****

Михайло ГОРБОВИЙ, у червні 1922 р. заснував у Косові пластовий гурток, а згодом курінь пластунів і курінь пластунок. У 1925 р. був іменований скавтмайстром УПУ та відзначений першим пластовим відзначенням “свастика заслуги”. Народився 9 вересня 1900 р. в Косові на Гуцульщині. Маючи всього 14 років, зголосився до УСС-ів і провів 4 роки на війні. Після визвольних змагань переїздить до родинного Косова. У 1920 р. арештований поляками і просидів у тюрмі 18 місяців. За свою діяльність був ще кілька разів арештований. Був політичним і громадським діячем на Гуцульщині, членом Головної Ради Української Соціалістичної Радикальної Партиї, головою Товариства “Каменярі” та директором кооперативи “Гуцульщина” в Косові, був вивезений більшовиками на заслання і там загинув.***, (“Пласт у Косові на Гуцульщині”, Видання ГПБ і 1-го куреня УПС ім. С. і О. Тисовських, Торонто, Дітройт, Клівленд, 1972).

Володимир ГОШКО, член куреня “Чорноморці”. У нього в хаті був склад зброї. НКВД зловив його і розстріляв у 1940 р.***

Омелян ГРАБЕЦЬ (“Батько”), пластовий курінь у Празі та Перемиський Пласт 1929-30 рр. Народився 1 серпня 1911 р. в с. Нове Село Любачівського повіту. Абсольвент гімназії в Перемишлі в 1931 р. Член ОУН, активний у студентських організаціях, політичний в’язень польського концентраційного табору Береза Картузька (1935-36 і 1939), студент техніки в Празі (1936-37). Учасник похідних груп ОУН у 1941 р., а від 1942 р. - обласний провідник ОУН у Хмельницькій області, від 1943 р. - провідник Генеральної округи ОУН на ОСУЗ. Організатор відділів УПА-Південь у Хмельницькій та Вінницькій областях. Загинув 10 червня 1944 р. в бою з більшовиками на Вінниччині. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * і *****

о. Іван ГРИНЬОХ, курінний провідник 7-го куреня пластунів-юнаків у Львові, іменований одним із перших Гетьманським пластуном Скобом у 1926 р. Народився 28 грудня 1907 р. в с. Павлів Радехівського р-ну. Абсольвент гімназії у Львові, курінний провідник Пласти під час студій у Львівській Духовній Семінарії. В 1930-34 рр. був на студіях в Австрії та Німеччині, рукоположений священиком УГКЦ в Катедрі св. Юра в 1932 р., здобув докторат богословія в 1933 р.. Парох церкви Різдва Христового в Галичі, викладач Богословської Академії у Львові, сотрудник при Катедрі св. Юра, капелян українських студентів (1935-39), шпиталю в Krakowі в 1940, легіону “Нахтігаль” у 1941. Від 1942 р. - співробітник Проводу ОУНСД, член Головної ради ОУН. Автор проектів Універсалу УГВР і Присяги вояка УПА, член ГСЗС УГВР, уповноважений для контактів із нацистами про стан політичних в’язнів, домігся звільнення С. Бандери, А. Мельника, Я. Стецька та інших українських політв’язнів. На чужині в Західній Німеччині від 1945, член ЗЧ ОУН, голова Президії ЗП УГВР, керівник зв’язку з УГВР та Збройним підпіллям на Україні (1948-53), член пластового куреня “Лісові

Чорти", активний член проводу Пласту в Німеччині, в 1954 р. свідчив перед комісією Конгресу США про боротьбу УПА. Близький співробітник Патріярха Йосифа Сліпого, Патріарший міграт-архимандрит, дійсний член НТШ. Помер 14 вересня 1994 р. в містечку Нарінг коло Мюнхену, Німеччина.*****

Дмитро ГРИЦАЙ ("Перебийніс"), 10-ий курінь УСП "Чорноморці". Народився 1 квітня 1907 р. в с. Дорожів Самбірського повіту. Магістер філософії, Генерал-хорунжий УПА. Народився 1 квітня 1907 р. в с. Дорожів Самбірського повіту. Член УВО і ОУН, 1927 р. закінчив гімназію в Дрогобичі, в'язень польської (Береза Картузька) і німецької (гестапівська тюрма у Львові) тюрем. Член Проводу ОУН і Військовий Референт від 1941 р., шеф Головного Військового Штабу УПА від 1944 р. Керівник першої збірної присяги трьох сотень УПА в 1944 р. в Карпатах. Редагував військові підручники. В 1945 р. відійшов на Захід як делегат від Проводу ОУН на українських землях до Проводу ОУН за кордоном. Затриманий чеськими прикордонниками при спробі перейти кордон до Німеччини. 22 грудня 1945 р. геройчно загинув у чеській тюрмі (в Празі) - повісився напередодні передання його в руки НКГБ. В 1952 р. відзначений УГВР Золотим Хрестом Заслуги. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, ****, *****

Осип ГРИЦАК, член 2-го куреня УСП "Червона Калина", до якого вступив 1925 р. Народився 1906 р. в передмісті Стрия Новий Світ. Закінчив Стрийську гімназію, 1932 р. - середню молочарську школу в Ряшеві, член УВО, ОУН, арештований як крайовий провідник ОУН і замучений більшовиками у львівській в'язниці під час допиту перед приходом німецької армії в 1941 р.*****

о. Михайло ГРИЩИШИН, член 2-го куреня УСП "Червона Калина" в Стрию, до якого вступив 1928 р.. Народився 1910 р. в селі Грабівці Стрийського повіту. Загинув від рук більшовицьких окупантів під час зразкове виконання священичих обов'язків в одному із сіл Скільщини 1945 р.*****

Тарас ГРУШКЕВИЧ, член куреня "Лісові Чорти" від 1926 р. Народився 15 вересня 1907 р. у Тернополі. Інженер-будівельник, член ОУН, голова студентського товариства "Основа", Данціг, 1928 р., працював за професією у Львові, Станиславові (власне підприємство), Австралії та США, член Інституту Інженерів в Австралії і Т-ва Українських Інженерів у США. Помер у Дітройті, США 15 жовтня 1969 р.****

Володимир ГЕРЕТА, член Пласту в Бережанах. Народився 1911 р. в Козовій на Тернопільщині. В 1926 р. став повітовим провідником УВО, яка потім перетворилася на ОУН. Герета став заступником і повітовим бойовим референтом. Був арештований у Львові і жорстоко катуваний у в'язниці. Помер у дорозі до лікарні в січні 1936 р. (газ. "Америка", 3 лютого 2001 р.)

Осип ГІБА, член 2-го куреня УСП "Червона Калина" в Стрию, до якого вступив у 1928 р. Народився 1908 р., визначний член УВО і ОУН. Загинув, розірваний гранатою як інструктор під час навчання бойової підпільної групи неподалік Верчан при залізничній лінії Стрий-Ходорів у 1930 р.*****

Петро ГЛІЕВІЧ, член куреня “Передових” ВСУМ-му у Львові, учасник пластових таборів (КВОМ) у Підлітковому, можливо також і на Соколі. Перейшов рекрутський вишкіл у 3-ї сотні в Гайделягрі, пізніше підстаршинську школу. Був член почту 1-ої сотні батальйону Фізілірів (розвідників). Загинув у бою під Бродами в липні 1944 р. коло замку в Підгірцях (з архіву “Бурлаків”).

Дмитро ДАНИЛИШИН, член Пласту. Народився 2 квітня 1907 р. в Трускавці Дрогобицького повіту. Член УВО й ОУН, брав участь у рейді на пошту в Трускавці та був виконавцем атентату на польського політика Тадеуша Голуфка в серпні 1931 р. За рейд на пошту в Городку 30 листопада 1932 р. був засуджений польським судом до смертної кари і повішений разом з В. Біласом у Бригідках у Львові 23 грудня 1932 р. (Енциклопедія України, Том I, University of Toronto Press, 1984)

Галина ДИДИК, член Пласти, член ОУН від 1935 р. Народилася 1912 р. в с. Шибалин Бережанського р-ну Тернопільської області. Закінчила кооперативний господарчий курс у Бережанах. Політв'язень тюрми НКВД в 1939-40 р., пізніше закінчила учительські курси у Львові, від 1942 р. - заступниця краївої провідниці жіноцтва ОУН, а від 1944 р. - обласна керівниця УЧХ Тернопільщини, відома як Анна. У квітні 1945 р. відзначена ГВШ Бронзовим Хрестом за видатні заслуги в національно-визвольній революційній боротьбі. Від 1945 р. стає членом штабу Р. Шухевича, в 1947 р. відзначена УТВР Срібним Хрестом заслуги, перебирає обов'язки краївого керівника УЧХ ЗУЗ і керівника штабу Шухевича. Під час наскоку МГБ на підпільну квартиру Шухевича ковтнула отруту, але її врятували. Витримала два з половиною роки слідчих тортур, у грудні 1952 р. була засуджена на 25 років ув'язнення у Владимірській тюрмі (Росія). В 1969 р. її перевели до табору суворого режиму в Мордовії, 24 березня 1971 р. звільнили, поселили в Казахстані з забороною повернутися в західні області України. 1974 р. оселилася в с. Христинівка Черкаської області, де й померла 27 грудня 1979 р.*****

Андрій ДІДИК, 1921 р. заснував перший пластовий відділ на Закарпатті. У 1922 р. заснував перший пластовий табір у Рахові і був його комендантом. Народився 1890 р. у Переворі поблизу Коломиї. По закінченні коломийської гімназії студіював у Чернівцях, де закінчив філософський факультет. У 1914 р. вступив до УСС-ів, у 1918-1919 рр. учителював у гімназії в Дрогобичі, потрапив до румунського полону і в ньому пересидів до весни 1920 р. Вернувшись з полону, оселився в Ужгороді, але скоро дістав посаду професора в гімназії Берегова. У 1925-1926 рр. учителював в Ужгороді, де був провідником 1-го куреня ім. Т. Корятовича, від 1927 р. був професором гімназії у Хусті, був далі активний у Пласти та брав участь у пластових таборах. Помер 3 квітня 1931 р., поживши всього 40 літ.+++

Ганна ДМИТЕРКО-РАТИЧ, пластунка. Народилася 9 лютого 1893 р. в Підбережжя Львівської області. Офіцер УСС-ів, а пізніше УГА. В 1914-15 рр. брала активну участь у боях коло Лисовичів та річки Стрипи. Після 2-ої світової війни емігрувала до Америки, де була активна в українських громадських організаціях та в Пласти. Померла 3 квітня 1981 р. в Едісон, Н. Дж. (Енциклопедія України, Торонто 1984).

Теодосій ДОВГАЛЮК, пластун-розвідувач 61-го куреня ім. Івана Богуна в Рівному. Народився 3 травня 1907 р. Поет, проповідник євангелістської церкви. Загинув за Україну в 1943 р. в советському концентраційному таборі на півночі Росії. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Лев ДОЛИНСЬКИЙ, співзасновник куреня “Чорноморці” і його член до 1929 р. Працював в УВО. Правдоподібно, загинув у більшовицькій в'язниці в 1941 р., але точніше його доля невідома.***

Степан ДОЛИНСЬКИЙ, член куреня “Чорноморці”. Розстріляний більшовиками в 1941 р.***

Юда ЕМЕРИХ, пластун-розвідувач, член Пласти на Закарпатті з куреня при Учительській Семінарії. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Ольга ЗАЧКЕВИЧ (“Татум”), учасниця пластових таборів на Соколі. Була вбита в тюрмі НКВД на Замарстинові (передмістя Львова). Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Катерина ЗАРИЦЬКА, пластовий курінь у Тернополі, а потім у Львові. Народилася 3 листопада 1914 р. в Коломиї Івано-Франківської області. Передова учениця гімназії Сестер Василіянок та Музичного Інституту ім. Лисенка, де опанувала гру на фортеп'яні. Студентка Львівської політехніки (1932-34 і 41-43), де здобула диплом інженера. Стала членом ОУН у 1930 р., а в 1934 р. була арештована і засуджена поляками на 4 роки ув'язнення за участь у вбивстві Б. Перецького. Після звільнення в 1939 р. одружилася з Михайлом Сорокою, а в 1940 р. була знову арештована більшовиками за членство в ОУН. В тюрмі народила сина Богдана. Після окупації Західної України німцями була звільнена і знову включилась у діяльність ОУН. Очолила Український Червоний Хрест, а також очолила жіночий відділ ОУН в Галичині. Знову арештована більшовиками в 1947 р. і засуджена на 25 років ув'язнення, яке відбула повністю у Верхнєуральську та Володимирську тюрмі, а також у Мордовському таборі суворого режиму. Після звільнення в 1972 р. жила в м. Волочиську Хмельницької області, де й померла 1986 р. Похована у Львові.*****

Степан ІВАНИШИН, член таємного Пласти, член ОУН-юнацтва. Народився 1926 р. - походив з Городенків. У 1942-44рр. - учень Коломийської гімназії. Загинув в УПА 1945 р. (“Голос Нації”, Коломия).

Василь ІВАХІВ, активіст Пласти. Народився 18 квітня 1908 р. в с. Подусільна Перемиського р-ну Львівської області. Навчався в Рогатинській гімназії, член ОУН, закінчив старшинську школу в польській армії. Політв'язень польської тюрми в 1933 р., 1939 р. втік за кордон до Krakova, де був одним із керівників у військовій референтурі ОУН, від 1941 до 1942 р. - політичний в'язень гестапівської тюрми. У 1942 р. призначений

крайовим військовим референтом ОУН на ПЗУЗ, перший командир УПА, організував перші відділи. В 1943 р. йому було офіційно підпорядковано всі існуючі військові частини на Поліссі. Загинув геройською смертю в бою з німецьким підрозділом 13 травня 1943 р. в с. Черніж на Волині - посмертно іменований підполковником.*****

Володимир КАЛИНОВИЧ, член 2-го куреня УСП “Червона Калина”, до якого вступив 1925 р. Народився 1908 р. в с. Стритин Долинського повіту. Член ОУН, загинув у червні 1941 р., замучений більшовицькими окупантами у Львівській тюрмі.*****

Олег КАНДИБА (“Ольжич”), член пластових частин у Празі (ЧСР), куди емігрував у 1923 р. Народився 8 липня 1907 р. в Житомирі на Волині, син поета Олександера Олеся. Археолог, поет, письменник, член УВО й ОУН від 1929 р., заступник Голови Проводу Українських Націоналістів у Карпатській Україні (1938-1939 рр.). За життя вийшло друком декілька збірок його поезій, як також після його смерти. В 1991 р. вийшла повна збірка його поезій (ред. М. Неврли). Загинув за Україну 9 червня 1944 р., закатований німцями в концентраційному таборі в Саксенгаузені. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) (* і Енциклопедія України, Том III, University of Toronto Press 1993.)

Осип КАРАЧЕВСЬКИЙ, член 2-го куреня УСП “Червона Калина”, до якого вступив 1925 р., а перед тим був у 5-му Курені УПО ім. кн. Ярослава Осмомисла. Народився 1906 р. в одному із сіл Стрийського повіту. Закінчив гімназію в Стрию, вчився на хемічному факультеті Львівської політехніки, але студії закінчив у торговельній академії. Член ОУН від 1926 р., 1938 р. переходить Карпати і під псевдом “сотник Свобода” боронить незалежність Карпатської України. Після окупації Карпатської України мадярами переїжджає до Німеччини і стає членом Українського Легіону як поручник і командир куреня. Пізніше в Krakovі вчиться у військовій школі ОУН, а 1941 р. їде до Львова провадити організаційну працю ОУН. Поранений гестапом, у 1944 р. потрапляє до концентраційного табору, перевезений до табору в Гіссен, де й загинув.*****

Остап КАРАТНИЦЬКИЙ, член 2-го куреня УСП “Червона Калина” в Стрию, до якого вступив у 1927 р. Народився 1909 р. в Добрянах коло Стрия. Закінчив гімназію в Стрию, а юридичний факультет у Львові, займався спортом і громадською працею в селах Стрийщини. З доручення ОУН, організує військову старшинську школу в Krakovі, відтак, виконуючи доручення ОУН, їде в 1941 р. на рідні землі. Гине як старшина УПА у сутичці з більшовиками під селом Семигиновом Стрийського повіту.*****

Ярослав КАРПЕВИЧ, пластун-розвідувач, член куреня “Чорноморці”. Лікар. Загинув у 1943 чи 44 р. - кажуть, як лікар УПА.***

Ярослав КАРПИНЕЦЬ (“Циган”), член 11-го куреня ім. І. Мазепи в Станиславові, потім - 5-го Куреня УСП “Довбушівці”. Абсольвент університету, вчений у ділянці природничих наук. Загинув за Україну 28 квітня 1944 р. під Станиславовом в активній боротьбі з більшовиками. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Василь КАРХУТ, член 3-го куреня “Лісові Чорти” від 1924 р. Народився 1905 р. Лікар, письменник, пластовий діяч, перший організатор і провідник водно-мандрівного табору ремісничого куреня на Волинь. У 1930 р. - зв’язковий ВПК для 2-ої Львівської округи. Редактор журналу “Вогні” і видавництва ”Іскра”. Автор посібника “Ліки навколо нас”, пластового підручника ”1-ша, 2-га і 3-тя проби Пластиуни”, повісті “Вістря в темряві”. В 1934 р. на конференції підпільного Пласти обраний членом Пластового Центру. Членом ОУН, мабуть, не був, але все одно ув’язнюваний кожним окупантам України за свій широко відомий патріотизм. Політв’язень польського концентраційного табору Береза Картузька в 1934-35 р. і 1939 р., в’язень німецьких тюрем і більшовицьких концентраційних тaborів. Помер 9 жовтня 1980 р. у Львові.****

Володимир КАШИЦЬКИЙ, був одним з організаторів Пласти в Перемишлі, де інструкторкою і виховницею була подруга Цьопа Паліїв. Народився 22 березня 1913 р. в с. Підбуковині біля Перемишля. З виbuchом війни його призывають артилеристом до польської армії, а після її знищення німцями він повністю віддається праці в ОУН, де виконує відповідальні доручення. Під час одного з переходів кордону потрапляє до рук НКВД. Побував у тюрмах у Львові (у Бригітках), в Одесі, Харкові, Куйбишеві, Архангельську, Воркуті, Печорі та в Абезі. Врятувався від табірних грат вступивши до дивізії ім. Костюшка, яку шлють на Захід проти німців. Восени 1944 р. під Варшавою, його важко ранити вибух стрільна, від чого він тратить руки. Не заломлюється, працює самостійно, створивши свою фірму в Щецині, а з часом переїжджає до Львова. Там продовжує працювати, стає великим меценатом, фінансуючи різні культурні заходи по всій Україні, видає книжки, дарує будинок в Ірпені під Києвом для школи бандуристів та стає почесним громадянином м. Львова. У 1988 р. дістає орден св. Юрія в сріблі. Помер 17 жовтня 2001 р. у Львові. (ж. “Пластовий Шлях”, ч. 4 (128) 2001).

Іван КЕДЮЛИЧ, член Пласти. Народився 12 грудня 1912 р. в м. Перечин на Закарпатті. Закінчив торговельну академію в Мукачеві, учитель. Член Проводу ОУН на Закарпатті, в 1938-39 рр. - член Штабу Карпатської Січі. В 1939-41 рр. учителював на Лемківщині, член ОУН полковника А. Мельника, в 1942-44 рр. був військовим референтом проводу ОУН полк. А. Мельника на ЗУЗ. У вересні 1944 р. вступає до УПА, призначений командиром 19-го тактичного відтинку. Потрапив у засідку, мабуть, місцевих “стрибків”, де й загинув 30 серпня 1945 р. коло с. Лісники Бережанського повіту.*****

Роман КИВЕЛЮК, член куреня “Чорноморці”. Студент Львівської політехніки, організатор та інструктор тaborів КВОММ на Соколі, в Лаврові та Космачі. Помер від тифу в німецькій в’язниці в 1941 р.***

Іван КЛІМІВ, член Пласти, ОУН. Народився 1909 р. в с. Сілець на Сокальщині. Закінчив гімназію в Сокалі. Політичний в’язень, полонений концентраційного табору Береза Картузька (1935-1936), співорганізатор сітки ОУН на Волині, крайовий провідник ОУН ЗУЗ в 1941 р., член Проводу ОУН від 1941 р., військовий референт від 1942 р., заарештований Гестапом у Львові 4 грудня 1942 р., де був тортурований і замордований.*****

Іван КЛІЩ, пластун-розвідувач 15-го куреня УСП “Орден Залізної Остроги”. Народився 1905 р. Інженер, член ОУН, відомий новацький виховник. 1942 р. його розстріляли німці в Харкові. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Ярослава КЛІЩ, член 2-го куреня УСП “Ті, що греблі рвуть”. Народилася 1912 р. Учителька, член УВО й ОУН. Загинула за Україну 1931 р. внаслідок в'язничих тортур. Членка Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Едвард КОЗАК (“ЕКО”), один із наймолодших членів УСС, стрижської пластової сотні. Народився 26 січня 1902 р. в с. Гірнім коло Стрия. Каракатурист, гуморист і маляр. Вернувшись до Львова після поразки українського визвольного зrivу в 1917-20 рр. влаштувався на працю в пресовому концерні Івана Тиктора, де редактував сатиричні журнали “Зиз” і “Комар”, студіював у Віденській мистецькій школі і мистецькій школі Олександра Новаківського. Наприкінці 2-го світової війни емігрував до Німеччини, де почав видавати гумористичний журнал “Лис Микита”. У 1949 р. вийшов до Америки, продовжував свою мистецьку та видавницчу діяльність. До кінця свого життя був членом Загону “Червона Калина”. Помер 22 вересня 1992 р. в Детройті (газ. “Свобода”, 18 лютого 1982 р.)

Михайло КОЗИЧАР, пластун-скоб, член Пласту на Закарпатті, кошовий ужгородських, а відтак виноградівських пластових куренів. Загинув на Красному Полі коло Веряці 16 березня 1939 р. в обороні Хусту під час мадярського нападу. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Юрій КОЗУБСЬКИЙ, член Пласту на Волині, член ОУН, переслідуваний поляками. У 1939 р. його забрав НКВД - дальша доля невідома. (ж. “Пластовий Вісник”, ч.3, 1992, Варшава, ст. 14)

Михайло КОЛОДЗІНСЬКИЙ, член УВО, ОУН, військовий референт КЕ ОУН ЗУЗ, автор першої “Української воєнної доктрини”, полковник і шеф штабу “Карпатської Січі”. Загинув у березні 1939 р. в боях з мадярами (повідомлення про пластовий вишкільний табір “Легіон”, серпень 2001 в Старосамбірському районі, газ. “Шлях Перемоги” - дата невідома), ****

Микола КОЛТОНЮК, член Пласту. Народився 1914 р. в м. Рожанівка на Черкащині. Член товариства “Відродження”, закінчив Політехніку у Львові. Член ОУН від 1934 р., під час польської окупації - провідник Луцького р-ну, у підпіллі - організаційний референт Волинської області, активний в організації, керівництві відділів УПА, командир ВОЗ “Турів”, у липні 1944 р. одержав звання хорунжого і призначений на шефа зв’язку Проводу ОУН ПЗУЗ. Загинув 29 липня 1947 р. в с. Борохів Ківерцівського р-ну в бою з підрозділом МВД при спробі пробитися з оточення.*****

Богдан КОРДЮК, член 1-го куреня юнаків ім. П. Коняшевича Сагайдачного у Львові. Народився 17 січня 1908 р. у Львові. Гімназію закінчив у 1926 р., пізніше був студентом Львівського університету. Активіст СУНМ, у 1928 р. - член Проводу СУНМ. Від 1928 р. -

член 3-го куреня УСП "Лісові Чорти". Член булави інструкторських таборів на Соколі. Член ОУН від 1929 р., член КЕ ОУН в Галичині, заступник референта Юнацтва від 1930 р. В листопаді 1930 р. був заарештований, пройшов слідство з важкими побоями, звільнений з тюрми в травні 1932 р. і зразу був призначений краївим провідником КЕ ОУН ЗУЗ. У січні 1933 р., за дорученням полк. Е. Коновалця, виїжджає до Берліну, в червні передає обов'язки С. Бандері, згодом стає співробітником ПУН. У 1934-37 рр. продовжує студії в Берліні, завершивши докторатом філософії, в 1937-41 рр. викладає в Берлінському університеті. Водночас, від 1934 р. працює в бюро Української Пресової Служби, яке фактично було таємним представництвом ОУН. На доручення ПУН, у листопаді-грудні 1938 р. тимчасово перебуває на Закарпатті в складі групи провідних членів ОУН. Влітку 1941 р. повертається до Львова, у вересні арештований Гестапом, пізніше перебуває в німецьких концентраційних таборах Саксенгаузен та Аушвіц. Від 1946 р. - провідний член ЗЧ ОУН, згодом ОУН(з) та ЗП УГВР. Редактор журналу "Український Самостійник", член редакційної колегії журналу "Сучасність". Професор УВУ та УТГІ. Помер 26 лютого 1988 р. в Мюнхені.****

Михайло КОРЖАН, член Пласту від 1926 р. в Золочеві. Народився 11 листопада 1912 р. в с. Закомар'я Золочівського повіту. 1930 р. в Малій Духовній Семінарії у Львові склав матуру. Студент богословського факультету у Варшаві, Зальцбургу і Парижі. Член управи товариства "Відродження" і член головної управи "Рідна школа". Член ОУН від 1929 р., довголітній співробітник краївової Референтури Юнацтва ОУН; у 1935-37 рр. - пропагандивний, пізніше організаційний референт КЕ ОУН ЗУЗ. Заарештований у 1938 р., засуджений у травні 1939 р. в Рівному на 12 років польської тюрми, але визволився у вересні 1939 р. Від 1942 р. - православний священик, активний учасник екуменічного руху, від 1965 р. - митрофорний протоєрей УАПЦ. Здобув диплом магістра права в УВУ в Мюнхені. Викладач УВУ, ректор УТГІ. Член 3-го куреня УПС "Лісові Чорти" від 1966 р., голова КПС Німеччини в 1968-72 рр. Помер 27 вересня 1977 р. в Мюнхені.****

Дмитро КОРИНЕЦЬ, член Пласту в Стрию, шеф ШВО. Народився 7 листопада 1913 р. в с. Завадів Стрийського р-ну. Влітку 1941 р. прийшов з похідними групами ОУН до нинішньої Хмельницької області, був заступником окружного провідника. Заарештований німцями 1942 р., перебував у концтаборі Креховець біля с. Великий Житен Рівненського р-ну, втік з концтабору, перейшов на Полісся, де став відомий як "Бористен". Інструктор на військово-ідеологічних курсах Сарненської округи, активний у різних бойових акціях. Від травня 1943 р. - член Штабу Першої Групи УПА, від вересня 1943 р. - шеф штабу ВОІ "Заграва", після переходу фронту міняє псевдо на "Гриць", у лютому 1944 р. був поранений, у травні перенесений до ВО4 "Тютюнник", знов важко поранений у сутичці з ВВ НКВД 15 липня 1944 р., помер від ран 29 липня 1944 р. коло с. Казимирівка (нині Кузьмівка) Сарненського р-ну на Рівненщині. Посмертно підвищений до майора. *****

Зенон КОССАК, старший пластун, член пластового куреня в Дрогобичі і член УВО та ОУН. Народився 1 квітня 1907 р. в Дрогобичі Львівської області, студіював право у Львівському університеті, був одним з організаторів і провідників молодіжного націоналістичного руху в Галичині, був затверджений Є. Коновалцем бойовим референтом краївової екзекутиви ОУН на ЗУЗ, а від 1930 р. - заступником бойового

референта Р. Шухевича. Наприкінці 1930 р. очолив організаційну референтуру УВО, неодноразово його заарештовувала польська служба безпеки, а в червні 1933 р. і січні 1934 р. його засудили до 8-річного ув'язнення за принадлежність до ОУН і співучасть в акції відділу УВО в Городку. Присуд відбув у тюрмі у Вронках (Польща), а після звільнення став одним з активістів Організації Національної Оборони "Карпатська Січ". Загинув 19 березня 1939 р. в боях на Карпатській Україні в районі Бурштин Закарпатської області. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і газ. "Шлях Перемоги", 14 квітня, 2002 р.

Богдан КОСТЕЛЬНИК, член куреня "Чорноморці". Арештований і замордований більшовиками в 1941 р. ***

Сергій КОСТЕЦЬКИЙ, член 11-го куреня ім. І. Мазепи в Станиславові, потім - 10-го Куреня УСП "Чорноморці", член нелегального Пласту, член Пластового Центру. Народився 1910 р., загинув за Україну в 1941 р. біля Славська в Карпатах у бою з більшовицькими заставами, коли, за дорученням Пластового Центру, переходити кордон. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Іван КОСТЬ, старший пластун-скоб, член Пласту на Закарпатті - гурток "Самітний Рись". Студент Бережанської, а відтак Хустської гімназії. Першим поліг за Карпатську Україну 10 листопада 1938 р. на Красному Полі в обороні Хусту перед мадярським нападом, з рук польських терористів, які напали на с. Торунь. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Богдан КОЦЮМАКА, старший лицар і член-засновник 5-го куреня УСП та 20-го куреня УПС Ордену "Хрестоносці". Народився 31 серпня 1928 р. в с. Вірхомля Велика повіту Новий Санч. Ходив до гімназії в Дрогобичі під час німецької окупації, член ОУН. 1944 р. виїхав з батьками на еміграцію, де в Кошицях вступив до юнаків. Вишкіл переходив у збірному таборі Лінц Вершайд в Австрії, потім у Дівізії був у 7-ій технічній сотні 14-го полку повітряного зв'язку німецьких повітряних сил. Матуру склав у 1946 р. в містечку Травнштайн, , переїхав до табору в Ашафенбург, був дальше активний член ОУН, та студіював право в університеті Франкфурту. Захворів на туберкульозу і тому не виїхав з батьками до Америки, а залишився в Німеччині. Закінчив право в 1959 р. в Гетінген і пізніше працював в Міністерстві Культури й Освіти в Боні. Помер 16 січня 1969 р. в Боні, похований в Гетінген. (архів куреня "Хрестоносці")

Богдан КРАВЦІВ ("Граф"), у 1922 р. член-засновник 3-го Куреня УСП "Лісові Чорти", провідний член ЛЧ протягом усього життя. Народився 5 травня 1904 р. в с. Лоп'янка Долинського повіту в Галичині. У 1924 р. був обраний заступником Верховного Отамана в складі Верховної Пластової Команди, пізніше виконував інші функції у ВПК. У грудні 1927 р. на з'їзді обраний комandanтом УСП. Один з провідних діячів УВО-ОУН, член СУНМ. Учасник-делегат СУНМ першої (1927) і другої (1928) Конференцій українських націоналістів, останній голова СУНМ. Від листопада 1928 р. до лютого 1929 р. перебував у польській тюрмі. Від лютого 1929 р. - перший крайовий провідник КЕ ОУН ЗУЗ. У листопаді 1929 р. був заарештований вдруге, звільнений у березні 1930 р. В серпні 1930 р. знову заарештований, у листопаді засуджений на три роки тюрми. Вийшовши на волю в

1933 р., співпрацює із КЕ ОУН як заступник політичного референта. Політв'язень концентраційного табору Береза Картузька в 1934 р. Поет, журналіст і громадський та політичний діяч, член НТШ, в 1930-их роках редактував декілька націоналістичних журналів у Галичині, від 1940 до 1945 р. редактував щоденник "Голос" у Берліні та інші видання для українців у Німеччині, 1949 р. емігрував до Америки, де працював у редакціях газет "Америка" і "Свобода", а також редактував журнал "Молоде Життя", був у редакційній колегії журналу "Сучасність" та Енциклопедії українознавства, видав ряд книжок своїх поезій та статей на літературні теми. Голова КПС США (1955-57), голова КПР США (1957-60), член ГПБ, в.о. Головного Булавного Пластунів. Помер 21 листопада 1975 р. в Ратерфорд, Н. Дж., США. (Енциклопедія Українознавства, Університет Торонто, 1984, Пластовий Шлях, ч.2(126), 2001, ст. 28). ****

Роман КРАВЧУК ("Степовий", "Лісовий", "Гончаренко"), член Пласту. Народився 6 жовтня 1910 р. в м. Кам'янка-Бузька Львівської області. Член ОУН, у 1929 р. закінчив гімназію в Золочеві. Від 1930 р. - член Повітової екзекутиви ОУН Золочівщини, від 1932 р. постійно переслідуваний польською поліцією. У 1934 р. засуджений на 5 років ув'язнення, в 1937 р. звільнений, знов ув'язнений 1938 р. і звільнений у 1939 р. В 1939-40 рр. - учасник військових та організаційних курсів ОУН у Krakovі, в 1940 р. переходить нелегально кордон і стає одним із провідників антибільшовицького підпілля в Галичині. У 1941 р. арештований німцями, звільнений 1942 р., іде в підпілля. Член Проводу ОУН, організаційний референт, від 1944 р. - крайовий провідник ОУН ЗУЗ, влітку 1950 р. призначений заступником голови Проводу ОУН, координатором у члени УГВР, Голова Президіяльної Колегії УГВР. Загинув 22 грудня 1951 р. в с. Григорів Рогатинського р-ну. Обставини смерти невідомі. *****

Левко КРИСЬКО, член 18-го полку Пласту, командир старшинської школи. Народився 1905 в с. Унятичі Дрогобицького р-ну. Закінчив гімназію в Дрогобичі в 1928 р., був членом УВО. Студіював політехніку у Данцингу, проходив вишколи ОУН. В 1930 р. стає провідником Трускавецької бойової п'ятки ОУН у Дрогобиччині, 1931 р. був арештований через здогадну участю в атентаті, але після 5 місяців слідчої тюрми звільнений, бо поліція не могла довести провини. У 1938 р. прибув до Хусту, де був призначений до Штабу Карпатської Січі (псевдонім Кріс). У 1942 р. заарештований Гестапом, звільнений після кількох місяців ув'язнення, йде в підпілля (псевдонім Горинь). Мабуть, від червня 1943 р. - інструктор Підстаршинської школи ВО1 "Заграва" УПА-Північ, від серпня - командир юнацької школи "Дружинники" на Поліссі. Дальша доля невідома. *****

Тарас КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ ("Чача"), член 3-го куреня УСП "Лісові Чорти" від 1929 р. Народився 1910 р. (народився 1909 р. в Коломаї?) - Ювілейний Історично-Мемуарний Збірник Лісових Чортів, 1983 р.) Студент філософії у Львові, потім у Києві. Талановитий молодий письменник. Автор пісні "Тей-гу, гей-га". Загинув за Україну, розстріляний більшовиками в Києві в грудні 1934 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * ; ****

Іван КУЗІВ, член Пласту у Львові. Народився в Стрию. Вступив до Дивізії, пройшов рекрутський вишкіл у 3-ій сотні в Гайделягі, після підстаршинської школи був у штабі 31-

го полку. Загинув у боях під Бродами разом з комендантом полку і його ад'ютантом. (з архіву куреня "Бурлаки").

Степан КУРИЛОВИЧ, старший пластун, член ВСУМ. Загинув у рядах Української Дивізії "Галичина" в боях з Червоною Армією. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Леонід КУРЧАБА ("Ленко"), член 7-го куреня юнаків ім. Князя Лева у Львові, водночас провідник спец-бойки Юнацтва ОУН. Від 1930 р. - член 3-го куреня УСП "Лісові Чорти". Народився 13 червня 1912 р. у Львові. Лікар, активний у Пласті та студентських і спортивних організаціях. У липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по ріці Прип'ять до Пинська на Поліссі. У березні 1939 р. заарештований польською поліцією під час студентського з'їзду у Львові. Загинув за Україну в січні 1942 р. в німецькій в'язниці на Монтелюпіх у Krakowі. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * , ***

Гриць КУХАР, 2-ий курінь УСП "Червона Калина", до якого вступив у 1929 р. Народився 1911 р. в с. Лисятичі Стрийського повіту. Магістер права, член Союзу Кооперативів, член ОУН. Загинув від рук більшовиків у червні 1941 р. у львівській тюрмі.*****

Марія ЛАБУНЬКА ("Ірина"), в 1942 р. вступила до ВСУМ і до юнацтва ОУН-Б. У 1943 р., на доручення організації, переїжджає до Перемишля, де в 1944 р. складає матуру і відбувши відповідні організаційні вишколи, вже як активний член ОУН, віїжджає на Ярославщину організовувати жіночу сітку ОУН. Став членом окружного проводу як провідниця жіночої сітки 2-го Округи "Батурин". У 1947 р. дісталася доручення вихати в організаційних справах на понімецькі землі і деякий час перебувала в Копаліні доки потрапила під арешт. Під час подорожі під конвоєм з Копаліна до Ярослава їй вдалося втекти. Літом 1948 р. разом із невеличкою групою вояків УПА та членів підпілля вирушила рейдом на захід до Німеччини. Там закінчила університетські студії в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. Переїхавши до Америки стала членом куреня УПС "Верховинки", працювала як новацька виховниця, комендантка таборів УПН-ок у США, член СУА та довголітня вчителька школи українознавства у Філадельфії. Померла 17 жовтня 1996 р. у Філадельфії. (з архіву пл. сен. Мирослава Лабуньки)

Микола ЛАСТОВИЧ, член куреня "Чота Крилатих" від 1947 р. в Німеччині. Народився 1924 р. в с. Підвербці (коло Дністра). Два рази переходив кордон в Україну з доручення ОУН-Б, останній раз 1949 р. Тоді його зловили більшовики, в Києві у тюрмі мучили і засудили до смертної кари, яка пізніше була замінена на 25 р. ув'язнення. Помер в Сибіру 1997 р. (з архіву куреня "Чота Крилатих")

Микола ЛЕБЕДЬ, член 7-го куреня пластунів-юнаків у Львові, член СУНМ від 1927, член пластового куреня "Лісові Чорти" в 1930 р. Народився 23 листопада 1910 р. в Нових Стрілицях Жидачівського р-ну Львівської області. В тюремній капличці одружився з наречененою - політичним в'язнем Дарією Гнатківською, якій присудили 15 років тюрми на Варшавському процесі (1935-36). Організатор і провідник першої підпільної п'ятки

Юнацтва ОУН у 1928 р., організатор і керівник Юнацтва ОУН у гімназії від 1929 р., абольвент гімназії у Львові. Організатор і керівник Юнацтва ОУН у Галичині (1930-32), затриманий Гестапом у Німеччині в 1934 р., виданий Польщі, засуджений до смертної кари на Варшавському процесі, але з тюрми визволився у вересні 1939 р. Член Революційного проводу ОУН від 1940 р., обраний другим заступником провідника ОУН С. Бандери, у липні 1941 р. призначений міністром державної безпеки УДП у Львові. Головний організатор протинацистського резистансу. У травні 1943 р. передає керівництво ОУН Р. Шухевичеві, обраний головою Головної ради ОУН, організатор і керівник Референтури зовнішніх зв'язків при Проводі ОУН. Генеральний секретар Зовнішніх справ УГВР, вийшов на Захід для дипломатичної діяльності в Італії і Німеччині, а від 1949 р. - засновник і голова видавництва "Пролог" у Нью Йорку, свідчив перед Комісією Конгресу ЗСА про визвольну боротьбу УПА в Україні, про злочини Микити Хрущова. Член Торонтського Видавничого комітету "Літопис УПА" від 1975, автор першої монографії про УПА, численних статей, доповідей. Помер 19 липня 1998 р. в Піттсбург, США. *****

Михайло ЛЕВИЦЬКИЙ, до Пластву вступив у 1945 р., а до куреня "Хрестоносці" в 1946 р. Був одним із засновників, пізніше курінним. Народився 1928 р. в Станиславові. У 1944 і 1945 рр. служив при юнаках Luftwaffe, а від 1945 р. був активним членом юнацтва ОУН у Баварії. Помер 1997 р. в Чікаго, США. (з архіву куреня "Хрестоносці")

Осип ЛЕВИЦЬКИЙ, скавтмайстер (батько Михайла Левицького-див.), директор гімназії у Станиславові, офіцер УГА і певний час ад'ютант ген. Тарнавського. Помер у Чікаго, США. (з архіву куреня "Хрестоносці")

Северин ЛЕВИЦЬКИЙ ("Сірий Лев"), усе своє життя служив Пластові, залишившись Начальним Пластуном аж до смерті. Народився 6 вересня 1890 р. в Щуровичах Бродівського повіту в домі відомого громадського діяча о. Михайла та Савини з дому Стрільбицької. Мав дві сестри - Іванну та Ольгу (Басараб, див.), яка пізніше загинула від рук польської поліції у львівській тюрмі. Ходив до німецької гімназії в Брадах, бо української там не було. Вже тоді належав до таємного гуртка українських студентів. Вступив на філософічний факультет Львівського університету, брав активну участь у боротьбі за український університет і в студентських демонстраціях, за що пізніше не міг дістати служби в державних школах. Дістав учительську працю в приватній гімназії в Яворові і там зразу включився в українські стрілецькі відділи на передмісті Наконечного. Покликаний до австрійської армії як старшина під час першої світової війни, він вистарався, що його перевели до УСС, де служив як чотар. У жовтні 1918 р. бере участь у Листопадовому Зриві та в боях за Львів як комендант бойового відтинку Замарстинів. В Пласти працює як опікун 4-го Куреня УПЮ, де знайомиться з др. О. Тисовським, засновником Пластву. В 1924 р. на Верховному Пластовому З'їзді у Львові було його обрано головою Верховної Пластової Команди та надано йому титул Верховного Отамана Українського Пластву. Помер 30 січня 1962 р. в Буффало, Н. Й. (США). ("Сен-Йорська Ватра", ч.2/23, 1962).

Осип ЛЕХ, 2-ий курінь УСП "Червона Калина". Помер 1932 р. *****

Петро ЛЬВОВІЧ, 1928-1929рр - Пласт на Волині. Член ОУН, арештований поляками, другий раз у 1932 р. засуджений на п'ять років ув'язнення, вийшов з тюрми в 1939 р., його дальша доля невідома. ("Пластовий Вісник", ч.3, 1992, Варшава, ст. 14)

Юліян МАГУР ("Марко"), член Пласти, підготовчий курінь ім. Байди Вишневецького в Баварії, член ОУН-юнацтва в Німеччині, кур'єр ОУН Б в Україну 1953 р. Був зловлений, засуджений, відбув термін ув'язнення. Помер у Львові 1993 р. (з архіву пл.сен. Мирослава Лабунськи)

Володимир МАКАР ("Вадим"), член 11-го куреня юнаків ім. гетьмана І. Мазепи, курінний писар. Народився 4 січня 1911 р. в Станиславові. Син підстаршини Австрійської армії. Від 1920 р. круглий сирота, мешкав у бурсі Малої Семінарії, учень державної гімназії в Станиславові. В 1929-34 рр. вчиться на математично-природничому факультеті Львівського університету, стає членом ОУН. У березні 1932 р. заарештований, по кількох тижнях звільнений. У жовтні знову заарештований, звільнений у 1933 р. через брак доказів вини. Від червня 1934 до липня 1935 р. - політ'язень концентраційного табору Береза Картузька. Весною 1936 р. ще раз арештований, засуджений на 7 років тюрми, визволився у вересні 1939 р. В дорозі додому був важко поранений німецькою бомбою, втратив ногу. У 1939-41 рр. перебуває в селях на Сокальщині. Від вересня 1941 р. працює легально референтом суспільної опіки в повітовому УДК м. Сокала. У квітні 1942 р. йде в підпілля, рятуючись від арешту Гестапо, працює коло Львова у референтурі пропаганди Проводу ОУН. Від осени 1943 р. перебуває в Карпатах у редакції підпільної радіостанції "Афродита". Влітку 1944 р. приєднений до групи ГСЗС УГВР М. Лебедя і відходить на Захід, перебуває в Австрії, пізніше в Бельгії. Від 1948 р. працює в структурах ЗЧ ОУН, в 1951 р. переїжджає до Канади. Провідний діяч у різних громадських організаціях, член НТШ, довголітній секретар "Літопису УПА". Автор десятків статей і нарисів на тему визвольної боротьби. Автор книжок-споминів: "Береза Картузька", "Пройдений шлях", "Бойові друзі". Помер 26 грудня 1993 р. в Канаді.*****

Ярослав МАКАРУШКА, від 1921 р. член 1-го куреня юнаків ім. П. Коняшевича Сагайдачного у Львові, пізніше - зв'язковий куреня юнаків у Торговельній Школі "Просвіти". Народився 24 червня 1908 р. Від 1926 р. - член гуртка УСП "ім. Бою під Крутами", в 1927-28 рр. - комендант юнаків при Верховній Пластовій Команді, в 1928 р. переходить до 3-го куреня УСП "Лісові Чорти". Член булави інструкторських тaborів на Соколі. В липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по ріці Прип'ять до Пинська на Поліссі. В 1926-33 рр. - студент медичного факультету Львівського університету. Член УВО від 1926 р., пізніше член ОУН, від липня 1932 р. - референт розвідки КЕ ОУН ЗУЗ. У червні 1934 р. заарештований, у 1936 р. засуджений у Львівському процесі на 6 років польської тюрми. Під час німецької окупації - директор лікарні у Бібрці коло Львова. Ризикуючи життям, допомагав ОУН ліками та лікарською опікою, в січні 1943 р. особисто заопікувався важко пораненим Д. Маївським, членом Проводу ОУН. Автор "Лікарського Вісника". Від 1945 р. - лікар у тaborах біженців у Німеччині, від 1951 р. в США, меценат громадських установ. Помер 13 березня 1998 р. в США. ****

Володимир МАРКУСЬ, старший пластун, курінний пластового куреня “Орден Залізної Остроги”. Інженер, загинув від більшовицької бомби на залізничній станції у Львові в 1939 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Роман МАРМАШ, у 1922 р. член-засновник 3-го куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 12 червня 1905 р. в с. Вишенька Велика в Галичині. Курінний писар (1927-29), в 1924 р. обраний секретарем Верховної Пластової Команди, в 1925 р. обраний на з’їзді першим Комендантом УСП, був членом булави інструкторських таборів на Соколі. У липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по річці Прип'ять до Пинська на Поліссі. Активний також у Просвіті та Союзі Українських Адвокатів, доктор права, загинув, мабуть, у рядах УПА в янівських лісах під Львовом 1944 р.****

Степан МАСНИЙ, член куреня “Чорноморці”, активний у виховній ділянці. Загинув від більшовиків у 1941 р.***

Зиновій МАТЛА, член Пласти і Юнацтва ОУН в Академічній гімназії у Львові. Народився 26 листопада 1910 р. в с. Містки Пустомитівського р-ну Львівської області. Студент математичного факультету Львівського університету, надобласний провідник ОУН теренів Перемишль-Львів-Бережани-Тернопіль (1933-34), заарештований польською поліцією восени 1934 р. за здогадну участь у вбивстві поліційного агента, засуджений до смертної кари, яку було замінено на довічне ув’язнення, визволився у вересні 1939 р. За кордоном у 1939-41 рр., учасник II ВЗ ОУН у Krakowі в квітні 1941 р. Учасник Південної похідної групи ОУН влітку 1941 р. як “Святослав Вовк”, від вересня 1941 р. до березня 1942 р. - крайовий провідник ОУН ПівДСУЗ у Дніпропетровську. Учасник II конференції ОУН у квітні 1942 р. та III конференції ОУН у лютому 1943 р., член Проводу ОУН (1942-43), член делегації для переговорів із польським підпіллям. 13 травня 1943 р. обраний членом Бюра проводу ОУН, але в липні заарештований Гестапом, ув’язнений у німецькому концентраційному таборі до осені 1944 р. На чужині в Західній Німеччині був членом Проводу ЗЧ ОУН, тереновим провідником ОУН у Франції, емігрував до США в 1952. Член т. зв. “трійки”, уповноваженої реорганізувати ЗЧ ОУН (1953-55), член редколегії часопису “Америка” (Філадельфія), її головний редактор (1971-81). Автор брошури “Південна похідна група (1952)”. Помер 23 вересня 1993 р. у США. *****

Роман МАЦЮРАК, член 3-го куреня УСП “Лісові Чорти” від 1923 р. Народився 24 листопада 1904 р. Інженер-електрик, у 1924 р. обраний членом Верховної Пластової Команди. Член булави інструкторських таборів на Соколі. Голова студентської корпорації “Зарево” в Данцингу. Член УВО, пізніше ОУН. Власник електротехнічного підприємства у Львові 1934-39 рр. Арештований НКВД і засланий до Сибіру, де помер 21 березня 1955 р.****

Григорій МЕЛЬНИК, пластун, нар. в с. Конюхів Стрийського повіту, довголітний член ОУН. Помер 10 квітня 2001 р. (ж. “Пластовий Шлях”, ч.2(126) 2001, ст. 48)

Петро МЕЛЬНИК ("Хмара-1"), член Пласту, ОУН, командир ТВ. Народився 10 жовтня 1910 р. в с. Камінна на Станиславівщині. Учився в гімназії в Станиславові. Служив у кавалерії в польській армії, поранений у 1939 р. на польсько-німецькій війні. Від 1941 р. був у легіоні Ролянд, член хору ДУН, від жовтня 1941 р. до грудня 1942 р. - підстаршина в злученому легіоні, воював у Білорусі. Від 1943 р. в УНС, а від 1944 р. - організатор і перший командир сотні "Стріла" в курені "Скажені", мав звання старшого булавного. Відзначений КВШ Бронзовим Хрестом бойової заслуги за хоробрість у боях, поранений під час рейду, підвищений до хорунжого, часто рейдує по області, веде успішні бої з військами НКВД, одержує звання поручника, відзначений ГВШ Срібним Хрестом бойової заслуги 1-ої кляси, керує діями УПА на Гуцульщині до 1949 р., переходить до сітки ОУН на посаду надрайонового провідника Надвірної. Важко поранений під час сутички з оперативною групою МВД, до останньої кулі прикриває відступ друзів, 27 квітня 1953 р. застрілився коло с. Лоєва.*****

Роман МИРОВИЧ, член СУПЕ і член ОУН, в 1944 р. загинув в Югославії під час нелегального переходу кордону до Італії як кур'єр ОУН та УГВР. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **, ****

Дмитро МИРОН, член Пласту, член СУНМ від 1926 р., крайовий провідник. Народився 1911 р. в с. Рай на Бережанщині. Учень гімназії в Бережанах. Студіював у Львівському університеті, провідний член ідеологічного товариства української студіюючої молоді ім. Петра Могили, від 1932 р. - організатор і референт середньошкільного Юнацтва ОУН в КЕ ЗУЗ. 1933 р. заарештований і 1934 р. засуджений на сім років польської тюрми за співучасть у підготовці нападу на советське консульство, член проводу ОУН (псевдо "Роберт"). Автор праці "Ідея і чин України" (1941) під псевдами "Максим", "Орлик". Заарештований Гестапом у серпні 1941 р. на Київщині, втікає і повертається до Києва як крайовий провідник ОУН СУЗ у Києві, редактує підпільну газету "За Самостійну Україну" та юнацький журнал "Прапор Молоді". Загинув 25 липня 1942 р. у перестрілці з гестапівцями в Києві. *****

Дмитро МИСЬКІВ, член куреня "Лісові Чорти" від 1948 р. Народився 9 листопада 1907 р. в с. Гайворонка на Підгасеччині. Видатний громадський і політичний діяч, член Проводу Закордонних Частин ОУН, член КПС Німеччини. Помер у Мюнхені 27 березня 1960 р. ****

Володимир МИХАЙЛІВ, довголітній член Пласту. Народився 15 серпня 1898 р. в с. Купче, повіт Камінка Струмілова. Закінчив академічну гімназію у Львові, а далі студії завершив у Карловому Університеті в Празі, де одержав дипломом доктора прав і політичних наук. Учасник листопадового зrivу в 1918 р. як старшина УГА (1918-1920 рр.) в 4-ій Золочівській Бригаді, член УВО, ОУН і ПУН, видатний діяч ОДВУ, генеральний секретар ЦУОДВУ 1950-1962 рр., генеральний секретар ІСНО, голова Українського Визвольного Фонду, активний член Політичної Ради УККА, член УНРади в екзилі. Помер 11 лютого 1991 р. в Нью Йорку. (архів пл. сен. Б. Михайлова)

Андрій МИЦЬО (“Партизан”), від 1948 р. член 3-го Куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 5 листопада 1922 р. в с. Полонна, повут Сянік на Лемківщині. Член підпільного Пласту, член ОУН. У 1944-47 рр. бере участь у визвольній боротьбі УПА на Лемківщині. В 1947 р. приходить рейдом УПА в Західну Німеччину, відновлює членство в Пласті. Довголітній виховник, кошовий, станичний, член КПС і голова КПС (1975-79). У 1964-74 рр. активний член Референтури міжкрайового вишколу “Лісова Школа” та її комендант 1970 і 1971 рр. Помер 3 січня 1979 р. в США. ****

Петро МІРЧУК, став членом Пласти в 1925 р., зразу як член 49-го куреня ім. князя Буйтура Всеволода, а після об’єднання обох тодішніх юнацьких пластових куренів у Стрию - членом 5-го куреня ім. князя Ярослава Осьмомисла. Народився 26 червня 1913 р. в Добривлянах. У червні 1932 р. став районовим ОУН, а у вересні - повітовим провідником ОУН. Закінчив студії права, був у проводі ОУН - політичний активіст, журналіст та історик, в’язень німецьких тюрем. Помер 16 травня, 1999 у Філадельфії, США. (ж. “Квітучі Береги”, ч. 15, 1975 і Енциклопедія України, Том III, University of Toronto Press 1993)

Климентій МОНЦІБОВИЧ, член куреня “Лісові Чорти” від 1924 р. до 1930 р. Народився 6 лютого 1906 р. в с. Паушівка Чортківського повіту. Інженер-мірник, старшина Дивізії “Таличина”. Помер в Англії 10 грудня 1961 р. ****

Василь НЕБОЛА, старший пластун-розвідувач, член Українського Пласти на Закарпатті, зв’язковий тересвянських куренів, учитель. Загинув у Тересві в березні 1939 р. під час мадярського нападу, розстріляний після страшних тортур. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Микола НЕДЗВЕЦЬКИЙ, член Пласти на Волині, член ОУН, переслідуваний поляками, загинув на фронті 1945 р. (“Пластовий Вісник”, ч.3, 1992, Варшава, ст. 14).

Степан НОВИЦЬКИЙ (“Вадим”, “Спец”), 2-ий пластовий курінь УСП “Червона Калина”. Народився 12 грудня 1905 р. в Стрию Львівської області, був активним членом Пласти, ОУН, УВО та ОВКУГ, середні студії завершив матуорою у Яворові, студіював у Варшавському університеті, був активний у студентських організаціях. За діяльність в ОУН був переслідуваний польською владою, в 1930 р. засуджений на три роки ув’язнення за активність в УВО, у 1933 р. повторно арештований. Активний у підпільній праці в українських селах під час німецької окупації. У січні 1940 р., на доручення ОУН, переходить кордон. У Krakovі займається виключно організаційною роботою. Повернувшись до Львова 1941 р., роз’їжджає по селах, виконуючи обов’язки військовика у підпільній роботі. Від 1941 р. - член крайової військової референтури КП ОУН ЗУЗ, від 1942 р. заступник крайового військового референта і шеф КВШ ОУН ЗУЗ, від 1943 р. - крайовий військовий референт Проводу ОУН ЗУЗ та заступник командира УНС, від 1944 р. - військовий інспектор КВШ УПА-Захід. Весною 1944 р. керує боями УПА на Холмщині проти частин польської армії та червоних партизанів. Восени 1944 р. бере участь у запеклих боях із прикордонними військами НКВД. Загинув у бою з більшовиками 15 жовтня 1944 р. в околицях Рави-Руської Львівської області. *****

Богдан ОЗІНКЕВИЧ, 2-ий курінь УСП “Червона Калина”. Помер 1928 р. *****

Роман ОЛЕСНИЦЬКИЙ, провідник таємного Пластового Центру за часів німецької окупації Галичини. Народився 24 липня 1913 р. в Чорній. Войн 1-ої Дивізії УНА, засновник Пласти і Чорноморців в Австралії, голова місцевого осередку Союзу Українських Комбатантів і заступник голови Братства Колишніх Вояків 1 УД УНА, провідний діяч наукових і громадських організацій в Австралії. Помер 25 січня 1989 р. в Аделяйді, Австралія. ***

Яромир ОЛЕСНИЦЬКИЙ (“Ярий”), пластовий курінь УСП “Лісові Чорти” від 1932 р., інструктор на юнацьких таборах у час Таємного Пласти. Народився 27 грудня 1914 р. у Власім, Чехословаччина. Влітку 1943 р. йде добровольцем як лікар до дивізії “Галичина”. Після битви під Бродами в липні 1944 р. переходить до УПА, виконує обов’язки лікаря та інструктора на вишколах санітарів і фельдшерів, член УСК “Черник” і співробітник “Вогнів”, активний член нелегального Пласти. В лютому 1945 р. - інструктор на хірургічному вишколі Українського Червоного Хреста в околицях Бережан. Загинув 3 березня 1945 р. в с. Поручин Бережанського р-ну Тернопільської області, вертаючись до криївки з виклику до цивільних хворих. ****

Володимир ОСТРОВСЬКИЙ, член гуртка “Лиси” в 5-му курені ім. князя Ярослава Осьмомисла, пізніше - 2-го куреня УСП “Червона Калина”. Народився 27 вересня 1913 р. Член Сокола, Плая та ОУН як один з організаторів на Стрийщині. Від 1934 р. - член Екзекутиви ОУН на Львівщину і співпрацівник розвідки ОУН у Польщі. Виїї студії закінчив у Львові, спеціалізуючись в історії і географії. Емігрував до Баварії, де захистив докторську дисертацію і працював в Українському Вільному Університеті. В 1951 р. виїхав до Торонто, де включився в пластове, громадське і наукове життя. Помер 1971 р. *****

Андрій ОХРИМОВИЧ, член куреня “Лісові Чорти” від 1924 р. Курінний 1927-1928 рр. Народився 1 лютого 1904 р. в м. Заліщики. Інженер-хемік, голова студентського товариства “Основа” у Львові 1928-1929 рр., член Верховної Пластової Команди у Львові, трагічно загинув у Львові 2 грудня 1931 р. ****

Степан ОХРИМОВИЧ, в 1923 р. закінчив гімназію в Стрию, де був членом юнацького куреня. Від 1925 р. - член 3-го куреня УСП “Лісові Чорти”, в 1927 р. перейшов до 2-го куреня УСП “Червона Калина”, обраний осавулом. Народився 18 вересня 1905 р. в с. Завадів коло Стрия. Студент факультету філософії Львівського університету, визначний студентський діяч, член редколегій студентських видань, провідний член СУНМ. Учасник-делегат СУНМ першої (1927) і другої (1928) Конференцій українських націоналістів та першого Конгресу українських націоналістів, який у 1929 р. створив ОУН. Від лютого 1929 р. - організаційний референт КЕ ОУН ЗУЗ, редактор підпільних видань “Юнак” і “Бюлетень КЕ ОУН на ЗУЗ”, від листопада 1930 р. - крайовий провідник КЕ. У березні 1931 р. несподівано заарештований і жорстоко катований у польській слідчій в’язниці. Внаслідок

катувань, помер невдовзі після звільнення з тюрми.**** і Ювілейний Історично-Мемуарний Збірник Лісових Чортів, 1983 (помер 1931 р. в тюрмі.*****)

Теодозій ОХРИМОВИЧ, 2-ий курінь УСП “Червона Калина”. Народився в Корчині, пов. Сколе. Від 1942 р. - член ОУН, бере участь у боях з німецькими і більшовицькими окупантами, 1940 р. в Krakovі вступив до веркштуцу, де відбув службу в Стараховицях. Загинув в УПА 1947 р.*****

Лука ПАВЛИШИН, член Пласту. У 1928 р. закінчив учительську семінарію у Львові, відбув однорічну військову службу в польській армії, одержав рангу хорунжого. Політичний в'язень польської тюрми в 1933 р., член ОУН від 1937 р., провідник району, пізніше повіту Радехів. У травні 1939 р. покликаний знову до війська, підвищений до поручника, брав участь у боях проти німців, потрапив у полон, угік. В 1939-41 рр. перебував за кордоном, районовий провідник, згодом повітовий і обласний військовий референт ОУН Холмщина. Крайовий військовий референт ОУН Закерзоння, в 1942-43 рр. - крайовий військовий референт ОУН ЗУЗ, уживав псевдонім “Вовк”. 1943 р. - обласний командир УНС Дрогобиччини, згодом ад'ютант шефа ГВШ УПА, відомий як “Ігор”. Член КВШ УПА-Південь, начальник розвідувального відділу і командир т.зв. Групи “Схід” як полковник. З кінцем лютого 1944 р. звільнений від активної служби через стан здоров'я. У 1950 р. заарештований МВД, засуджений на 25 років каторги, перебував у Казахстані, Норильську, Магадані і Воркуті. Звільнений у 1960 р., але залишився на Воркуті, бо в Україні не мав де жити. У 1962 р. повернувся в Україну, працював у хімічній промисловості. Помер 1987 р. в Новому Роздолі Миколаївського р-ну Львівської області.*****

Богдан ПАВЛЮК, від 1930 р. член 3-го куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 10 січня 1912 р. в Стрию. Інженер-лісник, активний у підпільному Пласті, від 1936 р. організатор і комендант юнацьких таборів коло Космача на Гуцульщині. У 1939 р. кооптований як заступник голови підпільного Пластового Центру, а від 1940 р. його голова. Загинув у квітні 1941 р. в околицях Перемишля, мабуть, замордований НКВД. ****

Олександер ПАШКЕВИЧ, від 1926 р. член гуртка УСП ім. Бою під Крутами, в 1928 р. перейшов до 3-го куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 5 квітня 1908 р. в Тернополі. Студент інженерії, член булави інструкторських таборів на Соколі. Член ОУН, заступник референта розвідки КЕ ОУН ЗУЗ в 1932-34 рр., політв'язень польських тюрем 1934-37 рр. Загинув у грудні 1945 р. в Сибіру.****

Юрій ПЕКАР, пластун-розвідувач, член Пласту на Закарпатті з куреня при Учительській Семінарії. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу коло Варяці 16 березня 1939 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Дам'ян ПЕЛЕНСЬКИЙ, народився 1899 р. в с. Лисятичі Стрийського повіту. 1912 р. організує Пласт у Стрию, 1914 р. бере участь у ювілейному здвиді у Львові з нагоди 100-ліття народження Тараса Шевченка. В 1917 р. зголосився до УСС, де був призначений до 27-ої дивізії. Місце і дата смерти невідомі.*****

Роман ПЕТРІНА, один з наймолодших членів пластової сотні ІІІ-го корпусу УГА. Народився 1901 р. в селі Цінева Долинського повіту. До УГА вступив 16-літнім хлопцем; учасник визволення Стрия під час Листопадового Чину 1918 р. та один із наймолодших членів пластової сотні ІІІ-го корпусу УГА. Учився в Стрийській гімназії, відбув військову службу в польській старшинській школі, здобувши ступінь підпоручника. У рядах УВО й згодом ОУН продовжував активну боротьбу за українську державність. До кінця свого життя був вірним членом пластового Загону “Червона Калина”. Помер 24 березня, 1976 р. в США.*****

Андрій ПИТЛЯР, член Пласту у Львові, студент Львівської Політехніки. Загинув у битві Дивізії “Галичина” під Фельдбахом (Австрія) у квітні чи травні 1945 р. (з архіву куреня “Бурлаки”)

Дмитро ПІЛЕЦЬКИЙ, член куреня “Лісові Чорти” від 1947 р. Курінний 3-го куреня УСП “Лісові Чорти” 1952-1954 рр. Народився 20 жовтня 1925 р. в с. Коропець коло Бучача. Інженер-будівельник, член юнацтва ОУН, в'язень німецького концентраційного табору в Шлюссенбургу, громадський діяч, станичний у Чікаго 1968-1970 рр., член КПР. Помер у Чікаго, США 9 лютого 1973 р.****

Гриць ПІСЕЦЬКИЙ, старший пластун-скоб, член 11-го куреня ім. І. Мазепи в Станиславові, від 1929 р. - 3-го Куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 15 лютого 1907 р. в с. Корнів коло Городенки. Студент Вищої Торговельної Академії у Львові, член УВО, пізніше член спец-бойки ОУН. У липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по ріці Прип'ять до Пинська на Полісі. Повернувшись з мандрівки до Львова і в пластовому однострої, бо їхав до булави на Сокіл, бере участь у бойовій акції ОУН у Бібрці. Важко поранений у перестрілці 30 липня 1930 р. в околиці Бібрки коло Львова, сам себе добив, щоб не потрапити живим у руки поліції. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, ****

Олександер ПОДОЛИНСЬКИЙ, член куреня “Передових” ВСУМ-му у Львові. Відбув табори в Підлітому, на Остодорі і на Соколі. Перейшов рекрутський вишкіл, після підстаршинської школи пішов до старшинської школи, закінчив її зі ступенем хорунжого. Загинув у битві дивізії “Галичина” в останніх днях війни під Фельбахом в Австрії 1945 р. (з архіву куреня “Бурлаки”)

Євген ПОЛОТНЮК, пластун-розвідувач 11-го куреня ім. І. Мазепи в Станиславові, потім 10-го Куреня УСП “Чорноморці”, організатор нелегального Пласту, організатор морського пластиування, член ОУН. Народився 30 березня 1906 р. Загинув за Україну в серпні 1943 р., розстріляний у Станиславові Гестапом за співпрацю з УПА. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Платон ПОЛОТНЮК, член 11-го куреня ім. І. Мазепи в Станиславові, потім 10-го куреня УСП “Чорноморці”. Народився 28 травня 1908 р., студент, член УВО. Загинув за Україну

1938 р. в Києві - розстріляний більшовиками. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Іван ПОПОВИЧ, пластун-розвідувач, член Пласту на Закарпатті з куреня при Учительській Семінарії. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу коло Веряці 16 березня 1939 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Ярослав ПРИШЛЯК, член 1-го куреня УПС ім. О. і С. Тисовських. Народився 1915 р. Колишній член хору "Боян" у Бережанах і хору "Бурлаки", організаційний референт УАКР, довголітній член Проводу ОУН, в'язень польських і німецьких тюрем, в'язень концентраційного табору коло Відня, довголітній голова станичної старшини в Боффало, новацький виховник, активний громадський і церковний діяч у Боффало, США. Помер 24 березня 2001 на 86-му році життя. (ж. "Пластовий Шлях", ч. 2 (126) 2001, ст. 48).

Степан ПШЕНИЧНИЙ, член Пласту на Волині. Член ОУН, арештований поляками. Загинув 1940 р. як висланик ОУН на Україну. ("Пластовий Вісник", ч.3, 1992, Варшава, ст. 14)

Андрій ПЯСЕЦЬКИЙ ("Дусько"), член 3-го куреня УСП "Лісові Чорти" від 1927 р., гетьманський скоб. Народився 1909 р. в с. Реклинець коло Жовкви. Референт тaborів у Верховній Пластовій Команді, один з ініціаторів Село-Пласти, член булави інструкторських тaborів на Соколі. Член УВО в 1927-29 рр. Автор гимну ЛЧ "Пропоре наш". У липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по ріці Прип'ять до Пинська на Поліссі. Інженер-лісник, інспектор парафіяльних лісів у львівській архидієцезії від 1935 р. У 1934 р. на конференції підпільного Пласти обраний членом Пластового Центру. У 1939 р. короткий час був директором лісів Західних областей України, пізніше - допент на лісовому факультеті Львівської Політехніки. Весною 1941 р. заарештований НКВД, але вийшов на волю, коли в'язні наприкінці червня розбили тюрму. Міністер лісництва в Українському Державовму Правлінні, проголошенному 30 червня 1941 р. у Львові. Заарештований Гестапом і розстріляний у листопаді 1942 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, ****

Юрій ПЯСЕЦЬКИЙ, один із засновників куреня "Лісові Чорти" в 1922 р. Курінний 1928-1929 рр. Народився 12 червня 1903 р. у с. Звертів поблизу Львова. Інженер-будівельник, в'язень концентраційного табору в Березі Каргузькій, пластовий провідник, організатор і редактор пластових видань (зокрема, другого видання "Життя в Пласті"), компонував пластові гимні і пісні, відзначений трикратно орденом св. Юрія в золоті. Помер у Торонто, Канада 31 травня 1975 р.****

Іван РАВЛИК, 6-ий курінь УСП в Перемишлі від 1928-30, потім член 10-го куреня УСП "Чорноморці". Народився 15 червня 1909 р. в Коровиці Сама, студент Львівської політехніки, в'язень польських тюрем, член ОУН, один із організаторів СБ в 1940-41 рр., влітку 1941 р. - комендант міліції у Львові, розстріляний німцями у Львові 1942 р. (Літопис УПА - Торонто)

о. Андрій РАДЬО, в Пласті від 1929 р. Народився 1 червня 1909 р. в Коровниках на Західній Україні. Після закінчення теологічних студій рукоположений священиком УГКЦ в 1936 р. і призначений до парафії в с. Полянчих Балигородського деканату на Лемківщині. Член ОУН від 1937 р. Від 1945 р. в підпіллі в.о. капеляна Лемківського куреня УПА на Закерзонні. Після закінчення Акції Вісла в серпні 1947 р. відходить разом із групою рейдом на Захід, але на терені Чехословаччини був поранений і потрапив у полон. Чехи передали його в руки МВД, був перевезений до тюрми у Львові, засуджений на 10 чи 15 р. ув'язнення. Дальша доля невідома.*****

Іван РАК, старший пластун-розвідувач з Березова, член Пласту на Закарпатті, гурток “Самітний Рись”. Підстаршина чехословацької армії, загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу 16 березня 1939 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і ***

Роман РАК, належав до стрижського куреня, а згодом перейшов до Чорноморців. Народився 19 грудня 1909 р. в Галичині, наймолодший із 3-ох синів Антона Рачинського - (Богдан, Ярослав і Роман). Закінчив академічну гімназію у Львові 1928 р., а пізніше медичні студії з дипломом лікаря. 1943 р. вступив до Дивізії “Галичина”, брав участь у бою під Бродами 1944 р. як лікар доброволець. Вижив воєнні часи й емігрував до Америки. Помер 1999 р. (Свобода, 1.жовтня, 1999 р.)

Ярослав РАК, один із засновників 2-го куреня УСП “Червона Калина” і член ОУН. Народився 29 липня 1908 р. у Винниках Львівської області. Був засуджений за участь у 1934 р. в атентаті на Б. Перецького, в 1939-40 очолював відділ молоді в Українському Центральному Комітеті в Krakovі, а в 1941-44 рр. пережив німецький концентраційний табір в Aушвіц. По другій світовій війні був активний у проводі переселенчих тaborів, член проводу Пласту 1945-53. Переїхавши до США, був активним членом ОУН та дійсним членом НТШ. Помер 8 листопада 1989 р. в Нью Джерзі. Енциклопедія України, Том IV, University of Toronto Press, 1993 і *****.

Дарія РЕБЕТ, член Пласту в Стрию. Народилася 26 лютого 1913 р. в Кіцмані на Буковині. Дівоче прізвище Цісик, одружилася з Левом Ребетом у 1939 р. Закінчила гімназію в Стрию, від 1928 р. член УВО, пізніше ОУН, спершу повітовий референт Юнацтва ОУН, а в 1933-34 рр. - повітовий провідник ОУН Стрийщини. Здобула титул магістра права в Люблинському Університеті. Референт Юнацтва КЕ ОУН ЗУЗ та відповідальна за зв'язок із ПУН за кордоном у 1935-39 рр., кілька разів арештована у Любlinі, останньо заарештована в березні 1939 р. у Львові, де пройшла жорстоке слідство протягом 6 місяців. У 1939-41 рр. за кордоном у Krakovі, член Крайового проводу ОУН під керівництвом Р. Шухевича, політичний в'язень німецької тюрми, після звільнення перебувала у підпіллі, працювала в референтурі пропаганди Проводу ОУН, відома як “Орлян”, від серпня 1943 р. член Проводу ОУН. Обрана членом Президії УГВР. У 1944 р. вийшла на чужину організувати й очолити сітку ОУН на Заході та вести інформативні акції серед української еміграції і чужинецького світу. Від 1979 р. голова Політичної ради ОУН, довголітній член Президії ЗП УГВР,

авторка низки статтей, активістка жіночого руху та член керівних органів Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Померла 5 січня 1992 р. в Мюнхені. *****

Лев РЕБЕТ, пластовий курінь у Стрию. Народився 1912 р. в Стрию. Закінчив юридичний факультет у Львівському Університеті, а докторат - в УВУ в Мюнхені 1947 р. де пізніше викладав. Від 1930 р. очолював ОУН у Стрийській області, а в 1935-39 рр. очолював ОУН у Західній Україні. Кілька разів арештований поляками, відбув 2 з половиною роки в польських тюрмах. В 1941 р. арештований німцями і ув'язнений в Аушвіці до 1944 р. Провідний член ЗЧ ОУН 1945-48 рр., а в 1954 р. очолив ОУН за кордоном. 1957 р. забитий у Мюнхені советським агентом Стасинським. (Енциклопедія України, Том IV, University of Toronto Press, 1993)

Лонгин РОБАК, член 3-го куреня УСП “Лісові Чорти” від 1929 р. Народився 1911 р. Студент інженерії. Загинув у липні 1944 р. в Галичині під час більшовицького авіаційного налету.****

Євген РОЙК, під час навчання у школі вступив до Пласти. Народився в 1921 р. у м. Сколе. У 40-50-х роках був активним учасником визвольних змагань, у 1941 р. вступив до підстаршинської школи ОУН у Поморянах Тернопільської області. Під час ліквідації школи німцями був арештований і майже два роки карався в гестапівських тюрмах. У 1943-44 рр. був вояком УПА в сотні “Звенчука”, влітку 1943 р. поранений біля с. Сопіт під час роззброєння німецьких військ. При переході фронту в 1944 р. потрапив у полон до більшовиків. В складі штрафного батальйону його вислано на фронт, а після капітуляції Німеччини - до Манджурії на війну проти Японії. Після війни закінчив Львівський лісотехнічний інститут, працював у деревообробній промисловості. Під час відродження Пласти був активним сеньйором, брав участь у багатьох пластових таборах та вишколах, був відзначений Орденом Святого Юра у Сріблі, член куреня “Хмельниченки”, член управи Братства ОУН-УПА. Помер 7 липня 2000 р., похований у Болехові. (“Вісник КПС України”, вересень 2000 р.)

Михайло РОМАНІВ, член куреня “Чота Крилатих” від 1947 р. в Німеччині. Народився 1926 р. в Україні. Висланий в Україну для контакту з УПА. Пропав там без вісти. (архів куреня Чота Крилатих)

Осин РУДАКЕВИЧ, член пластових частин у Празі, ЧСР, потім член 10-го куреня УСП “Чорноморці”. Народився 1903 р., промисловець, член УВО. Загинув у липні 1944 р. під Бродами як старшина I Дивізії УНА. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Михайло РУДКО, член куреня “Лісові Чорти” від 1955 р. Народився 2 березня 1917 р. в с. Дитятин Рогатинського повіту. Випускник вищої торговельної школи, член ОУН, член Проводу ОУН-з, довголітній директор ЗУАДК на Европу, щедро допомагав людям у потребі, провідник пластової групи на скавтськім Джемборі в Аtenах 1963 р. Помер у Мюнхені, Німеччина, 23 травня 1979 р.****

Василь САВЧАК, провідник підпільного Пласту в своєму селі. Народився 1922 р. в с. Ямниця Івано-Франківського р-ну. Учень гімназії в Станиславові, член Юнацтва ОУН, 1941 р. провідник чоти на виховно-вихідному таборі молоді під кер. Т. Самотулки коло Станиславова, обласний провідник Юнацтва ОУН Станиславівщини. Від літа 1943 р. був у підпіллі, 1944 р. поранений у сутічці з нацистами, від 1945 р. - окружний провідник ОУН Буковини, відзначений ГВШ Бронзовим Хрестом заслуги, у 1948 р. відзначений УГВР Срібним Хрестом заслуги за зразкову діяльність на Буковині. Загинув у сутічці з військами МВД під час облави 20 жовтня 1950 р. в лісах поблизу с. Шешори Косівського р-ну. *****

Петро САВЧИНСЬКИЙ, 2-ий курінь УСП "Червона Калина", до якого вступив 1929 р. Народився 1910 р. Його було покликано до польського війська, де він став артилеристом і здобув велике знання в цій військовій ділянці. Молочарський технік (Союз Кооператив). У 1928-1931 рр. був кілька разів арештований за свою діяльність проти польської окупації, був членом ОУН. У 1940 р. замордований більшовиками у моршинських лісах 1941 р. *****

Ярема САВЧИНСЬКИЙ, 2-ий курінь УСП "Червона Калина", до якого вступив 1929 р. Народився 1912 р. в Романові, на східних землях України, до гімназії ходив у Стрию, а відтак успішно закінчив державну рільничу школу в Бережниці біля Стрия, агрономічний інструктор (Сільський Господар), член ОУН, арештований поляками за перевезення нелегальної літератури, ув'язнений на три роки у Тарнівській в'язниці. У 1938 р. знов заарештований поляками в Тухлі, коли він їхав, щоб допомагати новій самостійній Карпатській Україні. Його тортурували і кинули до стрийської в'язниці. У червні 1941 р. замордований більшовиками у моршинських лісах.*****

Володимир САЛДАН, 2-ий курінь УСП "Червона Калина". Народився 1910 р. в с. Дашава Стрийського повіту, член ОУН. Помер у Львові 13 жовтня 1980 р. *****

Петро САЛДАН, 2-ий курінь УСП "Червона Калина", член ОУН. Загинув 1939 р. від рук польських окупантів.*****

Степан СЕМЕНЮК, член 61-го куреня ім. Івана Богуна в Рівному, потім 10-го куреня УСП "Чорноморці", організатор морського пластування. Загинув за Україну в 1943 р. в советському концентраційному таборі. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Василь СИДОР ("Шелест"), член Пласту в Сокалі. Народився 24 лютого 1914 р. у с. Спасів Сокальського повіту, закінчив гімназію в Перемишлі в 1931, член ОУН та в'язень польських тюрем 1935, 1937-1939 рр., військовий референт КЕ ПЗУЗ в 1936 р. та організатор бойових груп ОУН "Вовки". Полковник УПА. В 1941 вояк легіону Нахтігаль, потім командир сотні в 201-ому батальоні в ранзі поручника до грудня 1942 р. В січні 1943 р. ув'язнений Гестапом у Львові. У 1943 р. Шеф КВШ УПА-Північ (Волинь і Піділля), від січня 1944 р. - Крайовий Командир УПА-Захід (Галичина). У 1945 р. головний Командир УПА нагородив його Срібним Хрестом бойової заслуги 2-ої кляси, а від 1947 р. Василь Сидор - Генеральний суддя ОУН та член Проводу ОУН. Загинув разом з

дружиною в бою із спецгрупою МГБ в криївці над річкою Лімницею 14 квітня 1949 р. в лісах поблизу с. Перегінське Рожнятівського району Івано-Франківської області. *****

Іван СИДОРІВ, старший пластун, член куреня “Орден Залізної Остроги”. Інженер, загинув від рук польської бойки на Холмщині. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Ірина СИДОРІВ, пластовий курінь на Холмщині, загинула від рук польської бойки на Холмщині. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) **

Роман СІТНИЦЬКИЙ, член 2-го гуртка ВСУМ, курінь “Передових”. Народився 1925 р. Щороку їздив на табори КВОМ-у. Відбув рекрутський вишкіл, потім підстаршинську школу, підстаршина I. Дивізії УНА в 13-тій сотні 31-го полку. Загинув у боях під Бродами в липні 1944 р. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * і архів куреня “Бурлаки”

Олекса СОКІЛ, член 3-го куреня УСП “Лісові Чорти”. Народився 28 березня 1912 р. в с. Гребенці коло Львова. Гімназію закінчив у Львові, де в 1926-30 рр., був членом 7-го куреня юнаків ім. Князя Лева, від 1930 р. - ЛЧ. У липні 1930 р. бере участь у тритижневій водній мандрівці ЛЧ із Львівщини рікою Буг до Бресту, далі по ріці Прип'ять до Пинська на Поліссі. У листопаді 1930 р. арештований і суджений у Львові за приналежність до УВО і саботажні акції. Після виходу з польської тюрми виїхав за кордон, став співробітником ПУН, згодом особистим секретарем полк. Е. Коновалця, перебував в Німеччині та Італії. В 1942-45 рр. мучився в нацистському концтаборі Саксенгавзен та інших. В 1945-47 рр. - співробітник ГСЗС УГВР у Римі, секретар М. Лебедя. У 1948 р. переїжджає до Німеччини, згодом до Нью Йорку і Вашингтону. Дуже активний у пластовій станиці, виконував обов’язки станичного (1954-56) та інші функції. Вечорами брав курси в університеті, здобув магістерку з бізнесової адміністрації. Помер 27 листопада 1993 р. в США. ****

Михайло СОРОКА, народився 1911 р. в с. Великі Гнилиці на Тернопільщині. Вчився у Тернопільській гімназії, де став членом Пласти. За членство в ОУН був засуджений 1937 р. польською владою на 5 років. Ув’язнення відбував у Березі Картузькій, у Львові, Гродно, Станіславові. 1939 р. одружився з Катериною Зарицькою, провідною діячкою ОУН-УПА. 1940 р. засуджений більшовиками за причетність до ОУН на 8 років ГУЛАГу. Відбуваючи ув’язнення на Воркуті, створив підпільну організацію “ОУН-Північ”, яка боролася за права політичних в’язнів. За це 1952 р. був засуджений до смертної кари, яку замінили на 25 років неволі. 1954 р. брав участь у Кінгірському повстанні політв’язнів. Від 60-их років відбував покарання у Мордовських таборах. Помер М. Сорока в Мордовії на 34 році ув’язнення 16 червня 1971 р. У 1992 р. його прах було перевезено з Мордовії в Україну і перепоховано на Личаківському цвинтарі у Львові. (Серія Постаті - Літопис УПА - Торонто)

Ярослав СПОЛЬСЬКИЙ, член Загону “Червона Калина”, член ОУН, брав активну участь у відновленні української державності у Львові 1941 р. (заступник голови обласного управління), активний у Пласті, помер 1968 р. в США. *****

Ярослав СТАРУХ, член Пласту, член ОУН. Народився 17 листопада 1910 р. в с. Золота Слобода на Тернопільщині. Закінчив гімназію в Бережанах, член ОУН. Провідник студентських ланок ОУН у Львові. Арештований у 1929 р., під час пасифікації влітку 1930 р. сильно побитий поліцією. Організатор освітніх курсів для молоді при читальнях "Просвіти" на Львівщині, організатор і виховник Юнацтва ОУН. Політичний в'язень польського концтабору Береза Каргузька 1934 р. Від січня 1935 р. - член КЕ ОУН ЗУЗ. У жовтні 1937 р. заарештований і перевезений на Волинь для проведення слідства, сильно тортурований, у травні 1939 р. засуджений у Рівному на 13 років тюрми. Визволився і в 1939-1941 рр. був за кордоном, секретар УЦК в Krakovі, учасник II ВЗ ОУН у квітні 1941 р., учасник проголошення Акту 30 червня 1941 р. у Львові, член Проводу ОУН, організує ряд вишколів для кадрів ОУН (псевдо - "Синій"). 1942 р. вдруге арештований Гестапом, жорстоко тортурований, визволений заходами СБ у вересні 1943 р. Далі активний у Проводі ОУН, редактор низки журналів, брошур, листівок і статей з тематикою визвольної боротьби. В 1946 р. нагороджений УГВР Золотим Хрестом заслуги. Оточений у своїй лісовій криївці в лісах коло Любачева (Польща) спецвідділом польської СБ разом із своїми співробітниками, підривав міну й загинув 20 вересня 1947 р. , щоб не потрапити в руки ворогам. *****

Маруся СТАХІВ, член Пласту. Народилася 1914 р., в'язень Освенціма 1943-44 рр. Загинула в УПА близько 1947 р. (Літопис УПА - Торонто)

Степан СТЕБЕЛЬСЬКИЙ, гуртковий 37-го куреня юнаків ім. Д. Вітовського в Самборі (1930-31). Народився 18 жовтня 1914 р. в с. Голинь Калуського повіту. Закінчив учительську семінарію, майор УПА ("Хрін"). Член ОУН від 1934 р., в'язень польських і німецьких тюрем. Підрайоновий провідник ОУН, політичний в'язень гестапівської тюрми (1943-44). В УПА від 1944 р. - чотовий, сотенний та командир тактичного відтинку 24. Один із провідних бойових командирів УПА, провів понад сто бої із польським військом, у 1946 р. підвищений ГВШ до поручника, відзначений Срібним Хрестом бойової заслуги 1-ої кляси за відвагу і сміливість. Нагороджений Золотим Хрестом Бойової Заслуги I кляси за хоробрість та особливо сміливі командування сотнею в боях. У 1948 р. підвищений до сотника, а в 1949 р. очолив кур'єрську групу УГВР, відходить на Захід. Автор книжок "Зимою в бункрі" та "Крізь сміх зализа". Загинув 9 листопада 1949 р. в бою з чеською жандармерією в Чехословаччині, в лісах коло Погореліце, під час кур'єрської місії від УГВР на Захід. *****

Олена СТЕПАНІВ, член Пласту. Народилася 7 грудня 1892 р. у Вишнівчику Перемишлянського повіту, військова і громадська діячка, студентка Львівського Університету, очолила жіночу частину Українських Січових Стрільців, брала участь у боях на Маківці, нагороджена за відвагу, і її рангу підвищено до другого лейтенанта. Відбула два роки в російській тюрмі в Ташкенті, потім брала участь у Листопадовому Зриві у Львові, очолювала роту в Українській Галицькій Армії (1918-19), здобула докторат з історії і географії у Віденському Університеті, потім учила в гімназії сестер Василіянок у Львові. У 1935 р. польський уряд заборонив її учити, а в 1939-41 рр. (під час советської окупації) знов учителює та очолює Статистичну Адміністрацію Львова. У 1944-46 рр. викладала в

Львівському Університеті, а в 1949-56 рр. відбула ув'язнення в Мордовії за свою патріотичну діяльність. Після ув'язнення її здоров'я дуже погіршилось, але попри це, вона написала багато праць і споминів. Померла 11 липня 1963 р. у Львові. (Енциклопедія України, Том 5, University of Toronto Press, 1993).

Іван СТЕФАНКІВ, 2-ий курінь УСП “Червона Калина”, до якого вступив 1927 р., магістер права. Помер у німецькій в'язниці у Львові 1943 р. *****

Осип СТЕЦУРА, член куреня “Лісові Чорти” від 1928 р. Народився 25 грудня 1907 р. у Львові. Мгр. права і політичних наук, член ОУН, в'язень польських тюрем, концертний і оперовий соліст, бас-баритон, член Булави УПС у США. Помер у Рівердейл, Н.Й., США 21 лютого 1976 р. ****

Гали СТОЛЯР, пластовий курінь у Львові. Щирий і довірений друг Степана Бандери, померла у в'язниці на вул. Лонецького від дизентерії. (Вбита Гестапом **) Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990)

Остап СТРУК (“Станько”), пластун-розвідувач 10-го куреня УСП “Чорноморці”, член нелегального Пласту. Народився 22 вересня 1909 р. Адміністративний керівник Медичного Інституту, член ОУН. Загинув за Україну між 24 і 28 червня 1941 р. у Львівській в'язниці на вул. Лонецького, закатований НКВД. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Роман СУШКО, пластун, УСС (повідомлення про табір Легіон, серпень 2001 р. в Старосамбірському районі, газ. “Шлях Перемоги”, дата невідома)

Василь ТАЦІНЕЦЬ, член пластових частин Карпатської України. Народився 1914 р. Семінарист, загинув за Україну в березні 1939 р. як член Карпатської Січі в боях за самостійність Срібної Землі. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Михайло ТЕГЗА, старший пластун-розвідувач з Березова, член Пласту на Закарпатті, гурток “Самітний Рись”. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** i +++

Зиновій ТЕРШАКОВЕЦЬ (“Федір”), 7-ий пластовий курінь ім. князя Льва у Львові. Народився 19 серпня 1913 р. в с. Якимчиці Городоцького р-ну Львівської області. Член Юнацтва ОУН, закінчив гімназію у Львові в 1931 р., студент юридичного факультету Люблінського університету в Польщі, правник, політв'язень польської тюрми в 1939 р., провідний член ОУН на Холмщині, від грудня 1944 р. - провідник ОУН Дрогобицької області та заступник крайового провідника ОУН Карпатського краю, уживає псевдо “Федір”, а від січня 1946 р. - провідник ОУН Львівського краю, редактор одноднівки “Літопис УПА” (1947). Загинув за Україну 4 листопада 1948 р. в бою з більшовиками в Янівських лісах на Львівщині. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, *****

Мирослав ТУРАШ, співзасновник Пласту в Старому Самборі в 1930 р. Студент юридичного факультету Krakівського університету, активний організатор ОУН на бориславських і трускавецьких теренах. У 1931 р. арештований за підозрою в убивстві в Трускавці Тадеуша Голуфка, 1933 р. засуджений на 8 місяців тюрми за поширення протипольських листючок. У 1935 р. призначений окружним провідником ОУН Стрийщини, а в 1939 р. перебирає обов'язки Лева Ребета в Крайовій Екзекутиві ОУН. У червні 1939 р. виїхав на побачення з А. Мельником у Віденській і, повертаючись додому, пропав безвісти. ("Пластовий Шлях", ч. 2(126) 2001, ст. 31).

Осип ТЮШКА, член 5-го куреня УПС "Червона Калина". Народився 20 березня 1908 р. в с. Старий Мізун на Стрийщині, до середньої школи ходив у містечку Долина та в Стрию, студії права закінчив в університеті у Львові, під польською окупацією очолював Студентський відділ ОУН, належав до Крайового проводу ОУН на Західній Україні. Під час Другої Світової війни в Німеччині був тереновим провідником ОУН і належав до тих, хто підготовляв і висилає українські похідні групи ОУН на осередні і південно-східні області України, був переслідуваний і ув'язнений у польських, а пізніше в німецьких тюрмах і концентраційних таборах. Вийшовши з концентраку в Саксенгаузені, належав до Головного проводу ОУН та був діяльний і на суспільно-громадському відтинку, в Австрії від 1950 р. очолював Лігу українських політичних в'язнів. У 1951 р. брав участь у 7-му Світовому і міжнародному джемборі, в якому були представлені українські пластуни. Помер 9 вересня 1983 р. в Інсбруку. ("Наша Мета", ч. 5 (1,746) 7 лютого 1987 р.

Володимир ФЕДАК, пластовий курінь у Станиславові (1929-30). Народився 24 червня 1914 р. в Чорткові. В'язень Берези Картузької, в Карпатській Січі 1939 р., член ОУН. Арештований німцями в Берліні 1942 р., замучений у тюрмі 1942 р. (Літопис УПА - Торонто)

Петро ФЕДОРІВ ("Дальнич"), член Пласту, один із провідників ОУН-УПА. Народився 21 листопада 1910 р. в с. Криве Бережанського р-ну Тернопільської області. Син залізничного робітника. Закінчив гімназію в Бережанах у 1929 р., член ОУН від 1929 р., політв'язень польських тюрем (1930-31, 1934-36, 1938-39), студент юридичного факультету Львівського університету. В 1939-41 рр. за кордоном у Krakові працює в Секретаряті УДК, рівночасно включений до праці в СБ. Влітку 1941 р. - учасник Північної похідної групи ОУН, політв'язень німецької тюрми (1941-42). Від 1942 р. - член головної референтури СБ, від кінця 1943 р. перебуває на інспекції ПЗУЗ, відомий як "Косич". Влітку 1944 р. стає крайовим референтом СБ ЗУЗ. Від весни 1945 р. - крайовий референт СБ Закерзонського краю, уживає псевдо "Дальнич". 16 вересня 1947 р. загазований у криївці, потрапив живим у руки польської Служби безпеки (УБІГ), 20 січня 1950 р. засуджений до смертної кари, розстріляний у Варшаві. ("Пластовий Шлях", ч. 1, 2001, ст. 40).*****

Константин ФІЩІК, член куреня "Чорноморці". Народився 3 червня 1910 р. в Суходолі. Член ОУН, в'язень концентраційних таборів Бухенвальд, Аушвіц, активний на еміграції в КУК, УНО та станиці Братства Колишніх Вояків Дивізії. Дата смерті невідома.***

Петро ФРАНКО, один із засновників Пласту. Син Івана Франка, народився 21 червня 1890 р. в Нагуєвичах Дрогобицького повіту. В 1914 р. вступив до УСС разом з усім своїм мандрівним пластовим табором, у 1914-1920 рр. - старшина УСС. Письменник і педагог, закінчив Львівську Політехніку, сотник Української Галицької Армії, після першої світової війни вчителював у Коломиї, від 1927 до 1936 р. працював як інженер, а пізніше у Львівському Торговельному й Економічному Інституті. На початку другої світової війни був евакуйований советами з Галичини і дальша його доля невідома. (Український Пластовий Улад 1911-1945, Северин Левицький, видавництво Молоде Життя, Мюнхен 1967, Енциклопедія України, University of Toronto Press, 1984).

Богдан ХАМУЛА, член Куреня "Чорноморці". Арештований у 1941 р. як член крайового проводу нелегального Пласту. Замордований у липні того ж року більшовиками. ***

о. Микола ХМІЛЬОВСЬКИЙ, народився 18 травня 1880 р. в с. Покропивна Козівського р-ну Тернопільської області. Закінчив студії теології у Відні, рукоположений священиком УГКЦ в 1907 р., військовий капелян Золочівської бригади УГА в 1919 р., духовник та директор гімназії її опікун Пласту в Золочеві до 1931 р., парох церкви в с. Мишани від 1931 р., директор студій у Малій семінарії у Львові, радник Митрополичної консисторії, голова підпільної УГКЦ від 1946 р., член УГВР від 1948 р. Його псевдонім М. Лаврівський стоїть під документом "Звернення Воюючої України до всієї української еміграції" (1949, жовтень). Заарештований 31 березня 1950 р., ув'язнений у тюрмах МГБ, звільнений у 1954 р. Помер 30 квітня 1963 р. в с. Мишани Львівської області.*****

Михайло ХОМИН, пластун-розвідувач, співзасновник куреня "Чорноморці". Лікар. Замордований більшовиками в 1941 р. в Самборі (Дрогобичі?). ***

о. Роман ХОМИН ("отець Рафайл"), член Пласту, капелян. Народився 1907 в с. Підністряни на Львівщині. Талановитий мальчик, активний у Просвіті, навчався в Духовній Семінарії у Львові, пізніше студіював у Бельгії, здобув докторат богословії. Прийняв чин ченця-студента, рукоположений на священика УГКЦ в 1932 р., служив у монастирі в с. Унів Перемиського р-ну. Влітку 1944 р. вступив до УПА, був призначений капеляном Старшинської школи "Олені". Загинув у бою 15 жовтня 1944 р. коло с. Липа Долинського р-ну Івано-Франківської області, разом з усім штабом потрапивши у вороже оточення. Посмертно підвищений ГВШ до звання поручника-капеляна - найвищого військового ступеня, призначеного священикові в УПА. *****

Юрій ЦВІЛЬ, член Пласту. Народився 3 грудня 1914 р. в с. Томашівці Калуського р-ну Івано-Франківської області. Закінчив гімназію в Івано-Франківську, член ОУН. Студіював у Львівській політехніці, активний у студентському русі, закінчив агрономію. У підпіллі від лютого 1944 р., працює в головному апараті СБ, уживає псевдо "Скорик". У жовтні 1945 р. спрямований для праці в сітці ОУН на Закерзонні, в 1946 р. - член Крайового проводу ОУН Закерзонського краю, займається головно підготовкою пропагандивних матеріалів, відомий як "Антон" та "Арон". У жовтні 1947 р. йде рейдом на Захід. Від 1948 р. працює в Західній Німеччині як член Місії УПА, іменований ЗП УГВР майором пропаганди з датою старшинства від 1 липня 1949 р. Емігрує до США, де представляє Місію УПА, активний у

громадському житті. Член-засновник Об'єднання колишніх вояків УПА, член ЗП УГВР. Помер 16 липня 2000 р. в Нейплсі, Флорида.*****

Константин ЦМОЦЬ, активний член Пласту. Народився 10 лютого 1914 р. в с. Синевідсько Вижне Сколівського р-ну Львівської області. Обласний СБ, член Юнацтва ОУН, закінчив гімназію в Стрию, політичний в'язень польських тюрем. 1939-40 рр. - обласний провідник Дрогобицької області, учасник боїв із НКВД. В 1940-41 рр. в Krakowі працює в апараті СБ, у квітні 1941 р. - учасник II-го ВЗ ОУН. Організатор успішної втечі Олекси Гасина з гестапівської тюрми в 1942 р. в Дрогобичі. У 1943 р. організує викрадення Д. Грицая та Я. Старуха з гестапівської тюрми у Львові. Учасник багатьох геройських боїв із військами НКВД. Загинув у сутичці з ворогом 21 грудня 1944 р. коло с. Юшківці Жидачівського р-ну Львівської області.****

о.Йосиф ЧАЙКОВСЬКИЙ, член куреня "Чорноморці". Народився 16 вересня 1892 р. в Костеві Золочівського повіту. Парох на рідних землях і в Америці, учасник Визвольних Змагань як УСС, пластовий капелян у Лос Анджелесі. Помер 1 березня 1977 р. в Лос Анджелесі, США.***

Федір ЧЕРНИК, пластун, офіцер у Галицьких УСС, а від січня 1918 р. - в Київських УСС. Загинув 1918 р. під Мотовилівкою в братовбивчій війні між своїми, коли Директорія виступила проти гетьмана Скоропадського. ("Український Пласт" 1911-1939, автор Борис Савчук, Івано-Франківськ, 1996)

Степан (Теодозій) ЧЕХУТ, 2-ий курінь УСП "Червона Калина". Народився 1911 р. в Іванівцях Жидачівського повіту. Член ОУН, загинув від рук більшовиків у червні 1941 р.*****

Іван ЧМОЛА, один із засновників Пласти та УСС-ів у Галичині. Народився 6 березня 1892 р. в Солотвині Надвірнянського повіту. 1917 р. організував відділи УСС-ів у Києві, в 1918 р. очолив батальйон, а потім полк УСС-ів, полковник, студент університету, відданий українським визвольним змаганням, після війни вчителював у Яворові і Дрогобичі. Був далі активний у Пласти, зокрема як комендант таборів на "Соколі". Арештований поляками в 1930 р., відбув півтора року ув'язнення. Після звільнення продовжував працювати в нелегальному Пласти до Другої світової війни, в 1941 р. депортований советами. Його дальша доля невідома. (Енциклопедія України, University of Toronto Press, 1984).

Денис ЧОРНЕГА, член 10-го куреня УСП "Чорноморці", член нелегального Пласти, організатор таборів КВОММ. Народився 1918 р. Абсольвент гімназії. Загинув за Україну в лютому 1940 р. як діловод нелегальних зв'язків Пластового Центру в сутичці з більшовицькою розвідкою під час переходу кордону біля Перемишля. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Лев ШАНКОВСЬКИЙ, член Пласти в Стрию. Народився 9 вересня 1903 р. в с. Дуліби Стрийського р-ну Львівської області. Вояк УГА та Армії УНР, пізніше Польської армії. Закінчив студії у Львові й Варшаві, вчитель середніх шкіл. Під час німецької окупації член

ОУН під псевдом “Дзвін”, інструктор на вишколах, співробітник РЗЗ, стає членом УГВР. У серпні 1944 р. емігрував і перебував у Мюнхені, в 1946-48 рр. - активний член ЗП УГВР як керівник секретаріату, уживає псевдо “Дуліба”, також відомий як “Куня”. Переїхавши до США, працював у редакції щоденника “Америка” та видавництві “Пролог”. Від 1975 р. - член торонтоського видавничого комітету “Літопис УПА”, автор численних статей з історії українського війська, УПА, ОУН. Помер 25 квітня 1995 р. у Філадельфії, США. ****

о.Василь ШЕВЧУК, пластун, народився 12 серпня 1903 р. в Стрию Львівської області. Після закінчення теологічних студій рукоположений священиком УГКЦ в 1930 р., пізніше був парохом у с. Пяткова Руська Бірчанського деканату. Від 1945 р. в підпіллі в.о. капеляна Перемиського куреня УПА на Закерзонні. Під час Акції Вісла перебував при сотні “Ударник-3”, яка в червні 1947 р. першою вирушила в рейд на Захід через Лемківщину, Словаччину і Чехію до Західної Німеччини. Арештований чеськими жандармами, в травні 1948 р. виданий чехами до Польщі, де військовий суд засудив його до смертної кари. Вирок виконано 10 вересня 1948 р. в Ряшеві, Польща. ****

Осип ШКІРЯК, пластун-розвідувач, член Пласту на Закарпатті з куреня при Учительській Семінарії. Загинув на Красному Полі в обороні Хусту під час мадярського нападу коло Веряці. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1990) ** і +++

Ігор ШУБСЬКИЙ, член Пласти на Волині 1928-29 рр. Член ОУН, арештований поляками в 1932 р., засланий на 5 років ув'язнення, вийшов у 1939 р. Загинув 1942 р. (Пластовий Вісник ч. 3, 1992, Варшава, ст. 14).

Роман ШУХЕВИЧ (“Тарас Чупринка”, “Тур”, “Дзвін” і ін.), у 1925-27 рр. 3-ий пластовий курінь “Лісові Чорти”, а від 1927 р. 10-ий пластовий курінь УСП “Чорноморці”. Народився 30 червня 1907 р. у Львові, закінчив гімназію у Львові в 1925 р., інженер, член УВО від 1923 р. Й ОУН від 1929 р., визначний спортивець, студент політехніки в Данцигу, Львові. Бойовий референт КЕ ЗУЗ (1930-34), політичний в'язень польського концентраційного табору Береза Картузька (1934-35 і 1935-37), член штабу Карпатської Січі 1938-39 рр. у ранзі поручника, Крайовий провідник ОУН (1939-40) на західних околицях українських земель у Генерал-Губернаторстві, член Революційного проводу ОУН від лютого 1940 р. і референт зв'язку з українськими землями, учасник II ВЗ ОУН у Krakovі в квітні 1941 р. Політичний керівник легіону Нахтігаль від квітня 1941 р., призначений заступником міністра оборони УДП в липні 1941 р. Від жовтня 1941 р. - командир першої сотні та заступник командира 201-го батальйону в ранзі сотника, від березня 1942 р. в боях із ЧП в Білорусії, в березні 1943 р. покликаний М. Лебедем на посаду військового референта Проводу ОУН. Обраний головою Бюро проводу ОУН на місце М. Лебедя, який зрезигнував. Проводить реорганізацію військових частин по всій Галичині і Волині та об'єднує їх у три генеральні військові округи - УПА-Захід, УПА-Північ та УПА-Південь. Займає посаду Головного командира УПА в ранзі підполковника, уживає псевдо Тарас Чупринка. Іменований УГВР генерал-хорунжим УПА із датою старшинства від 22 січня 1946 р., мабуть посмертно, нагороджений УГВР найвищими відзначеннями - Золотим Хрестом бойової заслуги 1-ої кляси та Золотим Хрестом заслуги. Провід Пласти в 1951 р. посмертно іменує його Гетьманським пластуном-Скобом. Загинув героем у бою з

більшовиками 5 березня 1950 р. у селі Білогорща коло Львова. У 1990 р. недалеко місця смерти висипано могилу з березовим хрестом, згодом там споруджено статую-пам'ятник. У хаті, де він загинув, влаштовано його меморіальний музей. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *, ****

Юрій ШУХЕВИЧ, член 10-го куреня УСП “Чорноморці”, член нелегального Пласти, загинув за Україну в червні 1941 р. у львівській тюрмі від рук НКВД. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Микола ЯКИМЧУК, пластун, окружний провідник ОУН Луцька, організував окремі курені УПА для рейду на Схід. Загинув у боротьбі з відділами МВД в 1947 р. (“Пластовий Шлях” ч.2(126), 2001, ст. 25)

Володимир ЯНІВ, від 1921 член 1-го куреня юнаків ім. гет. П. Конашевича Сагайдачного. Від 1925 р. організатор і курінний 51-го куреня юнаків ім. князя Святослава Хороброго. Від 1927 р. - член 3-го Куреня УСП “Лісові Чорти”, курінний писар у 1929-31 рр., ініціатор святкувань культу студентів-героїв бою під Крутами. У 1927-28 рр. - референт Волині при ВПК, в 1928-32 рр. -- краївий комендант УСП. Член булави інструкторських таборів на Соколі, обозний у 1930 р. Член екзекутиви нелегального Пласти в 1930-34 рр. Невтомний організатор і керівник студентських організацій, перший голова Союзу Українських Студентських Організацій під Польщею 1931-32 рр. Редактор “Студентського Шляху” (1932-34). Від 1927 р. - член УВО, провідний член СУНМ, від 1929 р. - член ОУН, у 1932-34 рр. політичний референт КЕ ОУН ЗУЗ. Перший раз арештований у червні 1933 р. за бійку з поліцією на цвінтари під час Зелених Свят. Політв'язень концентраційного табору “Береза Каргузька” в 1934-35 рр., пізніше перевезений до Львівської тюрми, засуджений у 1936 р. на 5 років, амnestований у 1938 р. У вересні 1941 р. заарештований Гестапом, ув'язнений у Берліні до вересня 1942 р. Здобув докторат філософії в ділянці психології. Після війни іменований гетьманським пластуном-скобом, обраний членом Головної Пластової Ради. У 1947-50 рр. - писар, згодом курінний 3-го куреня УПС “Лісові Чорти”, ініціатор і перший редактор “Листів до Братів Фаміліантів”. Генеральний секретар НТШ в Європі від 1952 р., член головної Ради НТШ від 1960 р. В 1955 р. засновник і перший президент Українського Християнського Руху, нагороджений Ватиканським орденом. Викладач УВУ від 1946 р. і його ректор у 1968-86 рр. Автор та редактор різних праць. Помер 10 листопада 1991 р. в Мюнхені.****

Северин ЯРЕМКЕВИЧ, пластовий курінь у Львові, студент, хорунжий УСС. Поліг за Україну 14 вересня 1915 р. під Семиківцями в Галичині в боях із російською царською армією. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Осип ЯРИМОВИЧ, пластовий курінь у Львові. Студент, поручник УСС. Поліг за Україну 1 липня 1917 р. як комендант сотні УСС під Конюхами в Галичині в боях з російською армією правління Керенського. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) *

Дмитро ЯЦІВ, пластун-розвідувач 2-го куреня УСП “Червона Калина”, до якого вступив у 1927 р. Народився 1908 р. в с. Верчани біля Стрия, закінчив гімназію в Стрию, а правничі

студії у Львівському університеті, член УВО, пізніше - ОУН. У 1930-32 рр. - повітовий провідник ОУН Стрийщини, а в червні 1941 р. брав участь у проголошенні відновлення самостійної України та ввійшов до складу українського уряду як заступник міністра народного господарства. Арештований німцями у вересні 1941 р., 5 серпня 1942 р. помер у концтаборі Аушвіц внаслідок важких побоїв. Член Пластового Куреня Залізного Хреста (1956) * , ****

Інформації до цього видання зібрано з різних джерел, які подаємо нижче. При кінці відомостей про кожного пластиuna/пластунку зазначено зірками, яке джерело використано.

- * Брошура "Пластовий Курінь Залізного Хреста 1911-1956"
 - ** Об'ява Головної Пластової Булави з 1 січня 1990
 - +++ Пластовий Альманах, з нагоди 50-річчя Пласти на Закарпатті, 1921-1971, Видання ЮГ, Рим 1976
 - *** Інформації подав пл. сен. Орест Гаврилюк
 - **** Інформації подав пл. сен. Петро Содоль, архів "Лісових Чортів" і "Лісові Чорти", їх життя і буття 1922-1945, ЗСА-Канада 1983 р.
 - ***** УПА - Енциклопедичний довідник, автор пл. сен. Петро Содоль (підготовляється до друку)
 - ***** Архів Загону "Червона Калина"
 - ***** Літопис УПА - Торонто
-
-

Пояснення скорочень:

ВВ	Внутрішні Війська НКВД, пізніше МВД (абревіатури з рос.)
ВО	Воєнна Округа в УПА
ВПК	Верховна Пластова Команда (1924-1930)
ВСУМ	Виховні Спільноти Укр. Молоді, підпорядковані Укр. Центральному Комітетові у Львові 1941-1944
ГВШ	Головний Військовий Штаб УПА
ГПБ	Головна Пластова Булава
ГСЗС УГВР	Генеральний Секретаріят Закордонних справ УГВР (керівник М. Лебедь)
ДУН	Дружини Українських Націоналістів
ЗП УГВР	Закордонне Представництво УГВР
ЗУЗ	Західні Українські Землі (терен Галичина)
ЗЧ ОУН	Закордонні Частини ОУН (від 1946)
ІСНО	Ідеологічно Спорідні Націоналістичні Організації
КВШ	Крайовий Військовий Штаб УПА
КВОММ	Комісія Виховних Осель і Мандрівок Молоді
КЕ ЗУЗ	Крайова Екзекутива ЗУЗ
КПС	Крайова Пластова Старшина
МВД	Міністерство Внутрішніх Справ (від 1946 р. на місце НКВД - абревіатура з рос.)
НКВД	Народний Комісаріят Внутрішніх Справ (до 1946 р. - абревіатура з рос.)
НКГБ	Народний Комісаріят Державної Безпеки (від 1946 р. МГБ, опісля КГБ - (абревіатури з рос.)

ОВКУГ	Організації Вищих Кляс Українських Гімназій
ОДВУ	Організація Для Відродження України
ОСУЗ	Осередні і Східні Українські Землі
ОУН	Організація Українських Націоналістів
ОУН СД	ОУН Самостійники Державники (в 1943 р. під кер. М. Лебедя, пізніше Р. Шухевича)
ОУН СУЗ	ОУН на Східних Українських Землях
ПЗУЗ	Північно-Західні Українські Землі (терен Волині і Полісся)
ПУН	Провід Українських Націоналістів (під керівництвом полк. Є. Є. Коновалься, від 1938 р. - полк. А. Мельника)
РЗЗ	Референтура Зовнішніх Зв'язків при Проводі ОУН (керівник М. Лебедь 1943-1944 р.)
СБ	Служба Безпеки ОУН
СУНМ	Союз Української Націоналістичної Молоді (до 1929 р.)
СУПЕ	Союз Українських Пластунів Емігрантів (у Чехословаччині до 1935 р.)
ТВ	Тактичний відтинок (підрозділ ВО, на правах полку)
УАПЦ	Українська Автокефальна Православна Церква
УВО	Українська Військова Організація
УВУ	Український Вільний Університет
УГА	Українська Галицька Армія
УГВР	Українська Головна Визвольна Рада (від 1944 р.)
УГКЦ	Українська Греко-Католицька Церква
УДП	Українське Державне Правління (уряд 30 червня 1941 р. у Львові під кер. Я. Стецька)
УККА	Український Конгресовий Комітет Америки
УНРада	Українська Національна Рада
УНС	Українська Народна самооборона (в Галичині, 1943)
УПА	Українська Повстанська Армія
УПУ	Український Пластовий Улад (формальна назва Пласти колись)
УПУКУ	Український Пластовий Улад Карпатської України
УСК	Український Спортивний Клуб
УСП	Улад Старших Пластунів
УСС	Українські Січові Стрільці
УТГІ	Український Технічно-Господарський Інститут
УЦК	Український Центральний Комітет
УЧХ	Український Червоний Хрест
ЧСР	Чехословацька Республіка
ШВО	Штаб Воєнної Округи УПА

ПОДЛ ПО ВІЙСЬКОВИХ ФОРМАЦІЯХ

Джерела -

- * Український Пластовий Улад (1911-1945), Северин Левицький
Молоде Життя, Мюнхен 1967
- ** Пластовий Вісник, ч. 3, 1992, Крайова Пластова Старшина в Польщі, 1992
- *** Стрийська Пластова Сотня, Лев Шанковський, "Квітучі Береги" ч. 21,
Нью Йорк, 1986
- **** Український Пласт 1911-1939, автор Борис Савчук, Івано-Франківськ, 1996
- ***** Спомин про Пласт в Стрию, Дамян Пеленський

(Через брак докладніших інформацій, багато осіб у цьому списку згадано тільки за їхніми військовими формациями. Надіємось, що у другому, доповненному виданні напишемо про них більше.)

УСС, УГА

I. Андрух****	Іван Козьол****
A. Артимович**	Данило Корінь****
T. Балко****	Іван Коссак*
Ольга Басараб	Д. Кравс****
I. Берегуляк**** (згинув під Семиківцями
як підхорунжий)	Іван Кульчицький****
P. Берегиляк*****	В. Кучабський****
Микола Бігун (також УГА)	Осип Левицький (УГА)
B. Білинський	Северин Левицький
Омелян Білинський*****	Богдан Макарушка (УГА)****
A. Болехівський****	Г. Малик****
Остап Вахнянин	П. Микита**
C. Венгринович (УГА)****	Михайло Мінчак****
Дмитро Вітовський (також УГА)	М. Павлів****
M. Волошин**	Дамян Пеленський
Богдан, Олекса і Юрій Герасимові ****	Роман Петріна
Никифор Гірняк	I. Рогульський****
Михайло Горбовий	М. Савула**
I. Грех**	Василь Семець****
Володимир Дармохвал***	Олена Степанів (також УГА)
Андрій Ділік	Роман Сушко
Ганна Дмитерко-Ратич	Д. Тиранський**, ****
M. Заворотюк****	Григорій Трух****
M. Загаєвич****	Петро Франко (також УГА)
Осип Квас****	о. Микола Хмільовський (УГА)
Едуард Козак	Хронов'ят**
	Йосиф Чайковський
	Володимир Михайлів (УГА)

Федір Черник

Іван Чмола

С. Чубко****

Лев Шанковський (УГА й армія УНР)

Северин Яремкевич

Осип Яримович

КАРПАТСЬКА СЧ

Іван Андрейчик

Іван Біловар

Олександер Блистів

Василь Вайда

Євген Врецьона

Іван Галас

Юда Емерих

Іван Кедюлич

Михайло Козичар

Михайло Колодзінський

Зенон Коссак

Іван Кость

Левко Крисько

Василь Небола

Юрій Пекар

Іван Попович

Іван Рак

Василь Тацинєпъ

Михайло Тегза

Осип Шкіряк

УВО, ОУН, УПА

Ярослав Андрушович

Микола Арсенич

Олександер Бандера

Степан Бандера

Ольга Басараб

Осип Безпалко

Косте Арпад-Березовський

Микола Бігун

Василь Білас

Володимир Винницький

Петро Вірстюк

Ростислав Волошин

Володимир Врецьона

Євген Врецьона

Іван Габрусевич****

Олександра Гайдукевич

Петро Галібей

Олекса Гасин

Гриць Гасин

Богдан Гвоздецький

Дарія Гнатківська****

Роман Голод

Омелян Грабель

о. Іван Гриньох

Дмитро Грицай

Осип Грицак

Тарас Грушкевич

Володимир Герета

Осип Гіба

Дмитро Данилишин
Галина Дилик
Лев Долинський
Катерина Зарицька
Степан Іванишин
Василь Івахів
Володимир Калинович
Олег Кандиба
Осип Каравеєвський
Остап Каратницький
Ярослав Карпевич
Василь Кархут
Євген Качмарський****
Володимир Кашицький
Іван Кедюлич
Іван Климів
Іван Кліц
Ярослава Кліц
Юрій Козубський
Михайло Колодзінський
Микола Колтонюк
Богдан Кордюк
Михайло Коржан
Дмитро Корінець
Зенон Коссак
Богдан Кощомака
Богдан Кравців
Роман Кравчук
Левко Крисько
О. Кузьмінський****
Леонід Курчаба
Гриць Кухар
О. Кучаба****
Марія Лабунька
Микола Ластович
Микола Лебедь
Михайло Левицький
Петро Львович
Юліян Магур
Володимир Макар
Ярослав Макарушка
Іван Малюца****
Роман Мармаш
Зиновій Матла
Роман Мацюрак
Володимир Михайлів

Василь
Задоробський
Левченко

сиг. при

Григорій Мельник
Петро Мельник
Роман Мирович
Дмитро Мирон
Дмитро Миськів
Андрій Мицьо
Петро Мірчук
Микола Недзвецький
Степан Новицький
др. Юрій Олесницький*
Яромир Олесницький
Володимир Острівський
Степан Охримович
Теодозій Охримович
Лука Павлишин
Олександер Пашкевич
Богдан Підгайний****
Богдан Підгірний****
Дмитро Пілецький
Гриць Пісецький
Евген Полотнюк
Платон Полотнюк
Ярослав Пришляк
Степан Пшеничний
Андрій Пясецький
Іван Равлик
о. Андрій Радьо
Ярослав Рак
Дарія Ребет
Лев Ребет
Арсен Річинський****
Євген Ройк
Михайло Романів
Осип Рудакевич
Михайло Рудко
Василь Савчак
Петро Савчинський
Ярема Савчинський
Володимир Салдан
Петро Салдан
Гриць Салевич****
Степан Семенюк****
Іван Сенів****
Василь Сидор
Олекса Сокіл

Михайло Сорока
Ярослав Спольський
Ярослав Старух
Маруся Стхів
Степан Стебельський
Осип Степура
Галя Столляр
Остап Струк
Зиновій Тершаковець
Мирослав Тураш
Осип Тюшка
Володимир Федак
Петро Федорів
Константин Фіщик
о. Микола Хмільовський
о. Роман Хомин
Юрій Цвіль
Константин Цмоць
Степан Чехут
Лев Шанковський
о. Василь Шевчук
Іван Шиманський****
Ігор Шубський
Роман Шухевич
Юрій Шухевич
Микола Якимчук
Володимир Янів
Дмитро Яців

ПОМЕРЛИ В РІЗНИХ ОБСТАВИНАХ

Маркіян Андрушович
Володимир Бірчак
др. Володимир Вербенець
Ярослав Гаврилюк
Дамян Гандзій
Володимир Гошко
о. Михайло Гришишин
Теодозій Довгалюк
Степан Долинський
Ольга Зачкевич
Ярослав Карпинець
Роман Кивелюк
Богдан Костельник
Сергій Костецький
Тарас Крушельницький
Осип Лех
Володимир Маркусь
Степан Масний
Богдан Озінкевич
Андрій Охримович
Богдан Павлюк
Юрій Пясецький
Л. Річинський*Лонгин Робак
Степан Семенюк
Іван Сидорів
Ірина Сидорів
Іван Стефанків
Богдан Хамула
Михайло Хомин
Денис Чорнега

ДІВІЗІЯ

Богдан Гвоздецький
Петро Гілевич
Богдан Коцюмака
Іван Кузів
Степан Курилович
Михайло Левицький
Климентій Монцібович
Роман Олесницький
Яромир Олесницький
Андрій Питляр
Олександер Подолинський
Роман Рак
Осип Рудакевич
Роман Сітницький

**Уривки з видань, в яких згадано про участь
пластунів у визвольних змаганнях
(передруковуємо без змін)**

**Український Пластовий Улад (1911-1945) у спогадах автора
Северин Левицький, Видавництво Молоде Життя, Мюнхен 1967**

ст. 22 - Пласт був викликаний потребами українських національних змагань і їм переважно служив. Це проявляється не тільки в проектах і плянах організаторів, але ще більше в безпосередній праці над молоддю, хоч друковані проекти не завжди могли з тогочасних (в Австрії) цензурних причин відзеркалювати пластові ідеї повнотою. Пласт розвивався цілком незалежно, він не був уже тоді ні організацією тіловиховання, ні військового вишколу, ні чисто інтелектуальною, а був організацією всеосяжною, яка несла в своїх зародках виховання нового покоління в усіх ділянках життя.

Тому і не диво, що коли настала 1-а світова війна в 1914 р., то Пласт витримав свій перший великий іспит у найважливішій ділянці, там, де йшла гра про найвищу ставку жертви для батьківщини - жертви особистого життя. За місяць після відомого з'їзду у Львові в Австрії проголошено мобілізацію. Створено перші кадри військової формaciї "Українських Січових Стрільців", і в їхні лави увійшла без спеціальної пропаганди вся пластова молодь від 16-го року життя. Разом з нею - більшість її провідників: Іван Чмола, Петро Франко, Іван Коссак та інші. Як густо промережані були перші лави УСС пластунами, може свідчити промова до старшин і підстаршин тодішнього комandanта УСС Михайла Галущинського у вересні 1914 р. перед відходом на фронт перших сотень УСС з Горонди на Закарпатті: "...вкінці годі говорити вам багато про підходження ворога в терені або охорону перед ним, ви це, певно, добре знаєте із своїх пластових вправ, отже цим знанням мусите заступити брак належного тепер вишколу". Для прикладу можна назвати кількох пластунів УСС поряд згаданих пластових провідників: Федъ Черник, Олена Степанівна, Осип Яримович, Северин Яремкевич та ін. Це одні з найкращих стрілецьких старшин. Яримович став навіть першим дійсним, не тільки рангою хорунжим усього стрілецького корпусу. Більшість із них засвідчила героїчною смертю в боях свою любов батьківщини.

ст. 23 - В 1914 р. московська війська залили Галичину, повели наступ на все українське життя. Пласт мусів на рік припинити свою діяльність. Та як тільки в 1915 р. частину Галичини звільнено від російської окупації, Пласт відновив діяльність у Львові, Самборі, Стриї та інших містах.

ст. 24 - Напередодні 1-го листопада 1918 р. Пласт стояв авангардом молоді. На нього розраховували організатори нового збройного чину, старша пластова молодь повнотою стала у лави УГА, молодша несла кур'єрську чи розвідчу службу, часто на самому фронті, а також у вуличних боях міста Львова за славних листопадових днів 1918 р.....На короткий час і Пласт припинив свою діяльність.

ст. 25 - У 1919 р. УГА мусіла відступати під натиском ворога на схід, армія УНР - на захід. З ними відходили чільні лави пластунів серед борців за волю України. Кошмарний чотирокутник смерти і кривава ворожа реакція на всіх землях України, екзекуції на місцях, концентраційні табори по той бік Збруча, страшна пошесть тифу, розгром чи не всього організованого українського політично-культурного життя - це загальна картина нашого національного становища того часу.

ст. 30 - Культ визвольних змагань у Пласті. З тодішніх пластових заходів слід підкреслити пластові намагання плекати культ поляглих за волю України. Заходами львівського та стрийського пластових кошів урятовано від цілковитого занепаду могили УСС на Маківці. Біля Маківки організовано вже в 1922 р. табір праці, що упорядкував кладовище, а потому рік-річно упорядковувано могили й улаштовувано в річницю бою панахиду.

ст. 31 - Подібну акцію проводили всі пластові полки у своїх місцевостях. При цьому відбувалися часто сутички з польською поліцією, яка нерадо дивилася на рятування від загибелі слідів українських героїв. Не раз треба було ці роботи виконувати таємно, вночі. Траплялися випадки арештів, допитів. Можна сказати, що кілька років, аж до часу заснування т-ва Охорони воєнних могил, цією справою клопотався виключно Пласт, за що він і став пізніше першим почесним членом цього товариства.

Біля Перемишля в Пикуличах був великий цвинтар-кладовище, де поховано стрільців; від 1921 до 1924 р. і пізніше, після віднови Пласти в Перемишлі, опіку над могилами мали пластові полки, а пізніше пластові курені в Перемишлі; участь пластової молоді в зорганізованих лавах під час походів у Зелені Свята на могили стрільців була головною причиною заборони Пласти в перемиських гімназіях у 1924 році.

ст. 71 - За доби т. зв. "пацифікації", коли було придушене весь український культурний рух у Галичині, 26 вересня 1930 р. Українському Краєвому Товариству Охорони Дітей і Опіки над Молоддю і всім школам доручено розпорядження про безумовне, цілковите розв'язання всіх українських пластових відділів, а одночасно відбуто арешти головних пластових діячів, труси та конфіскацію пластового майна. Арештовано, зокрема, сквтм. Івана Чмолу та його співробітників у Яворові, а також окружного зв'язкового д-ра Михайла Вербенця в Рогатині.

ст. 72 - Найгірше відзначився дрогобицький староста, який арештував окружного зв'язкового інж. О. Левицького, сквм. М. Іваненка та ін., а, крім того, кільканадцятьох ст. пластунів. Їх, скутих, як злочинців, вивезено до тюрми в Самборі. Проти інших розпочато процеси, слідства. Пластові архіви, музей, знамена тощо пропадали в поліційних архівах. Канцелярію ВПК у Львові частково врятовано (зокрема, пластові прапори та центральний архів). Після смерті ст. пластуна Г. Пісецького під Бібркою їх заховувано чисто інтуїтивно. Ворог мав наміри розв'язанням Пласти вбити пластову ідею, а відірванням від улюбленої пластової організації покарати українську молодь.

ст. 73 - Розв'язання Пласти в Галичині не сталося несподівано. Після розв'язання Пласти на Волині й після трагічної смерти ст. пластуна Гриця Пісецького, що згинув як учасник ОУН під Бібркою в повному пластовому однострої влітку 1930 р. можна було сподіватися супроти Пласти важких репресій.

Та все ж удар був дуже важкий, поготів, що цим разом він упав на самий центр тодішнього Пласти. Уся легальна побудова організації завалилась, а з нею й дотогочасні, десятиріччями вже випрацьовані, легальні форми й засади пластової діяльності. Арештами, трусами й конфіскаціями нам порвано організаційну сітку, позбавлено упорядкованої матеріальної бази.

ст. 88 - Пласт у зустрічі з советами. Дійсність советського панування була для Пласти практично загалом чимсь цілком новим. Совети прийшли в західні землі України у другій половині вересня 1939 р. і почали відразу свої заходи так, наче збиралися назавжди тут зостатися. Паном ситуації стало непереможне НКВД, що притисном узялося до нищення всього українського національного життя.

ст. 89 - З перших місяців уже почалися арешти і заслання українського національного активу. Заледве повернулися наші з польського концтабору, який розпався при ліквідації Польщі, як держави, аж ось їх послали на Сибір, де вони досі пропадають без вісти. Тим способом ми втратили сквм. Л. Річинського, Михайла Горбового, згодом Івана Чмолу та інших. Про віднову організації, що до тогочасу були легальними формами вияву Пласти, не було й мови. Пласт мусів діяти виключно як конспіративна організація. Його праця в тих роках відбувалася в порозумінні з тими українськими групами, що підготовлювали загальноукраїнський резистанс. Усі українці національного табору утворювали тоді, без огляду на партійну чи конфесійну принадлежність, одну велику однозгідну громаду, хоч, з тактичних поглядів, Пласт діяв як окрема організація під проводом свого Пластового Центру.

Без силій люті треба приписати той терор, застосовуваний на землях Західної України особливо під час відходу советів, якого жертвою впали десятки тисяч українців, зокрема, пластунів.

ст. 93 - Як тільки восени 1941 р. німці виявили своє грабіжницьке наставлення до України і численними фактами засвідчили це по широких її землях, перед українським резистансом постало питання добору відповідної тактики супроти них. Ясно було, що й супроти них український резистанс мусить виступити, як і проти советів. Між окремими політичними групами йшло тільки про те, коли саме треба виступити проти німців збройно.

ст. 93 - І в цьому питанні Пласт став, правильно чи неправильно, після численних нарад і глибоких розважань, однозгідно на сторону тих груп, які старалися використати ще німців, поки це давалося, для збереження й вишколу (навіть боевого) своєї юнацької молоді для пізніших дій.

І хоч пластові шляхи в той час знов розійшлися з шляхами деяких резистанських груп, що стояли за негайну боротьбу на двох фронтах, Пласт давав своїм боєздатним членам повне й вільне право вибору. Деякі члени вступили до організованої в 1943 р. УПА, вносили туди (вже навіть за словами мемуаристів УПА) свій випробуваний моральний стаж, а навіть і форми та засоби пластової організації боєвих відділів УПА. В разі потреби вони були готові віддати своє життя у жертву за свободу нації.

Найболючішим ударом для Пласти в цей час була смерть сквм. Андрія П'ясецького, пластового організатора, публіциста й поета, члена Пластового центру одночасно члена Українського Уряду 30. VI. 1941 р. Німці розстріляли його у Львові взимку 1942-1943.

ст. 97 - Харитативна діяльність пластунок. У цей час Пласт, радше - його жіночі відділи цілком включилися в харитативну службу для потребуючих жертв жорстокої війни. Перша потреба виникла при несенні допомоги полоненим українцям, кол. членам червоної армії, що тисячами гинули в німецькому полоні з голоду й від заразливих хвороб. Правда, в жорстокій нацистській дійсності в зasadі було майже неможливо дійти до тaborів полонених. Полонені були вже заздалегідь призначенні на масову загибель. Але й тут принаїдно мали місце винятки. Зокрема, короткий час було дозволено українцям-полоненим з тaborів на лінії Бугу повернутися на Україну. Групи докраю виснажених, заражених тифом і червінкою кол. червоноармійців тягнулися два-три місяці всіма шляхами на схід. УЦК організував для них за допомогою всього українського громадянства допомогу утворенням харчових пунктів та санітарної допомоги. Зокрема, такі перехідні санітарні пункти для заразно хворих були у Львові.

Наші пластунки включились негайно в цю службу, несучи, з нараженням свого життя, хворим на тиф і червінку допомогу. Були при тому й смертні жертви, зараження тифом, зокрема кол. опікунки пластових курінів у Перемишлі, пл. сен. Ольги Ціпановської, що попри старший уже вік, давала приклад неустрашимої харитативної служби. Тоді ж помер і кол. начальний лікар Пласти, сен. д-р Володимир Вербенець, до смерти повнотою зацікавлений справами Пласти.

ст. 98 - Коли знову відбулися сутички українського резистансу з німецькими гестапівцями й почали падати перші жертви, члени Пласти несли лікарську й загально-санітарну допомогу. Вони давали також пораненим бійцям місця схорону для лікування. Одне слово, Пласт поспішав по своїй змозі з своєю допомогою всім, хто потребував його харитативної служби, не оглядаючись при тому ні на партійну приналежність, ні навіть на часом вороже наставлення потребуючого до Пласти.

ст. 98 - Пласт за вишкіл боєвих кадрів. Безперечно, Пласт вів свою працю серед молоді не тільки в ім'я загальнолюдського харітас, але й пам'ятаючи, що виховувана ним молодь мусітиме знов незабаром стати в лаві діючого резистансу. Цим були проіняті всі засоби виховання Пласти: проби, табори, виховні інструкції. І тільки виходивши з цього погляду, Пласт вирішив вислати свою боєздатну молодь у кадри т. зв. Дивізії "Галичина", якою німці хотіли бодай частково змінити свої сили на східному фронті.

“Ідем по військовий вишкіл і зброю” - це було гасло львівського куріння передових (ст. пластунів) ВСУМ, коли вони всі поголовно під проводом свого курінного інж. Степана Куриловича залишали організований ними пластовий табір у Пасічній влітку 1943 р., щоб вступити на новий шлях. З ними прощалися сотні зібраної в тaborі юнацької та новацької молоді під звук тривожних верблів у крикаво-золотих вогнях карпатських смолоскипів.

Не для бою за німецький райх, а з кличем, ”Бог і Батьківщина” прощалися з ними пластунки, вішаючи їм на ший срібні медаліки з Матінкою Божою по одній, а з пластовою лілеєю, переплетеною тризубом, з другої сторони. Доля цього кадру пластунів - це й доля дивізії ”Галичина”, що згодом стала в 1944 р. 1-ю Дивізією Української Народної Армії. Частина їх перейшла після боїв на німецько-советському фронті в Галичині у з’єднаннях німецької армії до УПА, частина подалася з штабом дивізії на захід: Словаччина, Австрія. Там її розброяли альянти у травні 1945 р. і вивезли в більшій частині до Ріміні в Італії, згодом, 1947 р. до Англії. Деякі, як, напр. лікар д-р Юрій Олесницький, що загинув у лавах УПА в Бережанах, уже ніколи до пластових шатер не повернулись.

Пластовий Вісник, ч. 3, 1992, Крайова Пластова Старшина в Польщі, 1992.

Один з дописів цього ювілейного числа, виданого з нагоди 80-ліття Пласти, це ”Пласт у Перемиській Українській гімназії - сторінка історії 6-го Куреня УПЮ ім. І. Богуна”. На ст. 2, автор Любомир Беч пише: ”Прийшла воєнна хуртовина і придалася пластунам їхня праця в Четі. Маніфест Боєвої Управи з 3 серпня 1914 голосив - ‘Всякий хто здужає нести оружжя, пристає до Українських Січових Стрільців, бо це наша українська козаччина вертається! Нехай ворог гине, нехай живе Україна! До бою за волю України!’. Перемиські пластуни, що перебували ще по селах на феріях, уважали своїм обов’язком зголоситися в ряди стрільців. Одним з перших, які вступили до перемиських УСС були пластуни - П. Микита, М. Савула, І. Грех, Дм. Тиранський, М. Волошин та А. Артимович. Пластуна Артимовича назначено провідником перемиських УСС, заступниками його пластунів Волишина й Хронов’ята. В організаційному відділі працював пластун Іриней Чмола. Всі вправи крісами, вправи впоряду, розстрільної, бойові походи, які ми переробляли в Пластовому Гуртку, стали нам у великій пригоді. В УСС перемиські пластуни вславилися великою хоробрістю. За геройські подвиги в боях здобули відзначення пластуни: четар УСС Артимович, Тиранський, Волошин і Чмола.”

В іншій статті, ”Мої спогади про Пласт у роки війни”, автор Антін Кухта описує тяжкий шлях Пласти в Самборі. Український молодіжний рух пройшов славний, але важкий шлях формування національної свідомості молодого покоління - майбутнього народу. Особливе місце в цій боротьбі за юні душі належить організації Пласт. Вона витримала цькування і заборони з боку довоєнної Польщі, німецьких і більшовицьких окупантів. Сьогодні на сторінках періодики появляються окремі матеріали про діяльність Пласти у цей важкий період.

....хочу поділитися своїми спогадами про життя самбірського Пласту від 1942 р. до 1944 р. коли він був зліквідований більшовиками.У зв'язку з забороною гітлерівськими окупантами діяльності пластових організацій, виникла необхідність утворення їх під іншою назвою, у напівлегальному режимі. Осінню 1942 р. в Самбірській учительській семінарії було створено пластову організацію під назвою Виховна Спільнота Української Молоді (ВСУМ). ... Першим курінним нашої організації став старший семінарист Степан Сулик..... Не залишили без уваги окупанти і наш курінь. У 1943 р. він був заборонений. Ми продовжували своє офіційне існування під виглядом гуртків, фактично ж продовжували діяти напівлегально.....Недовге існування самбірського Пласту дало багато корисного нам пластунам - всумівцям. Він виконав своє завдання, багато його вихованців пішли в ряди борців за волю України, деякі загинули у цій боротьбі, були репресовані, частина була змущена залишити рідну землю. Їх боротьба й муки прискорили відродження народу і досягнення незалежності України. Всумівці мужньо перенесли сибірську каторгу, знущання катів у гулагах і тюрмах, п'кування на місцях роботи. З числа бувших всумівців, у важких умовах тоталітарного режиму і переслідування національної свідомості, все ж вийшли і художники, вчені, вчителі, лікарі.

Спомини др. Володимира Боднара (Парма, Огайо) про тайний Пласт у Жовкві, 2002.

Тайний Пласт в Жовкві був зорганізований ще в 1930-их роках гімназійними студентами вищих класів гімназії ім. С. Жолкевського, як Голінка, Роман Баравський, Юрко Малиновський, Омелян Юхнович та поматуральними особами, як Пеленський, Гусаківський. З позастудентських кругів ще з нами студентами співпрацювали члени ОУН - брати Тарас і Ярослав Галапаці і Володимир Касараба. Нас було разом біля 20 осіб. Ми сходилися секретно на цвінтари в підміському селі Винники і звичайно заслухували рефератів старших студентів на теми історії Пласту, ОУН, визвольної боротьби України, Січового Стрілецтва та історії України, спеціально козацької доби. З огляду на польські поліційні органи, ми більше звертали увагу на теорію чим практику.

Семен Васечко, учень 6-тої класи гімназії, походив зі села Боянець, положеного між Туринкою, а Мостами-Великими, Жовківського повіту. Він належав до тайного Пласту, а також до сітки ОУН в гімназії. Директор Повітового Союзу в Жовкві Гумен належав до комуністичної партії "сельробу" і провадив киринну, антиукраїнську роботу, тому ОУН рішило його позбутися. Семен Васечко, учень 6-ої класи гімназії, стріляв до Гумена з дороги, вечером, через шибу пістолем і потрафив його на кілька міліметрів від серця. Гумен вихрапався з поранення, а Васечка суд засудив на 5 років тюрми. Сам Гумен не хотів повірити, що до нього стріляв молодий юнак, тому засудили його, Васечка, на таку відносно малу кару.

Польський "тайняк" при поліції, Яцина, вже був на троці тайного Пласту і ОУН в польській гімназії і ОУН своєчасно рішило також і його позбутися. Він якраз вертав з українського концерту на Глинській вулиці і в натовпі Гриць Куликовець його застрілив. Відбувся великий процес, на якому засуджено Куликівця і Зенона Матлу зі Львова на кару

смерти, а Тараса Галапаца та Володимира Касарабу на довгі літа ув'язнення. Гумена пізніше НКВД арештувало за якісь спекуляції і він помер на Сибірі, а Васечко по розпаді Польщі в 1939 р. вийшов на волю, а потім як вояк УПА загинув на полі слави.

В 1933 р. відбулася дуже строга, карна матура, в якій перепало біля 33% кандидатів до матури, на загальне число 44. Приїхав на матуру інспектор Баліцький зі Львова і повів таку матуральну масакру. Говорилося, що це відплата за існування в гімназії тих тайних організацій - Пласти і ОУН. Нам студентам гімназії тільки за приналежність до тайних організацій грозило виключення з гімназії і тюрма.Ми були добре зорганізовані в культурно освітніх та музично спортивних гуртках. Бувший Січовий Стрілець, дуже відважний о. Григорій Трух, провадив в нас Марійський Гурток, а о. Шамбелян Погорецький вчив в нас релігій. Професори українці були історик др. Іван Крип'якевич, латина Матківський, математика і хемія та фізика Іван Сокіл, німецька мова Юхнович. Польські шовіністи професори, як Гавзер від польської мови і Шах від рисунків кривдили спеціально студентів вищих клас та давали їм на свідоцтві ноту - недостаточно, тащо вони мусіли повторяті іспити по вакаціях. Можливо, що і деякі наші професори додумувалися про існування тайних організацій. Ми знова часто бойкотували польські народні свята і не співали польського гимну, чим очевидно знова наражувалися на шикани польських професорів в гімназії.

Багато погинуло і закатовано на замку НКВД в Жовкові чи в тюрмі на Лоньского у Львові, як напр. Тарас і Ярослав Галапаці, Евген Світій, Володимир Касараба (районовий УПА в околицях Жовкови), Мацошин, Мокротин, Скварява і Сопошин та Глинсько. Багато гімназистів вимордувало і розстріляло Гестапо, а також пропало в Катині. Юрка Малиновського також замордувало НКВД, разом з Марійкою Сало на замку в Жовкові.

Доля розлучила нас і ми розбрилися по цілому світі. Коли лину думками і серцем в минуле, то мені мов на фільмовій ленті ввижаються ті часи осягів, борби з ворогами та патріотизм і посвята молодого покоління. Ми хотіли нести стяг України гордо і неустримо, та наслідувати шляхи наших геройв.

**Стрийська Пластова Сотня, автор Лев Шанковський, "Квітучі Береги"
ч. 21, Нью Йорк, 1986.**

ст. 21 Перед 60-ти роками, в темну ніч перед Першим Листопадом 1918 р., сталася в Галичині важлива історична подія. Тієї ночі українське військо захопило столицю краю - Львів і багато інших міст нашої Батьківщини. Коли по ночі наступив ясний і погідний день Першого Листопада, уже скрізь на ратушах міст повівали синьо-жовті прапори на знак, що панування Австрії, що тут тривало від 1772 р., закінчилося й у Галичині постала українська держава. Факт цей перейшов в історію нашого народу як Листопадовий чин. У ніч перед Першим Листопадом українське військо, в складі якого була Стрийська пластунська сотня, захопило теж місто Стрий і Перший Листопадовий День 1918 року був першим днем його приналежності до української держави.

ст. 23 -Це було 120 "мужа", озброєних "по зуби", у великій більшості пластуни Стрийського коша, тобто учні стрийських гімназій. Найстаршим з них було 17 років життя, але переважали в сотні 15 і 16-літні пластуни, а найменший і наймолодший між ними, на лівому крилі, був 14-літній учень 4-ої кляси - Володимир Дармохвал.....це була юнацька сотня, в якій служили юнаки, що ще не були зобов'язані до військової служби.

ст. 24 -Велика більшість юнаків закінчила старшинську школу Звідомного полку (полк, що вишколював зв'язківців: телефоністів, телеграфістів, радистів) і, не зважаючи на свої 16-ть років життя (в 1919 р.) був заступником чотового в кінній чоті зв'язку I Кінної бригади. Все ж таке слід підкреслити, що організована пластунська сотня існувала тільки в Стрию. Поскільки інших пластунських сотень не було, її початкову назву Перша пластунська сотня змінено пізніше на Стрийська пластунська сотня.

ст. 25 -перед спробою зайняття Закарпаття українським військом, до речі спроби невдалої, на Закарпаття похідним порядком вислано частину нашої сотні, зорганізовану у формі розвідчо-пропагандивної групи. На Закарпатті ця пластунська група поділилась на дрібні оперативні групи, які вели розвідку про розташування угорських частин і на селах вели пропаганду за приєднання Закарпаття до української держави.

ст. 28 - Людина допитлива, а ще й така, що дещо тямить у військових справах, може спитатися, чи це було доцільно, щоб 14-17 літні юнаки.....воювали, коли їх мілітарна вартість була ніяка, а в найкращому випадку сумнівна? На це слушне питання відповідаю, що наша Стрийська пластунська сотня мала дуже добрий військовий вишкіл, про який подбав для нас Пласт, а теж австрійська влада. У роки війни наш Пласт був, як це офіційно називалося, "воєнізованим" і підлягав Проводові таємного воєнізованого Пласти, що постав був у Львові ще в 1911 р. У своїй книзі: "Українське підпілля від УВО до ОУН - Спогади і матеріали до передісторії українського організованого націоналізму" (Вінниця, 1949), д-р Володимир Мартинець бачить у Стрийському воєнізованому Пласти з 1918-1919 років першопоччин збройної підпільної організації, що в майбутньому довела до виникнення Української Військової Організації (УВО). Міркування д-ра В. Мартинця, який зібрав матеріали про Стрийську пластунську сотню (главно спогади Едварда Козака-ЕКА, що був вояком нашої сотні) є частинно слушні. З одного боку, пов'язання з УВО є слушнє, бо воєнізовані пластуни стали пізніше майже без винятку членами УВО, але з другого боку, д-р В. Мартинець не знає, що воєнізований Пласт не є стрийською спеціальністю, що він створився у Львові ще в 1911 р., що частинно мав свій орган в журналі "Відгуки" і що воєнізованих пластових частин було більше так за Австрії, як і за Польщі. Ось майбутній Головний командир Української Повстанської Армії (УПА), ген. Роман Шухевич-Тарас Чупринка був одним із чільних діячів воєнізованого Пласти за Польщі. Будучи частиною воєнізованого Пласти, ми були під опікою УСС і до нас навідувалися часто інструктори УСС, які проводили з нами військовий вишкіл. Цей вишкіл став дуже інтенсивний, відколи в недалекій Пісочній осів був Кіш УСС на чолі з от. д-ром Никифором Гірняком, а в сусідніх селах Рудниках, Верині, Надітичах і Розвадові розмістилися частини Вишколу УСС, що ним командував тоді от. (піз. генерал) Мирон Тарнавський. У Розвадові була підстаршинська школа УСС, а в Трускавці школа для старшин УСС.

**Спомин про оснування Пласти в Стрию, пл. сен. Дамян Пеленський
(архів Ч.К.)**

.....На весні 1914 р. ми почали приготовлятися до участі в ювілейному здвиді у Львові. Цей історичний здвид з нагоди століття народин Тараса Шевченка, відбувся у Львові, в дні 28 червня 1914 р. Наш стрийський Пласт в числі 40 пластунів взяв участь в здвиді в одностроях. Це був чудовий здвид, так сказати б, наш національний іспит зрілості. Участь взяли всі відділи Українських Січових Стрільців в одностроях, Соколи, Січи і Пласт. Походом через Львів ми засвідчили нашу силу. Наш стрийський Пласт мав щастя тaborувати в городі Івана Франка при вул. Понінського. До нас був вийшов Іван Франко і коротенько з нами розмовляв. Про що говорив не пригадую собі. Така стріча з великим поетом була для нас великою радістю. Не пригадую собі, чи пластова точка програми відбулася на площі "Сокола Батька" чи ні, бо як відомо в цей саме час забито австрійського престоло-наслідника в Сараєві. Коли ця вістка прийшла до відома, то австрійський намісник наказав перервати здвид. Всі поверталися домів з почуттям, що йде великий час. І прийшов перший серпень 1914 р. Війна з Москвою. Мобілізація. В дні шостого серпня Головна Українська Рада видала маніфест, в якому закликала: "Гряде великий час, вибила слушна година! Здіймаються пожежа війни, в якій тріснуть кайдани. В цій пожежі, кується будучність України! Однодушним рішенням Головна Українська Рада з'єднала начальні управи всіх досі в нас існуючих стрілецьких і руханкових організацій в Українську Бойову Управу. Українська Бойова Управа стає одинокою старшиною організації українських добровольців, яка одержує назву "Українських Січових Стрільців". Український Народе! Гряде время, якого досі не було. Зближаються давно виждана хвиля, що долю українського народу віддає в руки самому народові. Тепер або ніколи виборемо собі свободу! Або станемо панами своєї землі, або залишимося надалі в чужому ярмі. В тім вага хвилі, що самі можемо рішати про свою долю, та власними руками можемо добувати собі свободу. Тому кличмо до тебе, Народе! До зброй! З оружжям в руці зміряймося з віковічним ворогом - царизмом. З оружжям в руці постіймо за наші права і будучність! Стрічаймо великий час! Нехай же через весь край котиться наш поклик! Нехай пориває до бою всіх, і тисячі нехай стануть в ряди Українських Січових Стрільців!"

На цей зазив ми довго ждали і власне до нього підготовлялися. Прийшов очікуваний час і всі наші пластуни, що мали щастя дійти до потрібного віку (вимагалось 18 літ), зголосилися в ряди Українських Січових Стрільців. Між першими був пластун Омелян Білинський, якого можна бачити на знимках і картиках виданих Бойовою Управою з прaporом, як хорунжого УСС.

Дальше зголосилися: Володимир Білинський, який згинув в Карпатах в бою 1915 р. як десятник УСС; Іван Берегиляк, який згинув під Семиківцями як підхорунжий; Августин Болехівський, про долю його мені добре не відомо, здається попав у полон. Він був народжений 1896 р. в Долині; Осип Бандера, народжений 1894 р. в Стрию, чотар УСС; Олександер Мінів, народжений в Стрию 1895 р., підхорунжий УСС; Михайло Дидик, народжений 1897; Віктор Коваль, народжений 1897 р. в Стрию, чотар УСС; Ілля Когут, народжений 1897 р.; Іван Рогульський, народжений 1892 р., в Голубутові, хорунжий УСС;

Яків Турянський, народжений 1895 р. в селі Кавсько, пов. Стрий; Володимир Тивонович, народжений 1894 р. в Стрию, вістун УСС; Микола Щепаняк, народжений 1895 р. в Пісочній, пов. Жидачів, вістун УСС і Гриць Трух, поручник УСС згодом монах василіанський.

Чи ще хтось з наших пластунів був при УСС, вже собі не пригадую. Всі ми голосилися, та не всі мали щастя бути принятими, бо багато мусіло із Стрия відійти домів. Я і мої ровесники не мали повних 16 літ, тому нас взагалі не брали в рахубу. Я зголосився до УСС аж в 1917 р. зимою, коли мені пішло на вісімнадцятий рік.

Однак ми знали, що і ми мусимо бути чимось помічним. Скоро для нас праця знайшлася. В цілому краю почали робити збірки харчів для добровольців УСС. В кожному повіті були командні осередки де зголошувалися добровольці і їм треба було давати харч. Так ми зголосилися до помочі в магазині і часто виїжджали на села по харчі, розуміється в пластовім однострою. Скоро прийшла для нас інша, важливіша праця. В стрийщину прийшов оперативний третій корпус з Австрії, з Грацу. Це був німецький корпус. Дуже трудно було їм порозуміватися з населенням. Тоді ми зголосилися як перекладачі. Нас було трьох - Нусько Колодницький, Андрій Люфаса і я. Ми пішли до штабу корпусу і зголосилися, що ми українські пластуни хочемо помагати тим, що будемо перекладачами з німецького на українське. Вправді ми ще тоді не дуже багато знали німецьку мову, але щось таки могли помогти. Нас приняв капітан ген. штабу Алексін. Хоч мав слов'янське прізвище, то не знов ніякої слов'янської мови. Він приняв нас і приділив кожного до іншої дивізії. Я був в 27-ій дивізії, яка мала оперативний терен від моєго села Лисятичі до містечка Жидачів. Штаб дивізії був в селі Туради. Нусько Колодницький був приділений до дивізії, що оперувала за рікою Стрий, рівнобіжно до нашої дивізії. Люфаса був в тій дивізії, що була найбільше висунена на схід від міста Жидачів до Ходорова. Я мав найбільше діла з харчевим старшиною, який стаціонував у нас в Лисятичах, бо там стояли дивізійні трени. Коли мене потребували в штабі, тоді приїжджали автом по мене і я їхав до Турад. Опісля вертався з моїм харчовим старшиною додому. Звичайно фірою, ніччю, по вечері в дивізії. Мене допускали до старшинської харчівні і я мав нагоду пригляднутися всяким старшинським церемоніям. Це все розуміється було для мене нове і цікаве. Командант дивізії генерал вечеряв разом з нами. Я не визнавався ще добре на старшинських рангах. Знав, що генерал має на штанах червоні лямпаси. Але коли одного разу по вечері підійшов до мене генерал і почав розпитувати хто я, то я мав враження, що зі мною говорить підполковник. А це був генерал! Я йому сказав, що я є український пластун і що ми зголосилися до помочі, як перекладчики, щоб в цей спосіб прийти з поміччю нашему населенню, яке не знає німецької мови і що це наш пластовий обов'язок помагати другим. Очевидно всі старшини були звернені в сторону де зі мною розмовляв генерал. Коли ми верталися домів, то харчевий старшина запитав мене чи я знов, з ким розмовляв? З підполковником, кажу. Він засміявся і каже: це ж був генерал, командант дивізії. Він мав білі штани і не мав червоних лямпасів, тому не міг я зорієнтуватися, що це був генерал.

Двадцять-котрого серпня 1914 р. московські війська зробили наступ на Тернопіль і прорвали фронт. Проголошено алярм для нашої дивізії, зглядно корпусу, і за

кілька годин корпус вирушив в дорогу, а нас залишили, тобто мене і Колодницького. Люфаса пішов зі своєю дивізією. Корпус розбили і Люфаса опинився на Закарпатській Україні з розбитками своєї дивізії. Москалі заняли Галичину. Мої родичі подалися на півднє до Карпат, а опісля ми вийшли до Відня, до зорганізованої гімназії з українською мовою навчання і там я ходив до шостої кляси. В 1917 р. в січні я вступив до УСС як доброволець маючи вісімнадцятий рік.

Український Пласт 1911-1939, автор Борис Савчук, Івано-Франківськ, 1996

ст. 76 - Вивчаючи різні матеріали розвитку Пласти на зламі довоєнної і воєнної доби, можемо зробити висновок, що майже всі його члени зголосилися добровольцями до лав УСС, де, як зазначає історик О. Думів, зосереджувались, головним чином, "інтелігентська середньошкільна та високошкільна молодь" і "квіт галицької української інтелігенції". Багатьом з них було по 16-17 років, але своїм патріотичним виступом вони довели, що копітка національна виховна праця у молодіжних організаціях не пропала даремно.Пластуни скрізь активно допомагали поборовим комісіям і самі ставали провідниками відділів УСС, що створювались у їхніх містах.Про це яскраво свідчить приклад стрийських новобранців, серед яких відзначимо трьох братів-пластунів - Олексу, Богдана та Юрка Герасимів (останній став 16-річним усусусом 1915 р.), дядька Степана Бандери - провідника ОУН, автора цікавих спогадів Осипа Бандери, Віктора Коваля, Володимира Лотоцького, Івана Бігуна та ін....

ст. 78 - Серед перших п'яти жертв УСС були пластуни Іван Козьол та Данило Корінь, учні Академічної гімназії у Львові. Так пластуни-усусуси започаткували геройчний похід українського народу до волі в новітню історичну добу.....Масмо чимало прикладів, що свідчать, як в тих надзвичайно важких умовах серед маси стрілецтва свою вдачею, хистом виділялись пластуни, які ставали прикладом для інших.Не варто доводити, що найкраще для стежної служби підходили вихованці Пласти. Особливо у її несені відзначалась сотня колишнього станиславівського пластуна Дмитра Вітовського. А в самій сотні - легендарний дрогобицький пластун Михайло Мінчак. Він умів все помігти та передбачити, так що усусуси радо ходили з ним із успіхом виконували найскладніші завдання. Вже тоді, як провідник стеж, уславився Роман Сушко, активний член пластового гуртка І. Чмоли.... Як провідниця стеж здобула популярність серед стрілецтва і Олена Степанів, під командою якої було виконано чимало важливих завдань. Усі накази стрілецькі стежі виконували сумлінно та жертовно, тому часто зазнавали великих втрат. Так геройською смертю загинув і один з найкращих стрілецьких розвідників пластун Іван Кульчицький....Відома львівська пластунка Ганна Дмитренко, що брала участь у цих боях, так яскраво змальовує весь трагізм стрілецького життя: "Ми йшли гостинцем у напрямку Стрия, по дорозі часто спинялися... і стрільці зараз сідали, клали голови на наплечники і так дрімали...за хвилю знову вперед... Я не могла задрімати, бо холодно було і сильна стрілянина мене нервувала, кулі блукали між нами.... Рано показав мені німець-лікар кульку в паркані, що вночі застряла над моєю головою". В цих боях багато стрільців потрапило у російський полон, серед них і колишні пластуни О. Степанів, А. Болехівський зі Стрия, Д. Кравс з Перемишля. Геройчною смертю полягли під Семиківцями підхорунжий

стриянин І. Берегуляк та В. Білинський. Самбірчанин М. Павлів загинув біля Болехова. Великим болем у всьому стрілецтві відізвалась смерть хорунжого Северина Яримовича, що був заступником Д. Вітовського.

ст. 81 - В боях на Лисоні УСС втратили 700 вояків. Серед них зустрічаємо прізвища пластунів із Самбора, Стрия, Львова, Перемишля, Дрогобича та інші.29 вересня росіяни проломили мадярсько-турецькі позиції і оточили полк стрільців, що стояв у Потуторах. Після короткотривалого бою він майже повністю був взятий у полон. З цієї пастки вдалося вирватися тільки жменці усусусів під проводом четаря Григорія Труха, пластина зі Стрия.....Але 1 липня 1917 р. російські війська, прорвавши оборону австрійців, великою силою вдарили по стрілецькому розташуванню під Конюхами, так що після запеклого бою залишилось біля 400 вояків. Тут героїчною смертю загинув відомий львівський пластун, один з найталановитіших сотників Осип Яримович. Коли ж через два тижні розпочався загальний наступ союзних військ, в авангарді яких ушли УСС, то пластунів серед них залишились лише одиниці, а із командантів головних підрозділів продовжував боротьбу тільки хорунжий Осип Кvas, активний член таємних пластових гуртків у Львові.

Не розгубились пластуни і в бурхливому вирі революційних подій у Наддніпрянщині, а взяли у них найактивнішу участь,. ставши головними організаторами та провідниками нової української військової формaciї - Корпусу Січових стрільців (СС) у Києві.

Важливий і тернистий шлях пройшли Січові стрільці, відігравши визначну роль в українській національній революції. Повсякчас у їх проводі були Р. Сушко - командант I сотні, І. Чмола - командант II сотні, Ф. Черник - командант двох сотень скорострілів, В. Кучабський - провадив запасний курінь.....Січовим стрільцям було доручено охороняти Центральну Раду у важкі дні кінця січня - початку лютого 1918 р. Тоді ж загинув організатор таємного Пласти у Самборі, визначний ідеолог стрілецтва Василь Семець.

ст. 84 - Вирішальну роль у головному бою під Мотовилівкою між гетьмансько-московським військом (гет. Павло Скоропадський) та повстанцями відіграв легендарний Ф. Черник, який проявився як талановитий командувач і відважний вояка. Тут його спіткала трагічна смерть, що стала іншим стрільцям джерелом наснаги до перемоги.....Через два місяці після Мотовилівського бою у Києві відбувся похорон загиблих вояків. Він перетворився на величаву національну маніфестацію: попереду йшла церковна процесія з безліччю вінків, за нею на гарматних лафетах везли домовини Ф. Черника, М. Загаєвича та ще 17 геройв. Гули дзвони. Останній гарматний салют. Під звуки стрілецької пісні "Видиши, брате мій" домовини лягли у братську могилу. Ці втрати були непоправні, а Федір Черник став яскравим втіленням найкращих рис пластина-вояка.

ст. 85 - В добу Директорії....був сформований Корпус Січових стрільців...В його становленні помігну роль починають відігравати такі вихованці галицького Пласти, як І. Рогульський, І. Андруш, які були комендантами 1-го полку, а Ш-м постійно командував Р. Сушко.Активну участь брали вихованці Пласти у встановленні Західно-Української

Народної Республіки та створенні її мілітарної сили. Важливу роль відіграли пластуни у підготовці та здійсненні листопадового зrivу у Львові.Тієї історичної ночі близько 80 пластунів знаходилися в Народному домі - головному координаційном центрі повстання і виконували головним чином розвідувальну службу. ...Тут же був і Олександр Тисовський, який говорив про значення сумлінного виконання доручень. Коли привозили зброю, пластуни самочинно чи за наказом озброювалися. Найбільше було пластунів з Академічної гімназії, серед яких особливо відзначались В. Горбай, Ю. Студинський, О. Мох, В. Мурський, М. Кузь, І. Матіаш, Лициняк й інші....Коли над ранок розпочалось захоплення головних установ міста, пластуни супроводжували майже кожен відділ українських вояків.Не обійшлося і без жертв: 1 листопада загинув пластун Б., учень шостого класу гімназії.Визначну роль відіграли пластуни у взятті українцями влади в Стрию. Створена тут ще в жовтні Українська національна рада, зібравши пластунів міста, роздала їм кріси, револьвери та амуніцію й розпочала військовий вишкіл. ... Пластуни були урочисто заприсяжені, що робило їх справжніми вояками українського війська.

ст. 87 - У перевороті, що відбувся в Стрию в ніч з 31. жовтня на 1. листопада, однією з головних сил були 33 члени місцевого пластового куреня. Незабаром з них була сформована окрема Пластунська сотня, що стала важливою опорою української влади в повіті....Так само в центрі листопадових подій опинився відділ пластунів у Теребовлі....Волею долі у центрі подій встановлення української влади в Галичі опинився один з найвідоміших членів довоєнного Пласти Богдан Макарушка, згодом хорунжий УГА та армії УНР. Активну участь брали пластуни у листопадових подіях у Станиславові, Тернополі та багатьох місцевостях, де існували їх відділи.

Із розгортанням державного будівництва відбувалося створення Української Галицької армії - однієї з найдієвіших українських військових формаций за доби перших визвольних змагань. I пластуни першими у напівдитячі руки брали кріс та свою бальзорю поставою ставали прикладом для старших. Серед них найбільше відзначились С. Венгринович, Т. Балко, М. Заворотюк, Г. Малик, Д. Тиранський, Є. Чубко та інші.

ст. 88 - Багато пластунів, перебуваючи в різних сотнях та полках, стали для маси вояцтва взірцем моральних чеснот із своєю незламною вірою в здобуття Української держави. Особливо багато їх було в 2, 4, 5 та 21 бригадах, в яких окремі відділи складалися виключно з пластунів. Багато пластунів зі Станиславова, Коломиї та Самбора були прийняті у старшинські школи.....Багато пластунів було в тилових частинах та сотнях кінноти. Петро Франко відіграв велику роль в організації української військової авіації. За його пропозицією був створений Легунський Відділ УГА, який він спочатку і очолив.Надзвичайно важко якщо взагалі можливо, назвати реальну цифру щодо кількості пластунів в УГА. Дуже наближено, з урахуванням загального стану Пласти у ті роки, можемо сказати, що їх було біля 450-600. Багато з них не повернулося. I гинули не лише від куль чи гарматного заліза, але також від тифу.

ст. 195 - У 1926-27 р. пластуни багатьох куренів Львова, Стрия, Самбора, Перемишля та інших міст входили до "Доросту УВО" з "трійковою" системою роботи. 1928 р. вона переросла у "Юнацтво", що діяло у Львові - найбільшу нелегальну організацію, всі члени

якої були пластунами. Вона мала п'яткову систему і кожен її член мав псевдо: Іван Габрусевич (Северко, Іртен) - засновник і провідник "Юнацтва" водночас був субреферентом у Крайовому проводі ОУН (загинув 1944 р. у німецькому таборі), М. Лебіль (Олег) - "людина революційного діла, а не слів", як він сам про себе говорив, провідник найбільшої групи "Юнацтва", О. Кузьмінський, як визначний старшина в УПА, загинув; О. Кучаба загинув у німецькому полоні в 1942 р., Д. Мирон (Орлик), З. Матла та багато інших - усього до 80 членів.

ст. 196 -Значно ширшу діяльність розгорнула й увібрала в себе ціле сузір'я найкращих представників пластової молоді "Організація вищих класів українських гімназій", що виникла 1924 р. і мала свої осередки в багатьох містах Галичини. Вона намагалась вирішити такі головні завдання, як підготовка учнів до студій у таємному університеті, їх ідеологічний та політичний вишкіл, а також втягування до антипольських акцій тощо.Серед найактивніших членів цієї організації були пластуни брати Роман та Юрій Шухевичі, Володимир Янів, Богдан Підгірний у Львові, Степан Бандера, Олекса Гасин, Степан Новицький, Дмитро Яців, Ярослав Карпинець, Гриць Салевич у Стрию, Зенон Коссак у Дрогобичі, Василь Сидор у Сокалі, Іван Шиманський у Тернополі та інші. Усі вони згодом стали визначними діячами націоналістичного руху, а багато з них - провідниками УПА.

Славна когорта пластунів, членів УВО-ОУН, діяла у Станиславові та повіті. Саме її представники стали на чолі усього націоналістичного руху. Це, у першу чергу, стосується братів Івана та Євгена Лозинських, організаторів та провідників Пласти в Тисмениці у 1924 р. Майже одночасно вони стали членами УВО, а вже з 1929 р. власне їх діяльність спричинила бурхливе зростання ОУН на теренах Станиславова. Разом з ними активно співпрацювали у Пласти та ОУН учні Стрийської гімназії брати Євген та Платон Полотнюки . Євгена засудили в Березі Каргуській, а Платона разом з пластуном "чорноморцем" Іваном Сенівим - у листопаді 1928 р. у Львові. Їх товаришами по боротьбі виступили організатори куреня старших пластунів "Чорноморці" Ярослав Гладкий, Мирон Галущинський, Михайло Скочилас та інші.

Як члени УВО, СУНМ та інших націоналістичних організацій, пластова молодь брала активну участь у шкільних саботажних акціях. Та чи не наймасовішим став їх виступ у першолистопадовій маніфестації з нагоди Великого зrivу, що відбулась 1928 р. у Львові. Під час багатолюдної панахиди сунмівці повісили над катедрою Святоюрського собору український національний прапор з написом "УВО". Відразу залунали революційні заклики та пісні "Не пора, не пора", "Ми по тaborах та по турмах".у цій події брали участь чи не всі пластуни міста. Коли ж налетіла поліція на конях, у відповідь залунали револьверні постріли... Після цього розпочався широко маштабний погром українських інституцій.Внаслідок цих подій багато пластунів було заарештовано.....на лаві підсудних опинилися старші пластуни Марія Чиж, Софія Мойсейович, Жигимонт Процишин, Юлія Кравців. Лише завдяки вдалій обороні відомих українських адвокатів Ю. Старосольського та С. Шухевича вони отримали невелику міру покарання.

ст. 200 - Заборона офіційної діяльності Пласту, найбільшої та найвпливовішої молодіжної організації, важливого чинника громадського життя національної спільноти - ще одна трагічна сторінка української історії.Уся історія розвитку Пласту у 20-ті роки в Галичині та на Волині пов'язана з важкими умовами національної боротьби та переслідуванням його польською адміністрацією.

ст. 203 - Перший і разом з тим вирішальний удар по Пласту нанесло Львівське старство. 26 вересня 1930р. воно видало розпорядження Головному Відділу УКТОДОМ, яке наказувало приступити до негайної ліквідації відділів Пласту. На майбутнє заборонялась будь-яка їх організація.Безпідставним було і твердження щодо “антидержавної діяльності всіх пластових осередків” та “тотальної” належності їх членів до ОУН.

ст. 208 - Так були знищені всі надії українців відновити Пласт. Він впав під ударами адміністративної влади. Але головним натхненником цього акту була польська преса. Своїми заявами, що Пласт є “військова” та “небезпечна для Польської держави організація”, а всі хто належать до неї, є “злодіями”, “бандитами”, “шпигунами” та “обірванцями”, вона відповідно підготувала польську громадську думку та фактично переконала владні структури у необхідності ліквідації Пласту.

ст. 209 - Та із забороною легального існування Пласту він не зникає зовсім. Залишились тисячі відданих пластовій справі людей, готових до жертовної праці. Так розпочинається наступний його період - діяльність у підпіллі та створення нових організаційних структур, що живилися та діяли на основі невмирущої пластової ідеї.

ст. 220 - За перші півроку після заборони Пласту в Галичині багато його членів було заарештовано та засуджено у зв'язку з діяльністю УВО-ОУН. Вже 26 вересня 1930 р. у Львові на один рік було засуджено пластунів-гімназистів Івана Микулу і Олексу Сокола. 26 листопада 1930 р. відбулась судова розправа над старшими пластунами Богданом Кравцівим, Зеноном Пеленським, Володимиром Качмарським та Володимиром Андрушаком як над “співучасниками нападу під Бібркою”.¹

ст. 221 - Серед найбільших терористичних актів, організованих ОУН у 30-их роках, слід відзначити напад на поштовий уряд у Городку. Для його здійснення пластун Р. Шухевич підібрал 12 чоловік. Серед них головну роль мали відіграти пластуни Дмитро Данилишин та Василь Білас..... (Після нападу їх зловила польська поліція і незабаром відбувся судовий процес.) Біласа і Данилишина засудили на кару смерті. Їх страта знайшла великий відгомін у всій Галичині. Того дня скрізь гули дзвони, проводились поминальні Богослужіння.

ст. 223 - Вихованці Пласту, хоча вже й у якісно новій ролі - як визначні бойовики та лідери ОУН, стали перед одним з найбільших та голосніших процесів над націоналістами за вбивство. 15 червня 1934 р. міністра внутрішніх справ Перецького. Після довгого розслідування він тривав з 18 листопада 1935 р. по 13 січня 1936 р. Із 12 підсудних до

¹ 1. 13 липня 1930 р. вранці на шляху між Бібркою та Хлібовичами був здійснений напад на поштову карету. При спробі опору поліцейського вбито. Також згинув ЛЧ Григорій Пісецький, член Пласту і УВО, один з п'ятьох, які напали на карету.

старшого пластунства та юнацтва належали Степан Бандера, Іван Малюца, Ярослав Карпинець, Ярослав Рак, Катерина Зарицька, Дарія Гнатківська, Микола Лебідь, Євген Качмарський та Богдан Підгайний. Про їх мужню поведінку під час слідства і на суді написано багато. Сам же судовий процес перетворився на свого роду форум пропаганди української справи та визвольної боротьби.

Але і в тюрмах і таборах виховані у Пласті герої завжди проявляли моральну та фізичну стійкість, ніколи не втрачали рівноваги духу, допомагали своїм товаришам і підбадьорювали їх. Чимало з них опинилося у Березі Картузькій - найжорстокішому концентраційному таборі в Європі. У середині 30-іх років тут доля звела колишніх пластових побратимів Р. Шухевича, В. Яніва, Д. Грицая, В. Кархута, Б. Кравціва, М. Бігуна та інших. Саме вони, як засвідчують спогади, стали у центрі всього табірного життя.Хоча зовнішній вигляд через нелюдські умови існування був доволі жалюгідний - жовта барва набряклих лиць, гарячкою блищали очі, але всі були усміхнені і - здавалось без журні.

ст. 249 - Сотні пластунів, ледь вирвавшись з польських в'язниць у вересні 1939 - червні 1941 р., опинилися в сталінських таборах, оскільки саме на них разом з іншими діячами націоналістичного руху впав страшний тягар більшовицьких репресій. Згадаймо лише провідників волинського Пласти Степана Семенюка і Теодосія Довгалюка, які 1943 р. загинули у таборах під Архангельськом. Щойно повернувшись з польського концтабору, такі визначні пластові організатори, як Іван Чмола, Арсен Річинський, Михайло Горбовий та багато інших опинилися в Сибіру. А десь у дорозі туди загину і Петро Франко.

Сотні і тисячі вихованців Пласти вели геройчу боротьбу в лавах УПА. Для прикладу нагадаємо про підрозділ відомого команданта Степана Хріна, багато вояків якого зберегли свої пластові псевда. Про це він яскраво свідчив у своїх спогадах "Крізь сміх заліза". Чимало українських скаутів стали під знамена Карпатської Січі, утворивши фактично, її кістяк.

По різному та здебільше однаково трагічно складалась доля колишніх пластунів під час фашистської окупації та у повоєнні роки. Довгих 18 років провів у таборах Сибіру та Казахстану Василь Кархут, так що, повернувшись звідти, "не мав жодної здорової клітини". Засуджена у грудні 1949 р. вже 57-річна Олена Степанів за безглуздим звинуваченням до 1956 р. перебувала у сталінських таборах. Вона померла у липні 1963 р. у Львові. А Євген Полотнюк 1940 р. перебрався до Харкова, де навіть вчився у школі червоних старшин, потім вступив до Київської політехніки, та все ж, як "буржуазного націоналіста", НКВД його знищило. В лабетах сталінських репресій опинились сотні пластунів.

Український Пласт пройшов складний шлях розвитку, але він не був зганьблений ні яничарством чи колабораціонізмом, ні боговідступництвом чи полоном кон'юнктури. Тож його історія і традиції, здобутки, теорія та практика повинні бути поставлені на служби розбудови вільної та незалежної Української держави.

Український Пласт 1911-1939, автор Борис Савчук, Івано-Франківськ, 1996

ст. 6-16

Пізня осінь 1938 р. На територію Карпатської України вдираються терористи. Спершу мадярські, опісля польські. Мадярські з півдня, польські з півночі. Ці два віковічні вороги українців порозумілись. Мадярські терористи пробиваються до північних границь, щоб відпочити собі у Польщі; відтак, разом з польськими, промошують собі дорогу до Мадярщини. По дорозі розривають мости, висаджують поїзди, нищать дороги, тероризують населення, вбивають невинних.

Іван Кость родом з Синевира. Він добре знає цілу пограничну полосу від Польщі. Щоб боронити кордони Карпатської України від терористів, вступає до пограничної сторожі.

День 10 листопада 1938 р. Глибока ніч у Карпатах. Стукакуть у вікно Костя:
-Польські терористи напали на Торунь, в Прислопі зайняли пошту!

Іван Кость вискачує з ліжка. Скоро одягається. Бере в руки кріс і біжить. Стріли падуть з усіх сторін. Терористи вже обступили ціле село. Кость біжить рятувати. Його сягає польська куля. Він паде неживий.

Іван Кость - пластун Берегівської, а відтак Хустської Гімназії, старший пластун скоб, Самітний Рись. Він перший упав в обороні Карпатської України.

Середа. 15 березня 1939 р. Надворі сніжить.

Мадярські війська нарушили державні кордони. Вдерлися до Карпатської України по всім пограниччю. Головні сили наступають на Хуст. Інші на Іршаву та на Перечин.

Перший напір на Хуст стримали вояки чехословацької армії. Однак прийшов приказ ген. Прхали - відступати! Кордони Карпатської України відкриті.

При горожанській школі у Виноградові (давніше Севлюш) багато молоді. Учителі, семінаристи, парубки зі села. Всі чекають на оружжя з Хусту. А його нема й нема. Через місто проходять чехословацькі війська. Вони боронять тільки свій відступ. Ядра мадярських гармат досягають уже місто. Однак військова команда не хоче видати зброї.

Десята година ранку. Михайло Козичар, кошовий при Учительській Семінарії, що з Ужгороду перенеслася до Виноградова, бачить - військові касарні вже випорожнені. Кідається туди зі своїми пластунами. Там вони знаходять коло двадцять крісів і трохи набоїв.

Так двадцять пластунів, з крісами в руках, на чолі із своїм кошовим пішло боронити кордони української землі. Вони ніколи не орудували крісом. Хтось із старших показав їм, як треба стріляти. Для них це достаточно. Їхне завзяття велике.

Решта пластунів-семінаристів лишається коло школи. Вони чекають на зброю. Не дочекавшись, рушають пішки в напрямі Копані, до Хусту. Пластова молодь Учительської Семінарії крокує. Вона готова стати до оборони своєї батьківщини.

Двадцятьох під проводом кошового Козичара боронять Виноградово аж до 14-ої години. О другій годині по полуночі Виноградово падає. Двадцятеро пластунів уступає під Королево, на Веряцю. Під вечір занимають оборонну позицію. На час затримують мадярську горду. Надходить ніч. Вони лежать серед поля. Вудчувають голод. Холод. Зима. Зачинає сніжити...

Пластуни і пластунки, що вийшли коло полуночі з Виноградова, доходять до Копані. Село положене високо. Воно загніздилося на вершину гори. Перед пластунами розтянулось Красне Поле. Рівне, як той стіл. За ним Хуст, над яким гордо пишається замок.

Спускаються на долину. Переходять Красне Поле. На однім з перехресть стоять жандарми. Він наш, українець. Він не втікає. Стойть в обороні Карпатської України. Наближається обоз уступаючих чехословацьких військ. Жандарм каже пластовій молоді скритися за залізничний насип. Відтак спиняє військові вози, домагається видачі зброї. Вояки відмовляють. Він показує на голови причулених пластунів:

- Хочете, щоб січовики зачали вогонь? Всі полягнете. Якщо здастес зброю, зможете спокійно відійти.

Військова сотня здала зброю. 120 крісів, 8 легких скорострілів та до 50,000 набоїв.

П'ятдесят пластунів бере в руки кріси. Під проводом проф. Якова Голоти сідають у моторовий вагон. Ідуть у напрямі Королева, на поміч группі двадцятьох. Залунала пісня: "Подай дівчино хустину, може у полі загину..." Хлощають весело. Вони йдуть боронити свою рідну землю.

А пластункам покотилися сльози... Утираючи заслезені очі, вони йдуть даліше, до Хуста.

Над вечір відділ проф. Голоти доїхав до Веряці. Пластуни покидають моторовий вагон, строяться в ряди. Вони теж ніколи в житті не мали в своїх руках кріса. Переходять скорий вишкіл. Разом із січовиками їхколо три сотки. Розгортаються у розстрільну майже до румунської границі. Так єднаються з групою кошового Козичара.

Слабо одягнені, голодні, лягають на засніженій ріллі Красного Поля. Боронять вступ мадярам до столиці, де зійшовся сойм, щоб проголосити самостійність Карпатської України.

Цілу ніч шаліє боротьба. Пластуни боронять Королево над Тисою. У першій лінії Козичар із своєю групою. Над ранком 16-го березня частина пластунів відступила за Тису. Мадяри дістали підмогу. Около 5-ої години зачали наступ. О 10-ій годині Королево впало.

Козичар тяжко ранений... Дає приказ відступати за Тису, де має наспіти поміч з Хусту. Чотирьох його товаришів, між котрими Іван Попович, Юрко Пекар та Осип Шкіряк, беруть його, щоб перенести до Веряці. Він просить їх, щоб його покинули, а самі рятувалися. В них нема серця покинути свого друга на певну смерть. Решта пластунів боронить їхній відступ. Нема сили устоятися. Переходять на другий бік Тиси. Там чекають на них січовики, які прийшли з підмогою.

Чотири друзі донесли свого кошового до Веряці. Аж тут раптом мадяри окружили село. Схопили раненого з його побратимами. Зв'язали їм руки і під багнетами їх повели над Тису. Зв'язані були змушені ще нести свого зраненого друга...

Над Тисою їх поставили у ряд. Зробили знимку. На пострах інших. Тоді мадярський офіцер приступає до Івана Поповича. Він кремезний за всіх. Заки на інших намірили скоростріл, офіцер розв'язав Поповичеві руки. Дає приказ:

-Бери і кидай свого провідника у Тису!

Хлопці не рухалися. Стояли над підмитим берегом ріки. Під ними круча. Офіцер ще раз повторює приказ. Не помагає. Попович не рухається. Розлючений офіцер з усієї сили вдаряє його в лицце. З його уст посипались проклони... Попович нараз випрямився. Звинно піdnіс свої руки і вхопив заскоченого офіцера за горло. Ступив крок назад і кинувся з ним у воду.

Загучав скоростріл. Скосив трьох друзів. Прошив і раненого на землі.

Мадярські вояки бігли берегом Тиси. У воді бачили, як кидалися два тіла. Попович не випускав офіцера із своїх рук. Прудкі води поривали їх все далі і далі... Нарешті тіло офіцера стало непорушним. Вояки казилися... Зачали стріляти... Труп Поповича поплив водою...

Клянучи, вояки вернулися на місце розстрілу. У своїй лютті вони копали і знущалися над тілами вбитих. Відтак вкинули усіх у воду...

Так срібною Тисою до Чорного Моря поплила кров кращих синів Карпатської України, сповіщаючи усіх поляглих за свободу українських земель, що оце українське Закарпаття засвідчило перед світом про непоборність українського духа, що рветься до самостійності та свободи!

Ось п'ятьох дальших пластунів, що впало жертвою в обороні свободи Карпатської України. Це кошовий і чотирох пластунів розвідчиків з куреня четвертого року Учительської Семінарії. Всі вони герой. Всі вони вкрили славою закарпатський Пласт!

Переважна частина пластунів, оборонців Королева і Веряці, зайняли нові позиції за Тисою, щоб боронити залізничний міст. За їхніми плечима простягалося Красне Поле. Сім кілометрів довж, п'ять шир. Це наче природні ворота до Хусту.

16 березня. Уранці пластунам семінаристам прийшла поміч. Сотня січовиків під командою старшого пластиuna розвідчика Кіштулинця. Він довголітній таборовик, пластун при Торговельній Академії в Мукачеві. Він уже вислужив військову повинність, був поручником чехословацької армії. В його сотні теж трійка старших пластунів з куреня "Самітні Рисі": Іван Рак, Михайло Тегза та Олександер Блистів.

Трійка "Самітних Рисів" зайняла стратегічне місце... Іван Рак, вислужений вояк, підстаршина чехосл. армії. Зате М. Тегза й О. Блистів уперше держать кріси у своїх руках. Рак із скорострілом у руках. Він командує::

-Ви обидва не вмієте стріляти, піддавайте мені амуніцію!

Вони непускають мадярів через міст Тиси.

Заки на Краснім Полі йде боротьба за кожну п'ядь української землі, Сойм Карпатської України проголосує самостійність. За неї на Краснім Полі падуть дальші жертви: Іван Андрейчик, Емерих Юда і ще трьох пластунів з Учительської Семінарії.

На противному березі Тиси мадяри скупчують свої сили й тяжку артилерію.

- Михайле, не виставляй голови понад насип, бо засягнуть тебе! - остерігає Рак.
- Мушу трохи піднятися, щоб прицілитись. Бачиш, як мадяр...

І не домовив. Упав поцілений у саму голову. Михайло Тегза, 20-річний юнак з Березова за Хустом, старший пластун, "Самітній Рись."

Іван Рак косив скорострілом на всі сторони... Не стало куль. Крикнув: - Олександре, донеси амуніцію!

- Якщо буде, - кликнув Блисٹів і подався узад.

Мадярські війська перебрали Тису. Ген далеко, за Копанею, де не було оборонців. Вони стали на північних узгір'ях Красного Поля...

Іван Рак зразу замітив. Він крикнув:

- Уступайте, бо вас окружать! Я буду крити ваш відступ!

Скоростріли рокотіли... Красне Поле вкривалося трупами... Трупами мадяр, як теж і оборонців...

Нарешті мадяри, при допомозі танків, гармат і літаків, висипалися з усіх сторін на Красне Поле. Зачалась боротьба на життя і смерть. Вже не було чути команди, тільки завзята боротьба. Одні, вичерпані до краю, уступали; інші боролися до кінця. Того дня Красне Поле було німим свідком небувалої сили і завзяття оборонців свободи Срібної Землі.

Вичерпаний до краю, пластун Пушкаш упав під корчем... Набираючи духу, він бачить, як мадярські гонведи пробивають штиками поранених товаришів і шалено стріляють по мертвих трупах, окружуючи оборонців з усіх боків... Аж раптом коло нього станули т. зв. чорно-рубашники, гвардія мадярського запроданця Фенцика, що помагали мадярам займати Карпатську Україну. Його схопили. Поставили під залізничний насип. Відступили кілька кроків і прицілилися крісами...

У тій хвилі зарокотів скокостріл... Три чорно-рубашники покотилися мертві на землю. Це Іван Рак... Своїм скорострілом він скарав зрадників рідного народу...

Більшість оборонців з Красного Поля відступила, щоб зайняти кращі позиції перед самим Хустом.

16 березня. Третя година сполудня. Боротьба на Краснім Полі триває цілий день.

Мадярські гонведи окружили 22-річного хлопця з Березова, старшого пластуна, Самітнього Рися, Івана Рака. Його скоростріл косив і косив... Він окружений мадярськими трупами. Нараз його скоростріл загикнувся... Не стало куль... Безрадно схилив голову. Не хотів ані подивитися на мадярських наїздників... Його обскочили... Штиками попрошивали його тіло...

Четвер, 16 березня. Бій на прикордонних полях Іршавщини триває вже другий день. Мадярів полягло багато. Оборону ведуть українські пограничники. Вони розуміються на боєвій тактиці.

Оборонці вже виснажені, голодні, перемерзлі. Мадяри хотять їх окружити. Вони частинами відступають. Не стало амуніції. Галас із своїм відділом криє їхній відступ. Знов полягло кілька пограничників та січовиків. Відділ Галаса тратить зв'язок з оборонцями. Раптом опинився в мадярській лінії. На щастя ніч затаює їхню присутність. Пробилися Іршавою, відтак Білками... Галас показує своїм гірську доріжку на Кошелеве... А сам лишається при Білках...

Другого дня, 17-го березня, Івана Галаса зловили мадяри. Вивели за Білки і там його розстріляли. Могила Івана Галаса, визначного пластунів Закарпаття, на білецькім кладовищі. Її квітами прибирають білецькі пластунки...

Четвер. 16 березня. Мадярська армія зайняла Хуст. Тисячі війська, автомашин, танків... Мадяри гонять по місті і кленуть... Багато їх полягло на Краснім Полі.

Вулицею переходить Василь Вайда, пластун розвідчик куреня при хустській гімназії. Йому шістнадцять років. Він учень шостої кляси, родом з Копані. Його зустрічає гімназист-мадярчук Корнелій Єлеш.

- Ми вас перемогли, Вайдо! - сміється Єлеш.

Вайда змірив очима свого шкільного товариша. Вони жили на одній квартирі. Часто сперечалися. Єлеш належав до москофільського скавту. Вайда йому доказував, що мадярчуки лише скриваються під москофільством, щоб розбивати нашу національну єдність. Показалося, що Вайда мав правду. Тому він огірчено відповів:

- Бачиш, Корнелію, що я тобі говорив правду. Зараз у тебе на грудях мадярський три-кольор, що його ти раніше покривав своєю рускістю. А що до перемоги, то не дуже ликуй, вона лише дочасна!

Єлеш закипів гнівом. Зненацька витягнув револьвер і стрільнув Василеві у груди. Так помер пластун Василь Вайда, таки там, на вулицях Хусту. Єлеш поволік його трупа і вкинув у потічок Лаківець, що перепливає містом...

Зайнявши Хуст, мадярські війська потягнулись на Буштино. Зайняли село Нягово. Кілька вояків вступило до селянської хати, де жив місцевий учитель Іван Біловар. Хтось їм доніс, що він великий українець. Вони викликали учителя Біловара і наказали:

- Ходіть, покажете нам дорогу!

Біловар пішов. Не дали йому ані часу, щоб вдягнув на себе плащ. Вийшли за село. Загоркотіли стріли. Іван Біловар неживий повалився на землю.

Іван Біловар родом з Копані недалеко Хусту, він пластун розвідчик, щойно перед кількома місяцями закінчив хустську гімназію і перший рік учителював на селі.

Мадярські війська увійшли до Тересви. Як усюди, так і тут виловлюють інтелігенцію.

Арештують і Василя Неболу, ідейного молодого учителя. Йому щойно 25 років. Він старший пластун розвідчик, зв'язковий пластових куренів у Тересві.

Мадяри, по страшних муках, його розстріляли.

По битві на Краснім Полі Олександер Блистів лишився у Хусті. Він мусів заопікуватися двома малими братами. Тому перші дні мадярської окупації він скривався.

Та один із сусідів зрадив його. Мадярські жандарми зненацька наскочили на нього і, зв'язаного, поволікли вулицями Хусту.

На площі кн. Корятовича із майстерні вибіг столяр Марко і гримнув Блистова по голові пилкою, що її тримав у руках. Обличчя Блистова скривавилось, з голови потекла кров...

Олександра Блистова примістили у хустській в'язниці. Вона переповнена українською інтелігенцією. Уночі поставили його перед суд Мадярської Народної Ради міста Хусту.

Рада видала розсудок смерти.

До виконання розсудку його примістили у самітній келії.

Хоче дати до відома, що з ним сталося. Знайшов у кишенні папірець. Знайшлася і шпилька. Довбає палець на руці. Вибризкує кров. Шпилькою, замоченою у своїй власній крові, зачинає писати::

“Я, Олександр Блистів, 23-річний з Хусту, іду на смерть за те, що я любив свою рідну Україну.”

Папірець сковав під ногу крісла...

Перед воротами хустської в'язниці від раня до пізної ночі граються діти. Раптом розскочились. З тюрми виїзджало вантажне авто. На нім, між двома жандармами, стояв Олександр Блистів. Він побачив дітей і незамітно показав їм свої зв'язані руки. Діти зрозуміли.

Авто завернуло уліво. Один з хлопців махнув рукою у сторону двора проти в'язниці. З двору нараз вибігли два хлопчики, скочили на свої колеса і пігнали за в'язнем. Авто гнало в сторону Сокирниці. Хлопці гнали що сили. Вже доїзджали під село. Аж тут раптом почули два вистріли. Здрігнулись...

За хвилю вантажне авто верталося. На нім стояли обидва жандарми... Але в'язня вже не було...

Хлопчики пігнали далі, за село. Розглядалися по обидвох сторонах дороги. Вийшли на поле, що перед Стеблівкою... У рові при дорозі лежав лицем до землі Олександр Блистів, з виверненими кишеньми. З його голови стікала ще тепла кров. Його стрілили у голову, із-заду.

Діти перед тюрмою далі забавлялися. Олександр Блистів, ведений на страту, їх миттю пізнав. Це найменші хустські пластуни - вовченята. Їм ще не грозила тюрма. Граючись перед тюрмою, вони зірко стежили, кого вивозили на розстріл. Так і ті найменші були свідками історичної боротьби українського Закарпаття.

Олександр Блистів, визначний закарпатський пластун, іduчи за смерть, їх бачив. У його серце вливалась нова надія. Це ті найменші, що підуть до дальшої боротьби. Їх не спинять ані терор, ані тюрма. Вони пластуни. Вони сміло підуть уперед!

Побратимові

О. Блиставу, що в обороні Рідного Краю згинув
від кулі мадярського наїздника - присвячую.

Тут - молитви тремтять в горінні свічок
І сивий дим кадильниць хмелем пянить,
Схилились чорні постаті в тумані,
Далекі дзвони задзвонили тричі...

Побожністю горять німі обличчя,
В застиглій готиці чужого храму,
- За Твою кров, за побої, за рани,
Твій дружній спомин нас на помсту кличе,

А там де хижі дебрі й гори сині,
Тобі співають пісню колискову,
Де сходять зорі, де на полонину
Туманом сивим в далеч пурпурову
Лягає ніч, там чути відгук бою,
- Це месники кують холодну зброю!

ЗМІСТ

Сторінка

Дорогі Подруги й Друзі	1
Безсмертним	2-3
Пластуни у Визвольних змаганнях	4-41
Джерела, пояснення до скорочень	42-43
Поділ по військових формacіях	44-47
Уривки з видань про участь пластунів у визвольних змаганнях	48-69
Вірш “Побратимові” - Андрій Гарасевич	70
Зміст	71